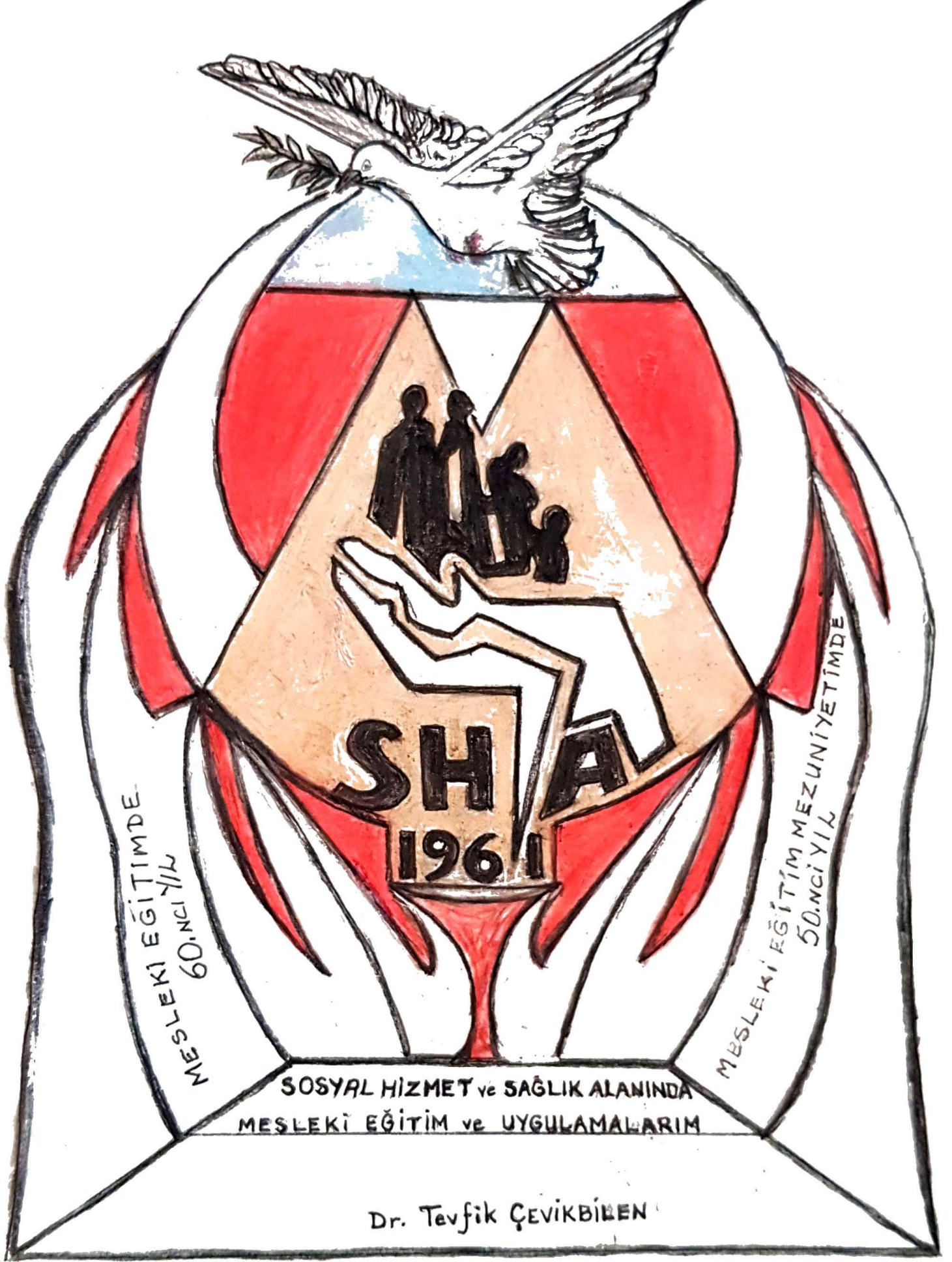
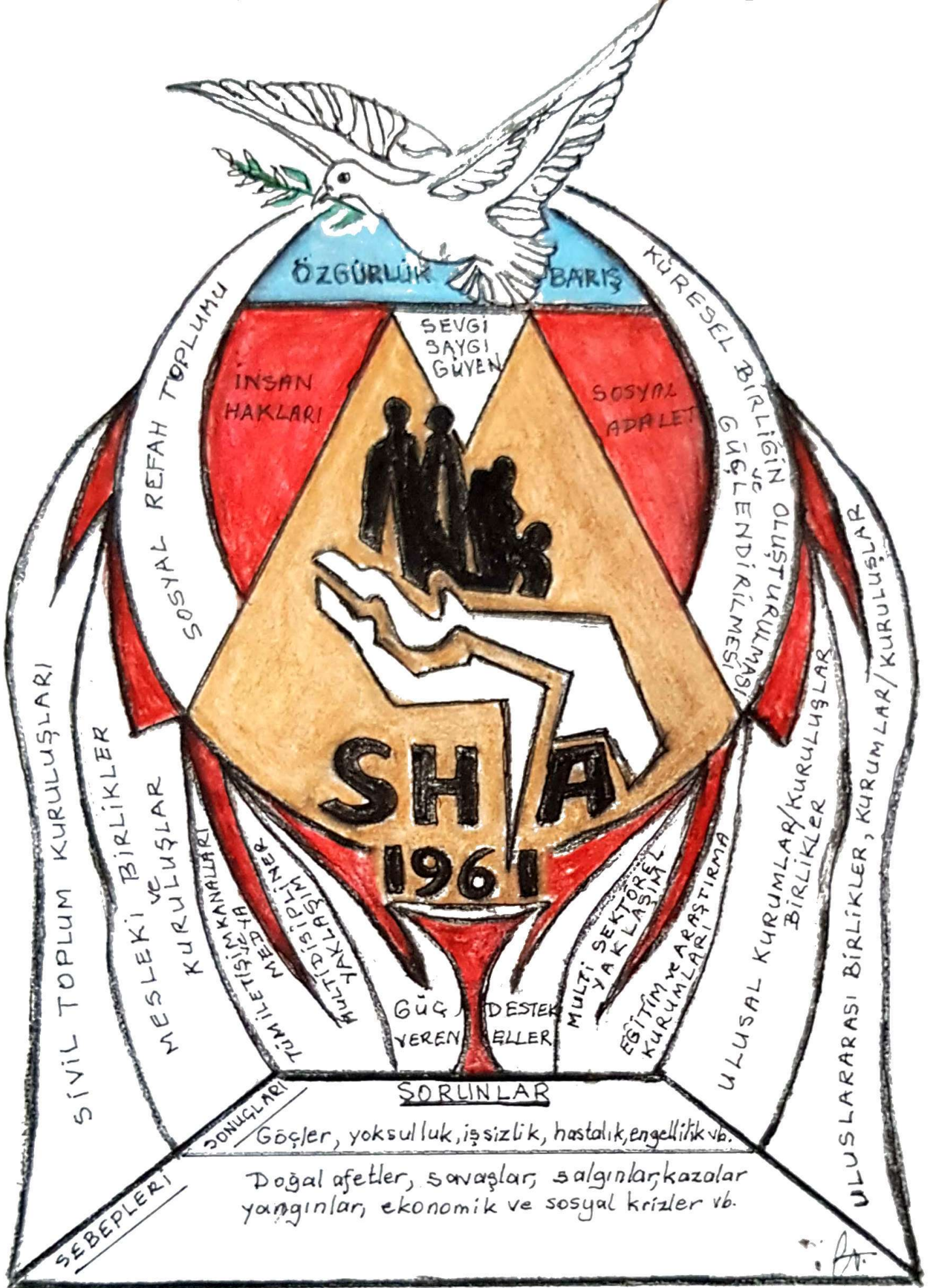

SOSYAL HİZMET ve SAĞLIK ALANINDA
MESLEKİ EĞİTİM ve UYGULAMALARIM

Dr. Tefik ÇEVİKBİREN

ANKARA-2021

ŞEMA İÇERİĞİ

SOSYAL HİZMET VE SAĞLIK ALANINDA MESLEKİ EĞİTİM VE UYGULAMALARIM

Dr. Tefvik Çavikbilen

Ankara - 2021

**SOSYAL HİZMET ve SAĞLIK ALANINDA
MESLEKİ EĞİTİM VE UYGULAMALARIM**

Dr. Tefvik evikbilen

Ankara

2021

SOSYAL HİZMET ve SAĞLIK ALANINDA
MESLEKİ EĞİTİM VE UYGULAMALARIM
(Tercihlerim, Deneyimlerim, Kazanımlarım,
Bilgi, Deneyim Paylaşımı ve Anekdotalar)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

BÖLÜMLER

	Sayfa
	No
I. GİRİŞ	1
II. LİSE MEZUNİYET ÖNCESİ VE SONRASI	6
1. Lise Mezuniyet Önceki Yaşantı Özeti	6
2. Lise Mezuniyet Sonrası	7
3. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü(TODAİE)'de Çalışma ve Eğitimleri İzleme (1965-1967)	8
III. SOSYAL HİZMETLER AKADEMİSİ DÖNEMİ (1966-Haziran1971)	8
1. Kişisel Çalışma Uygulaması(1967-1968)	9
2. Grup Çalışması Uygulaması (1969-1970):	11
3. Toplum Organizasyonu ve Kalkınması Uygulaması(1970-1971)	13
4. Öğrenci Derneği ve Fikir ve Tanıtma Derneği Başkanlığı	14
IV. SAĞLIK BAKANLIĞI (1971 Haziran-Nisan 1972)	15
V. ASKERLİK HİZMETİ(Nisan 1972- Eylül 1973)	16
1. Rutin Askerlik Hizmetleri	16
2. Personel ve Moral Subayı (S-I) olarak	16
3. Er-Erbaş Eğitim, Ekonomik Durum ve Aile İlişkilerinin İncelemesi	17
4. Psiko-sosyal destek hizmetleri	17
5. İletişim ve yardımlaşma desteği:	17
6. NATO hizmetleri	17
VI. ÇB. İŞ ve İŞÇİ BULMA KURUMU GENEL MÜDÜRÜĞÜ	18
(Eylül 1973-Nisan 1975)	
1. Sakatların İstihdamı Çalışmaları	18
2. TODAİE/ KYUP Lisansüstü Programı'na Katılma	19
VII. SB. HIFZISSIHHA OKULU (Nisan 1975-Nisan 1985)	20
1. Hıfzıssihha Okulu SAİG Projesi Adaptasyon Eğitimi ve Proje Yapılandırması	20
2. SB. Çubuk Sağlık Grup Başkanlığı / SAİG Bölge Başkanlığı (Nisan1976-1979)SB.	21
3. Hıfzıssihha Okulu Sosyal Hizmetler Bölümü	22

4. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Eğitimi Bilim Uzmanlığı	24
5. Hacettepe Üniversitesi Aile Sağlığı + Halk Sağlığı Doktora Eğitimi	24
VIII. SAĞLIK BAKANLIĞI (Nisan 1985-Şubat 2000)	25
1. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı (1985-1995)	25
1.1.Doktora programını tamamlama	27
1.2.Halk sağlığı uzmanlığı doktora onayı	27
2. Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı (1996-1998)	27
2.1.AT temel eğitim ve uzmanlık eğitimi	28
2.2.ATKD Başkanlığı kurulma ve mevzuat çalışmaları	28
2.3.ATKD. Başkanlığı Yapılanma çalışmaları:	29
3. SB Enformasyon Bakan Müşavirliği (Eylül 1993-Şubat 2000)	30
3.1.Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü eğitim ve danışmanlık çalışmaları	30
3.2.Ankara Gazi Eğitim Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi öğretim üyeliği	30
IX. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE ÇALIŞMALAR	31
(Sivil Toplum Kuruluşlarına Danışmanlık, Eğitim ve Proje destek Çalışmaları)	
1. Türkiye Kızılay Derneği Çalışmaları (Şubat 2000-Mayıs 2005)	32
1.1.Sağlık Hizmetleri Mevzuat Standardizasyon ve Koordinasyon çalışmaları	33
1.2. Sağlık Hizmetleri Mevzuat Standardizasyon ve Koordinasyon çalışmaları	33
1.3. Tıp Merkezleri	33
1.4. Depo Sağlık Hizmetleri, müze çalışmaları ve prefabrik(Yeniköy’de), seyyar/mobil hastaneler	34
1.5. Sosyal Hizmet Çalışmaları, Sosyal Hizmetlerin birim olarak oluşturulması	35
1.5.1. Huzurevleri	36
1.5.2. Kreşler	36
1.5.3. Toplum merkezleri ve psiko-sosyal destek hizmetleri	36
1.5.4. Yoksullara ve Engellilere yönelik çalışmalar	38
1.6.Sağlık Eğitim Hizmetleri	39
1.6.1. Hemşirelik Mesleki Eğitimi	39
1.6.2. İlk Yardım Mevzuat ve Eğitim Çalışmaları	39
1.7. Kızılay Hizmetlerinde Politika Değişikliği	40
2. Türkiye Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği ve UNESCO Halk Sağlığı Eğitimi Milli Komitesi Çalışmalar	41
3. Türkiye Aile Planlaması Derneği(TAPD)’deki Gönüllü Çalışmaları	43
4. Türkiye Körler Vakfı (TKV)	44
5. Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübü’ndeki Gönüllü Çalışmaları	45

6. Üniversitelere ve talep eden diğer eğitim ve STK kurum ve kuruluşlara eğitim ve destek çalışmaları	46
I. ANEKDOTLAR	47
II. ÖZET VE SONUÇ	59
1. Çalışma İlkelerim ve Deneyim kazanımlarım	59
2. Elde edilen başarının temelindeki yaklaşımlarım, kazanımlarım	61
2.1.Yaklaşımlar	61
3. Çalışma kuralları	61
4. Uygulamalarım	62
4.1. Sosyal Hizmet ve Sağlık Konusundaki Çalışma Konularım	62
5. Engellilerle Çalışmalarım	62
6. Diğer Çalışmalarım	63
7. Eğitim – Araştırma Uygulama Etkinlikleri	63
8. Gönüllü çalışmalarım	63
9. Deneyimlerim	63
10. Aldığım Eğitimler	64
11. Aldığım Diğer Eğitimler	64
12. Verdiğim Eğitimler	64
13. Hizmet Durumum	65
14. Bazı Yayınlarım	66

MESLEKİ EĞİTİM VE UYGULAMALARIM
SOSYAL HİZMET ve SAĞLIK ALANINDA
MESLEKİ EĞİTİM VE UYGULAMALARIM
(Tercihlerim, Deneyimlerim, Kazanımlarım
ve
Bilgi, Deneyim Paylaşımı ve Anekdötler)

ÖNSÖZ

Her insanın bir yaşam öyküsü vardır. Hafızada iz bırakan, çocukluk, okul, erkekler için askerlik, emekli olduktan sonra da iş ve meslek anıları, dost meclislerinde yad edilir, paylaşılır.

Bazı üniversitelerde, verdiğim eğitim, araştırma ve danışmanlık hizmetleri yanında, talep üzerine, üniversiteler başta olmak üzere, çeşitli platformlarında, çalışma yaşamımda ve emekliliğim sonrası, bilgi ve deneyimlerimi, zaman zaman, sunu halinde paylaşımlarım olmuştu. Geçenlerde bir grup sanat dostlarımla, bazı anekdotları paylaşırken, anılarımla yazılı hale getirilmesini, bilgi ve deneyim aktarımı konusunda, talep ve teşvik almıştım. Meslektaşım ve sınıf arkadaşım, mesleki ve çalışma yaşantıma tanık olmuş eşim Tülin Çevikbilen (Efeoğulları) de, korona döneminde evde kalmanın, anılarımla yazılı olarak dile getirmek için bir fırsat olacağı yönündeki telkinleri sonrası, bilgi ve paylaşımda bulunmanın, gençlere yol gösterebileceğini düşünür hale gelmiştim.

Meslektaşım Turgay Çavuşoğlu, beni arayarak, bir genç sosyal hizmet uzmanının mesleki yayınlarımdan bir alıntı yaptığını bildirmişti. Sevgili meslektaşım, mesleki yaşantımda, bilgi eğitim ve deneyimlerimi yazılı hale getirme konusunda teşvik ve öneride bulunmuştu. Hatta, iki ay sonra tekrar beni arayacağını ve yazmada hangi aşamaya geldiğimi izleyeceğini de kaydetmişti.

Sosyal Hizmet Mesleki eğitimi; Sağlık Bakanlığı'nda Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak Sosyal Hizmetler Akademisi adı ile 1961 Yılı'nda, Ankara/Yenişehir semtinde, Halk Sokak'ta beş katlı bir binada başlamıştı. Her katta sadece bir sınıf, idari ofis ve asistan odaları mevcuttu. Birinci sınıf dördüncü katta, dördüncü sınıf birinci katta idi. Giriş katında ise, öğrenci dernek ve teksir odaları, çay ocağı ve kantin vardı. Bizim dönem mezun olduktan sonra, Keçiören'de yeni inşa edilen binada eğitim devam etmişti. Yani Halk Sokak'taki binada eğitim, 1961-1971 dönemi sonuna kadar on yıl sürmüştü. Bu binadan eğitimini tamamlayarak mezun olanlara ilk mezun uzmanlar denilmişti. Mezunlar, Sağlık Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlara atama yapıliyordu. Öğrencilerin tamamına yakını, talepleri halinde, mecburi hizmet karşılığı burs alıyorlardı. Mezuniyet sonrası atama yerleri kura ile belirleniyordu. Yani burs alsın almasın mezuniyet sonrası iş garantisi vardı.

Ayrıca, SB. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğüne bağlı olarak, Sosyal Hizmetler Enstitüsü ve kütüphane aynı semtte, ayrı binada hizmet veriyordu. Kütüphane de Akademi ile birlikte Keçiören'e nakledilmişti.

Bu yıl, Sağlık Bakanlığına bağlı olarak kurulan Sosyal Hizmetler Akademisi'nde mesleki eğitimin verilmeye başladığı (1961) yılından itibaren 60. Yıl, Akademi mezuniyetimin ellinci yılı oluyor. 50 ve 60. Yıl anısına, eğitim ve mesleki yaşantım süresince tercihlerimi,

deneyimlerimi ve kazanımlarımı, gençlere rehberlik edebileceği yönündeki teşvik ve düşünce ile bu sunuyu hazırlamış bulunuyorum.

Yaşantımdaki; duygu, düşünce ve kararlarımda etkili olan, özellikle, sosyal hizmet (psiko-sosyal) ve sağlık alanında, bilgi, eğitim, deneyim, gelişim, ilke ve kazanımlarım hakkında yararlı olabilmesi dileği ile bu sunuyu hazırlamaya çalıştım. Yazım aşamasında; lisans öncesi edindiğim bazı bilgi ve deneyimlerimle, özellikle Akademi yıllarındaki uygulamalı çalışmaların meslek hayatımdaki izlerini de sizlere sunmadan geçemeyeceğimi fark ettim. Aşağıda kaydetmeye çalıştığım, lisans önceki kazanımlarımın, meslek seçimim ve Akademi eğitim dönemimin, daha sonraki uygulamalarım ile doğrudan ilgili ve etkili olduğunu görebileceksiniz.

Bu sunumu yazmamı teşvik eden başta eşime ve meslektaşım Turgay Çavuşoğlu'na ve sanat çevresi dostlarıma teşekkür ediyorum. Yaşantım boyunca karşılaştığım güçlüklerle mücadele etme, karar verme aşamasında alternatifli düşüncelerimin, başarı sağlama azim ve çabalarındaki yöntemlerimin, genç meslektaşlarıma örnek ve rehber olabilmesin i diliyorum.

Dr.Tevfik Çevikbilen
Sosyal Hizmet Uzmanı

SOSYAL HİZMET ve SAĞLIK ALANINDA
MESLEKİ EĞİTİM VE UYGULAMALARIM
(Tercihlerim, Deneyimlerim, Kazanımlarım,
Bilgi, Deneyim Paylaşımı ve Anekdotlar)

BÖLÜMLER:

I. GİRİŞ

Amaç: Mesleki uygulamaları etkileyen, bilgi, beceri ve deneyimlerde, karşılaşılan güçlükleri, olumsuzlukları, çözüm çabalarını, kazanım ve başarıları paylaşmak.

Sunumda Kullanılan Bazı Terimlerin Tanımları ve Kısaltmalar:

Tanımlar:

Sosyal hizmet: Kendi kendine yeterli olamayan birey, aile, grup ve toplumların, mevcut durum ve olanaklarını kullanarak yeterli hale gelmelerini sağlamak, iyilik hallerini geliştirmek üzere sağlanan psiko-sosyal destek hizmetidir.

Sosyal Hizmet Mesleği: Sosyal değişme, gelişme ve kalkınmayı, sosyal içermeyi, insanların güçlenmesi ve özgürleşmesini hedefleyen psiko-sosyal destek sağlayan, uygulama temelli bir meslek, akademik disiplin olarak tanımlanabilir. Sosyal hizmet için; sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı temel esastır. Temel hedef; sosyal refahın sağlanmasıdır.

Sağlık; “bedensel”, “ruhsal” ve “sosyal” yönden tam iyilik halidir. (DSÖ.)

Psiko-sosyal destek: Kendi kendine yeterli olamayan kişi, grup ve toplumlara, sahip oldukları güç ve imkanları ortaya koymalarını sağlayarak ve mücadele gücünü artırarak, amaçlarına ulaşma yolunda verilen geçici mesleki destektir.

Stresle mücadele: Fiziki, ruhsal ve sosyal risk ve stresleri kontrol altına alabilme ve baş edebilme gücüdür.

Engelli: Bedenindeki bir eksiklik nedeniyle, eğitilmedikleri sürece ve eğitilemeyecek düzeyde, günlük faaliyetlerini veya işinin gerektirdiği güç veya beceriyi yerine getiremeyen ve kimse, sakat.

Sorun kapsamı: Doğal afetler, savaşlar, salgınlar, ekonomik ve sosyal krizler sonrası ortaya çıkan kırılmalar, yıkımlar, yetersizlikler, normal yaşamı sürdürmeyi güçlendiren engeller, kişisel, ailevi ve/veya toplumsal ve yapısal bozulmalar, dengesizlikler (göç, işsizlik, kişisel psikolojik sorunlar, fiziki engellilik, madde bağımlılığı, şiddet, intihar, boşanmalar vb.)

Halk Sağlığı/ mesleği: DSÖ.’nün; “sağlık, sadece fiziki değil, fiziki, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik halidir” uluslararası tanımında yer aldığı biçimde, tam sağlıklı iyilik halini sağlamak üzere, mevcut durumun geliştirilmesi, sağlığı bozan unsurların önlenmesini, ortaya çıkan sorunların kaynağını araştırarak, en kısa zamanda gerekli müdahalenin yapılmasını sağlama destek hizmeti, bu hizmetin verilmesi için

oluşturulmuş disiplin olarak tanımlanabilir. Yani halk sağlığı disiplini, sağlığı; sadece tedavi hizmet yönü ile değil, aynı zamanda mevcut sağlık durumunu, önleyici, geliştirici, tedavi ve rehabilite edici, izleyici ve değerlendirici, sürdürülebilirliği sağlayıcı bir yaklaşımla ele alır.

Aslında tüm disiplinler için aynı yaklaşım benimsenmelidir.

Sağlık Eğitimi: Sağlık eğitimi, yalnız tıp eğitimini değil, aynı zamanda sağlıkla ilgili tüm disiplinlerin bir bütün olarak ele alındığı eğitimidir. Tıp, hemşirelik, eczacılık, beslenme ve diyetetik, tıbbi sosyal hizmet, psikoloji, sağlık yönetimi vb.

Epidemiyoloji: Olayların çıkış kaynağını, nedenlerini, yayılma hızını ve alanını inceleyerek, araştırarak belirleyen, çözüm önerileri geliştiren bilim dalıdır. Bu bilim dalı salgınları da aynı yaklaşımla irdelediği için yanlışlıkla salgın bilimi olarak kullanılır.

Multi-disipliner yaklaşım: Konu ile ilgili, çok taraflı disiplinlerin, mesleklerin katkı ve katılımını içeren yaklaşımdır. Sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, epidemiyoloji, halk sağlığı vb.

Multi-sektörel yaklaşım: Konu ile ilgili, çok taraflı sektörlerin katkı ve katılımını içeren yaklaşımdır. Resmi ve eğitim araştırma (temel örgün eğitim, yükseköğretim akademik eğitim, mesleki, sivil toplum, özel vb. kurum ve kuruluşların katılımı ile yapılan

Ekip Çalışması: Belli bir konuda, farklı kişilerin, disiplinlerin iş-güç birliği içinde çalışmasıdır.

Sunumda Kullanılan Kısaltmalar:

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

SHA: Sosyal Hizmetler Akademisi

SHU: Sosyal Hizmet Uzmanı

UBERTU: Toplumsal Dayanışma + Küresel Birliğin Güçlendirilmesi

IASSW (International Association of Social Work): Sosyal Hizmet Okulları Uluslararası Birliği

IFSW (International Federation of Social Workers): Sosyal Hizmet Uzmanları Uluslararası Federasyonu

ICSW (International Council on Social Welfare): Uluslararası Sosyal Refah Konseyi-1928

Barış güvercini: Özgürlük ve barışı simgeleyen bir semboldür.

HÜ: Hacettepe Üniversitesi

TODAİE: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

KYUP: Kamu Yönetimi Uzmanlığı Programı

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TKD veya Kızılay: Türkiye Kızılay Derneği
TODAM: Toplum Dayanışma Merkezi
TAPD: Türkiye Aile Planlaması Derneği
KASAKOM: Kadın Sağlığı Komisyonu
THSEYD: Türkiye Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği
TKV: Türkiye Körler Vakfı
RSHO veya HO: Refik Saydam Hıfzıssıhha Okulu
SAİG: Sağlık Alanında İnsan Gücünün Geliştirilmesi Projesi
İİBK: İş ve İşçi Bulma Kurumu
AB/AT: Avrupa Birliği Avrupa Topluluğu
ATAUM: Avrupa Topluluğu Eğitim ve Araştırma Merkezi
ATKOD: Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Sunumumda, sosyal hizmet ve sağlık alanındaki, uygulama ağırlıklı eğitim sonrası kişi, grup ve toplumlara yönelik sağlık ve psiko-sosyal destek hizmeti, öncelikle mevcut durumun **geliştirilerek** sürdürülmesi, olası sorunların çıkmasını **önleyici** çalışmaların yürütülmesi, ortaya çıkan **sorunların** kaynağını **araştırarak, çözüm önerileri ve uygulamaları**, rehabilite çalışmaları ve sürdürülebilirliğin sağlanması gibi süreçleri, birbirini tamamlayan temel ve birbirini tamamlayan unsurlar olarak ele aldığımı vurgulamak isterim.

Terimler kısmında ele aldığım terimler, kavramlar ve tanımlar, sunum çerçeve ve şemasının göstergeleri olarak da değerlendirilebilir.

Kapak arkasındaki Şema'da; sorunların nedenleri ve sonuçlarından başlayarak, konu ile ilgili farklı disiplinlerin(multi-disiplinel) ve farklı sektörlerin (multi-sektörel) iş-güç birliği ve yerel, ulusal, küresel dayanışma içinde çalışılmasını, alternatifli yaklaşımların göz önünde bulundurulmasını, sevgi- saygı, insan hakları ve sosyal adalet yaklaşımı ile sosyal refah, barış ve özgürlüğe ulaşabilme olarak özetlenmeye çalışılmıştır.

Mesleki uygulamalarımın bir özeti olarak, şema halinde özetlemeye çalıştım. Bu şemadaki aşamaları şema içeriğine göre biraz daha açıklamamızda yarar bulunmaktadır.

Şemanın en altında, zeminde, “Sorunlar” başlığı altında; sorunların nedenleri ve sonuçları iki başlık olarak değerlendirilmiştir. Sebeplerin içeriği; deprem, sel, toprak kayması, göçükler (obruklar), grizu-metan gibi yer gazları vb. doğal afetler, ülke içi ayaklanmalar, terör faaliyetleri, ülkelerarası savaşlar, salgın hastalıklar, kazalar, yangınlar, ekonomik ve sosyal krizler vb. olarak listelenmiştir. Sorunların nedenlerinin ortaya çıkarttığı sonuçlar ise; göçler, yoksulluk, işsizlik, sağlık sorunları, engellilik vb. olarak sıralanmıştır. Şema piramidindeki, alt zemin üstünde yer alan ellerin en iç orta kısımda, güç ve destek veren eller kapsamında; ikinci elin başparmaklarının solunda

multidisipliner, sağda multisektörel yaklaşımı vurgulamaktadır. Güç ve destek sağlayacak eller olarak; sağda, içten dışa doğru, eğitim ve araştırma kurumları, ulusal ve uluslararası birlikler/kurumlar/ kuruluşlar listelenmiştir. Soldaki eller ise, içten dışa doğru; tüm iletişim kanalları/medya, mesleki kurum ve kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları olarak listelenmektedir. Yani ellerde listelenen sorun konusu ile ilgili tarafların, multidisipliner ve multisektörel yaklaşımlar ile katkı- katılım, güç ve destek birliği, iş birliği ve koordine içinde sorunun çözümü yönünde destek vermeleri öngörülmüyor. Sorunların çözümü ile iyiliğe ulaşmakla kalmayıp, geliştirici çalışmalar ve hizmetin sürdürülebilmesinin de sağlanması gerektiği diğer bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Şemada, temel Sosyal Hizmet Akademisi (1961 Amblemlili) eğitiminin Türkiye’de uygulamaya konulmasının 60.ncı yılında, alan uygulamalarında görev alacak uzmanların, 2021 yılında UBERTU başlığı altında belirtilen “Küresel Birliğin Oluşturulması ve Güçlendirilmesi” hedefini dikkate almaları gereği hatırlatılıyor. Bu uygulamaların, sevgi, saygı ve güven sağlayıcı yaklaşımla, üst hedef olarak, insan hakları, sosyal adalet, barış ve özgürlük (barış güvercini) içinde, “ulusal (Türk bayrağı) ve küresel (Dünya yuvarlak şekli) Sosyal Refah Toplumu” olarak da genel hedefe ulaşılabilceği vurgulanmaya çalışılmıştır.

Sunumda ise, konu önceliği olarak, temel mesleğim itibariyle sosyal hizmete ve uygulama alanlarım ve lisansüstü eğitimlerim nedeniyle de sağlık kapsamında sağlık ve yönetim hizmetlerine ağırlık verilmiştir. Çalışma alanlarına uygun biçimde aldığım eğitimlere göre, uygulamalarda da birbirini destekler nitelikte, sağlık, sosyal hizmet ve yönetim unsurları, bir bütün kombine yaklaşımı gerçekleştirmeye çalıştığım özel örneklerle birlikte değerlendirilmiştir.

Sunumumda, eğitim ve mesleki yaşantım süresince tercihlerim, deneyimlerim ve kazanımlarımı, etkileyen unsurları belirterek, eğitim, çalışma ve mesleki gelişim aşamalarını sizlerle paylaşmaya özen gösterdim. Özellikle, aldığım eğitimlerimin ilgim ve alan uygulamalarına uygun dönem ve nitelikte olduğunu önemini vurgulamak isterim.

Özetle; bilgi ve deneyimlerim yoluyla, yaşam boyu eğitim ve uygulamalarda kazanımlarımı ve anekdotlarımı, içindekiler bölümünde sunduğum gibi, aşağıda aşamalara ve içeriğe göre sunacağım: Tabii ki, bu uzun dönemde aklımda kaldığı kadarı ile çabalarımın kesilmeden, bir akıl süzgecinden geçirerek alternatifli düşüncelerim sonrası aldığım, belirlediğim amaçlara, hedeflere ve de misyona uygun kararlara göre, yaptığım uygulamaların özellikle gençlere, örnek bir yaklaşım olabileceğini düşünerek bu sunumu hazırlamaya ve sunmaya çalıştım.

- Çalışma yaşamımda önemi olan lise sonrası eğitim ve çalışma yaşantım, (Hukuk Fakültesi öğrenciliği ve TODAİE’de ilk resmi çalışma)
- Lisans düzeyindeki eğitim aşamaları, (Sosyal Hizmetler Akademisi öğrenciliği, Öğrenci Derneği Başkanlığı)
- Sağlık Bakanlığı’ndaki ilk mesleki çalışma deneyimim, (SB. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Tıbbi Sosyal Hizmetler ve Rehabilitasyon Şubesi)
- Uzun dönem (18 ay) askerlik hizmetimde, yine mesleki yaklaşımlı çabalarım,
- Çalışma Bakanlığı İİBK Genel Müdürlüğü, İç Plasman Dairesi çalışmalarım,

(Engellilerin işe yerleştirilmesi hizmetleri ve TODAİE’de lisansüstü KYUP eğitim programına katılmam)

- Sağlık Bakanlığı Hıfzıssıhha Okulu (HO), SAİG Projesi eğitim ve uygulamalarım. (Yurt dışında 3 aylık sağlık eğitimi adaptasyon eğitimi ve Çubuk Bölgesi SAİG Projesi Başkanı ve sosyal hizmet uzmanı görevi)
- Sağlık Bakanlığı Hıfzıssıhha Okulu Sosyal Hizmetler Bölümü Başkan Yardımcılığı
 - Sosyal Hizmet uzmanı olarak mesleki görev(eğitim, araştırma ve danışmanlık hizmetleri, SHA Öğrencilerine alan danışmanlığı)
 - Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Sağlık Bilimleri Fakültesinde, sağlık lisans derslerini tamamlama ve Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı’nda lisansüstü sağlık eğitim programına katılma.
 - H.O. Sağlık Yönetimi ve Eğitimi Komisyonları’nda da görevlendirilmem.
 - Türkiye Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği Yönetim Kurulu ve UNESCO Halk Sağlığı Milli Komite üyeliğim
 - HÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ana Bilim Dalında, Aile Sağlığı Doktora (Phd.) programına başlamam,
 - Türkiye Aile Planlaması Derneği’nde eğitimci, araştırmacı ve danışman olarak gönüllü çalışmalara katılmam
- Sağlık Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Daire Başkanlıkları görevlerim
 - Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığının yeniden yapılanması çalışmalarım,
 - Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Kurullara katılma, Bakanlık temsil etmem,
 - Yurtdışı Sağlık Müşavirlikleri kurma ve geliştirme çabalarım,
 - Ulusal ve uluslararası organizasyonlar düzenleme ve yayınlama
 - Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığını kurma görevim
 - Avrupa Topluluğu ulusal ve uluslararası temel ve uzmanlık eğitim programlarına katılmam
 - Aile sağlığı doktora programını tamamlamam ve HÜ Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanlığı’ndan Halk Sağlığı Uzmanlığı ünvanı onayını almam.
- Sağlık Bakanlığı Bakan Enformasyon Müşavirliği
 - Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Eğitim ve Danışmanlık çalışmaları
 - Ankara Gazi Eğitim Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi formasyon dersleri Öğretim Üyeliğim
 - Türkiye Aile Planlaması Derneği’nde Kadın Sağlığı Komisyonu (KASAKOM) Kurma ve gönüllü yürütme görevim
 - Engellilerin toplumla buluşma projesi kapsamında “Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübü”nü kurma ve Yönetim Kurulu Üyeliklerinde bulunma
- Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü’nün yeniden yapılanması çalışmalarında görev alma
 - Sağlık Hizmetleri Bölümünün yeniden yapılandırılması,
 - Sosyal Hizmetler Bölümünü kurma ve Sağlık Hizmetleri Bölümü ile birleştirme
- Türkiye Aile Planlaması Derneği Genel Merkezi’nde eğitimci, araştırmacı ve danışmanlık görevleri,

Eğitim ve hizmet uygulamalarım, kronolojik aşamada, içindekiler listesindeki sıralamada açıklandığı gibi, yazımda yer almaktadır. Ancak, yine içindekiler bölümünde belirtildiği üzere, “Sivil toplum Kuruluşlarındaki ayrıntılı çalışmalar” ise, ayrı bölüm başlığı altında birleştirilmiş haliyle ele alınmıştır.

Yazım akışı içinde, ayrıntı olabilecek düşüncesi ile örnek olaylar da “Anekdotlar” başlığı altında ayrıca sunulmuştur.

Son Bölümde ise, bir dizi sohbet tarzındaki bu sunum, uygulamalar ve deneyimler ve kazanımlar içeriğine uygun olarak özetlenmeye çalışılmıştır.

II. LİSE MEZUNİYET ÖNCESİ VE SONRASI DÖNEMİ

1. Lise Mezuniyeti Öncesindeki Yaşantı Özeti

Başkent Ankara’da, Ankara Kalesi eteklerinde, birbiriyle sıkı dayanışma, sevgi ve saygı ilişkileri içinde olan, Ankaralı akrabalarımın, köklü değerlere sahip geniş aile ortamında dünyaya gelmişim ve yetiştim.

Okul tatillerinde, boş zamanı değerlendirmek amacıyla, akraba ve tanıdıkların işyerlerinde, kasiyer, tezgahtar, işçi vb. işlerde çalışarak, seyyar satıcılık yaparak, büyüklerimizin dediği gibi “hayat adamı” olmaya çaba göstermişim. Eğitim sırasında öğrendiğim ve denemelerde bulunduğum resim (yağlıboya tablolar), güzel yazı yazma sanatı, el işleri becerilerimi geliştirmeye çalışmışım. Ürettiğim ürünleri pazarlayarak, siparişleri alarak okul harçlığımı çıkartmışım. Tanıdıklardan topladığım eski kitapları hem okuyup hem de ihtiyacı olanlara dağıtarak onları da okumayı teşvik etmişim. Arkadaşlarımla kitap değişimi yaparak daha fazla kitap okur hale gelmiştik. Daha sonraları, sahaftan temin ettiğim ikinci el ders kitaplarını, klasik hikaye ve romanları, arkadaşlarımla paylaştığım gibi, elimde kalanları da okul önlerinde yarı fiyatına satmaya başlamışım. En yeni ders kitaplarımı kendime ve kardeşlerime ayırarak, aile okul masraflarını azaltmaya çalışmışım. Bu çalışma ve paylaşım yaşantım bana sosyalleşmem konusunda çok yararlı olmuştu.

Ulus Denizciler Caddesi’nde, bir tanıdığımın çalıştığı matbaada gazete basımını izlemiş, patronun önerisi ile “Tasvir ve Karar” isimli Gazeteleri hem okumuş hem de satmışım. Lise son sınıftan itibaren ise, Aynı Gazetelerde, yaptığım röportajları yayınlamayı ve makale yazımını denemiş ve basın kartı almaya hak kazanmışım. Basın kartıyla, resmi izin almadan toplantılara, maçlara, konserlere ücretsiz katılabılmışım.

Mesleki yaşantı ve deneyimlerimi anlatabilmem için, meslek öncesi edindiğim bilgi ve deneyimlerimi, tutum, davranış, eğilim ve tercihlerimi etkileyen, yaşantım boyunca gelişerek devam eden, kazanmaya çalıştığım bazı temel nitelik ve değerlere değinmek yerinde olacaktır.

Ortaokul döneminden başlayarak, mahalle kültürü etkisi ile, yalnız kendim değil, yanımdaki kişilerle birlikte oyunlar, masallar, el işi ürünleri üreterek, ortak yaşamı paylaşmaya çalışmışım. Toplumun değer verdiği bazı özellikleri kazanma ve kazandırma yönünde özel destek olmaya çaba sarf etmiştik. Her yaş grubundan insanlara sevgi ve saygı göstererek onların gönüllerini kazanmaya, çevremize örnek olmaya çalışmışım.

Lise yıllarından itibaren, Ankaralı büyüklerimin teşviki ve rehberliği ile, yerel sivil toplum örgütlerinde, ekibin bir üyesi olarak toplumsal projelerde gönüllü olarak görev almaya başlamışım. Ankaralı dostlarla ortak etkinlikler ve paylaşımlar sonucu, insanları hataları ile kabul etmeye, olanaklar çerçevesinde, hak, eşitlik ruhu içinde, doğru yolu bulmaya, olanaklar ölçüsünde maddi ve manevi destek vermeye özen

göstermiştim. Özverili bu çabalarımın kendime güvenimi artırmakla kalmamıştı, ayrıca çevremde görüşüne değer verilen kişi olmayı da başarmıştım. Bu sayede her yaş grubundan arkadaş edinebilmiştim.

Özetle, yüksek okula başlayıncaya kadar geçen dönemdeki, eğitim ve yaşam denemelerim sayesinde, aktif olarak katıldığım sosyal aktiviteler ve okuduğum kitaplardan elde ettiğim bilgi ve deneyimler sonucu; insanları sevmeyi, paylaşmayı, ayırım yapmadan aynı ortamda birlikte yaşamayı, karşılıksız yardım etmeyi, sabrı, tasarrufu, gerektiği kadar-yerinde sarf etmeyi, yaratıcılık ruhunu kullanmayı, hayat adamı olmak ve ideallerime ulaşabilmek için mücadele etmek gerektiğini, deneyim elde etmekten çekinmemeyi, güçlüklerden ve başarısızlıktan yılmamayı, başarı sağlandığında mütevazı olmayı, isim yapma peşinde olmamayı, insanları bir fikir etrafında ikna ve teşvik ederek ortak aktivitelerde, ekip anlayışı ile bir araya getirerek daha etkin başarı elde etmeyi, insanların değerlerine saygı göstermeyi yaşam ilkeleri olarak benimsemiştim.

2. Lise mezuniyeti sonrası

Daha sonraki yıllarda, aldığım kararlarda ve aktivitelerde; sıradanlık değil, farklılık oluşturma ve “masa başında değil, toplum içinde olma” ilkesini benimsemiş; rakibim kendim olmak kaydıyla, insan haklarına saygı çerçevesinde, insanlara daha fazla yardımcı olma konularına odaklanmaya özen göstermiştim. Artık, mevcut durumu değerlendirerek, kendimi ve uğraştığım konuyu geliştirebilme alternatiflerini araştırıyor, kısa ve uzun vadeli hedefler ve öncelikleri belirleyerek plan ve programlarımı yapabiliyordum. Varsa, uygun mevcut gruplarda görev almaya, yoksa iş-güç birliği içinde, katkı ve katılımlı yeni oluşturduğum ekip ve oluşumlarla, girişimlerle başarıya ulaşabilme yönünde çaba sarf etmiştim. Zaman içinde, görev ve sorumluluklarımın da nitelik ve kapsamı artmaya, genişlemeye başlamıştı.

Bu çerçevede, ilke olarak; aile içinde, yakın çevremde, bulunduğum yaşam ortamlarında, eğitim ve çalışma yaşamımda, yer aldığım sivil toplum kuruluşlarında, “mevcut durumu nasıl ve ne kadar daha geliştirebiliriz” yaratıcılık yaklaşımı ile düşünce ve kararlarımda, tüm eğitim ve hizmet uygulamalarındaki özgün yaklaşımı oluşturmuştum.

1964-65 Ders Yılı sonu Ankara Gazi Lisesi’nden mezun olduğumda; meslek seçimimde, “insanlarla daha etkili iletişim ve etkileşimi nasıl artırabilirim, en fazla yardımcı olabilmemi hangi meslek sağlayabilir?” sorusunun cevabını aramıştım. Bu cevabı bulmak için, bu alandaki meslek mensupları ile görüşmüş, onların çalışmalarını izlemiştim. İnceleme ve araştırmalarım sonucu; yaşamım boyunca, kazandığım niteliklere uygun ve destek sağlayabilecek konular ve meslekleri belirlemeye çalışmıştım. Sonuç olarak, sosyal adalet ve savunuculuk için hukuk, sağlık hizmeti için tıp, insanları daha iyi anlayabilmek, iletişim kurabilmek için psikolojiyi, halkla ilişkileri seçmemin daha doğru olabileceğine karar vermiştim. “Hukuk Fakültesi”ni kazanmış ve öğrenci olarak kaydımı yaptırmıştım. Devam mecburiyeti olmadığı için hem eğitimimi hem de işimi devam ettirebilmiştim.

3. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)’de Çalışma ve eğitimleri izleme (1965-1967)

1965 yılında, gazetede gördüğüm, “Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)”de açılan iki kişilik memur kadrosu iş ilanı için, ailemin bilgisi dışında başvuruda bulunmuştum. Girdiğim yazılı ve mülakat sınavını, 68 kişi arasından, hiçbir desteğim olmadan kazanmam, öğrenci işleri ve muamelat memuru kadrosuna atanarak ilk resmi işime başlamam, kendime olan güvenimi daha da artırmıştı. D Barem kadro cetveline göre maaşım, yeni işe başlayan üniversite mezununun aldığı maaşın iki katı idi. Yabancı dil eğitimine devam edebildiğim gibi, aile bütçesine de anlamlı katkıda bulunabilir olmuştum.

TODAİE öğretim üyeleri, aynı zamanda öğrenci olduğum Ankara Hukuk ve Siyasal Bilimler Fakültesi öğretim üyeleri olması büyük bir tesadüftü. Devam mecburiyeti olmayan Hukuk Fakültesinde ve Amme İdaresinde aldığım hukuk ve amme idaresi eğitimi, işyerimdeki çalışmalarımı da olumlu yönde etkilemişti. Başarılı çalışmalarım nedeniyle kısa zamanda şeflik kadrosuna terfi etmiştim.

TODAİE’de çalışma; eğitim ve çalışma yaşamımda bir dönüm noktası olmuştu. Kamu Yönetimi, Organizasyon- Metot, Halkla İlişkiler, Hukuk, Sosyoloji vb. konularda uzmanlık eğitimlerinin verildiği bu Yüksek Eğitim Enstitüsü’nde, Siyasal ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri Prof.Dr.Cemal Mıhçıoğlu (aynı zamanda TODAİE Genel Müdürü idi), Prof.Dr.Cevat Giray, Prof. Dr. İbrahim Yasa, Prof.Dr.Tahsin Bekir Balta, Prof.Dr. Mümtaz Soysal ve TODAİE’de kadrolu olarak da İhsan Kuntbay, Visalettin Pekiner, Kenan Sürgit, Selçuk Yalçındağ, Mustafa Tosun, Edip Atam gibi değerli öğretim üyeleri ders veriyordu. Şube Müdürüm Prof.Dr.Mümtaz Soysal’dan, ofis işlerimi tamamladıktan sonra, Hukuk Fakültesi’nde de öğrenci olduğum için, Kamu Yönetim Uzmanlığı Programı (KYUP) derslerini izleyebilme izni de almıştım. Hatta iletişim derslerine Edip Atam Hoca’nın ricasıyla film makinesini kullanmasını öğrenerek, uygulamalı ve tartışmalı derslere de katılma olanağını sağlamıştım. Bu sayede hukuk, sosyal, siyasi bilimler konularında eğitim alır hale gelmiştim. Üniversite mezunlarının katılabildiği bu eğitim programına katılmak gelişimime ve görevime olumlu etkisi olduğu gibi, onore de olmuştu.

Genel Müdür Yardımcısı İhsan Kuntbay’ın dikkatini çekmiştim, yayımı sonrası DPT’de rehber olarak kullanılan “Mehtap Raporu”nun hazırlanması çalışmalarında görev verilmişti. Bu sayede, Devlet Planlama Teşkilatı’ndaki değerli otoritelerle tanışma ve mesleki kariyerimi tamamladıktan sonra da Beş Yıllık Kalkınma Planlarının hazırlanması ekibinde de görev alabilme olanağını elde edebilmiştim.

III. SOSYAL HİZMETLER AKADEMİSİ DÖNEMİ

(1966-Haziran1971)

TODAİE öğretim üyeleri Prof.Dr. İbrahim Yasa ve İhsan Kuntbay’ın, ders verdikleri Sosyal Hizmetler Akademisi (SHA)’nden haberdar olmuş ve onların teşviki ile ve daha önce belirlediğim yüksek eğitim hedefime uygun bulduğum SHA dikkatim çekmişti. Hocam İhsan Kuntbay’ın tanıştırdığı, SHA’da öğrenci olan Kevser Ereyılmaz ile arkadaş olmuş, Akademi hakkında daha fazla bilgi edinmiştim. Karar

vererek, tekrar üniversite giriş sınavlarına katılmış, kazanarak kaydımı yaptırmıştım. Mülakatta, resmi tutum ve davranış alışkanlığım nedeniyle, jüri üyesi Prof.Dr.Sema Kut Hocam'ın, beni biraz ciddi mizaçlı bulması sonucu Akademiye yedekten girebilmiştim. Akademi'de devam mecburiyeti olması nedeniyle, iki yıla yakın çalıştığım TODAİE'den, bir süre daha işe devam ettiysem de ayrılmak zorunda kalmıştım.

Aynı zamanda, YÖK tarafından, sadece bir yükseköğretim kurumunda eğitim yapma ve seçim zorunluluğu getirilmişti. Bu nedenle, başka öğrencilerin de hakkını yememek için, Hukuk Fakültesi'nden kaydımı sildirerek, Sosyal Hizmetler Akademisi'ni tercih etmiştim.

Mademki işi ve Hukuk Fakültesini bırakmıştım, Akademideki eğitimime önem ve ağırlık vermem gerektiğini düşünmüştüm. Düzenli, sistemli çalışmam sayesinde, eğitimimi, mezuniyetime kadar başarı ile sürdürmüştüm. Okulda anketör, araştırmacı vb. çalışmalara gönüllü olarak katılmaya çaba göstermiştim. Yaz tatillerinde, İmar ve İskân Bakanlığı ve İller Bankası'nın Ankara Metropolitan Nazım Plan Bürosu'nda sigortalı, geçici kadro ile anketör ve araştırmacı kadrosunda görev yapmıştım. Akademide eğitim sırasında verilen burs, mezuniyetten sonra (her yıla karşılık 1 yıl boyunca) mecburi hizmet yapmayı gerektirdiği için öğrenci bursunu almamıştım. Boş zamanlarımda, kütüphanelerde okuma, inceleme çalışmalarına devam etmiştim. Çalışırken ayırdığım birikimimle, İngiliz Kültür Derneği ve ODTÜ Mustafa Parlar Vakfı'nda verilen İngilizce Eğitiminin, konuşma ve tercüme sınıfı dahil, tüm kademelerini başarı ile tamamlamıştım.

Akademide, dört yıl (1966-1971) süresince edindiğim kazanımlarım, temel teorik derslerde edindiğim bilgilere, referans verilen kaynakları da kütüphanede inceleyerek, kendimi tam donanımlı hale getirmeye çaba göstermiştim. Eğitimim süresince ve mezuniyetten sonra da bu alışkanlığımı artırarak devam ettirmiştim.

Akademik eğitimin ilk yıldan sonra, teorik derslerle birlikte uygulamanın yürütülmesi ve rapor halinde sunum zorunluğu, yazı yazma yeteneğimizi artırmıştı. Kurumlarda staj, uygulama zorunluğu da mesleki bilgileri kullanma, deneyim fırsatı, mesleği kabullenme, tanıtma ve hatta savunuculuk gücümüzü artırmıştı. Adeta, staj yaptığımız kurumlarda bir meslek elemanı gibi çalışma ve kendimizi ispat etme olanağı verilmişti. Her zamanki yaklaşımım, mevcut durumu mesleki açıdan nasıl geliştirebilirim, çabası içinde olmuştum. Grup çalışması, kişisel çalışma ve toplum organizasyonu ve kalkınması konularındaki uygulamalarım, inanılmaz bilgi, deneyim ve becerileri kazanmama vesile olmuştur.

1. Kişisel Çalışma Uygulaması (1967-1968)

Kişisel çalışma uygulamamı, Ankara Keçiören Emniyet Çocuk Bürosu'nda yapmıştım. Önce, Büro kayıtlarını inceleyerek konuya genel bakıştan sonra, Kurum Amiresi Hikmet Hanım'ın izni ile, gündüz-gece ekip uygulamalarına katılma fırsatı yakalamıştım. Gündüz dilenen ve sokakta çalışan çocukları, gece sokakta başıboş gezen çocukları toplamıştık ve arabaya sığmadıkları için Anafartalar Merkez Karakolu'na geçici olarak toplamıştık. Ekip, gece uygulamasında, hava soğuk olduğu için, daha önceki deneyimlerine göre, genellikle tren gar veya otobüs terminallerinin dinlenme salonları mekanlarında, çocukları yakalamışlardı. Bir yakalama tur da, Ankara Siyasal ve Hukuk Fakültelerinin Kalorifer Kazan Dairelerinin dışarıya açılan havalandırma

bölümlerinde, sıcak ısı etkisinden yararlanmak üzere, kartonlardan yatakları üzerinde uyurlarken çocuklar alınmışlardı. Anafartalar karakoluna bir resmi midibüs istenerek, çocuklar balık istifi gibi araca bindirilip Emniyet Bürosu'na nakledilmişlerdi.

Çocuklar, Emniyet Çocuk Bürosu'nda, ranza tipi yatakların olduğu geniş bir odada, kirli üst başları ile, yine balık istifi yatmaya bırakılmışlardı. Üzülerek izlediğim tüm bu uygulamaları, çocukların tutum ve davranışlarından gayet alışkın oldukları anlaşıyordu. Büro Amiresi sabah geldiğinde, tutulan kayıtları incelemiş, yakalanan çocuklara, evlerine gitme, sokakta gezmeme, okullarına devam etmeleri konusunda nasihatte bulunmuştu. Amirenin talimatı ile çocukların ellerine 1.00 TL dolmuş parası verilerek, Büro'dan serbest bırakılmışlardı. Genel Müdürlükten gelen talimatla bu uygulamaların her ay rutin olarak yapıldığı, kayıtlar tutulduktan, istatistiki tablolar doldurulduktan sonra çocuklara nasihat verilerek kendi hallerine bırakıldıkları anlaşılmıştı. Emniyet Çocuk Bürosu'nda sosyal hizmet adına yapılacak pek çok hizmet açığı vardı. Kişisel çalışma dersi stajyer öğrencisi olarak, durumu ve önerilerimi raporla paylaşmaktan başka bir şey yapamamışım.

Emniyet Çocuk Bürosu'nda, hırsızlık yapan ve evden kaçan 10-12 yaşlarında iki çocuğu ve İstanbul'a artist olmak için evden kaçan ve otogarda yakalanan 15 yaşında bir genç kızı kişisel vak'a çalışması olarak seçmişim.

Kişisel vakada ağırlıklı ilgilendiğim, hırsızlık yapan çocuğun ikamet ettiği semt, Ankara İl'i Aktepe/Keçiören, planlı ve düzenli gecekondu yerleşim yeri idi. Çevre, ev, aile, işyeri ziyaretlerim ile çocuğun hırsızlık nedeninin, ekonomik kökenli olmayıp, anne-baba anlaşmazlığı nedeniyle kasıtlı işlenmiş suç olduğu anlaşıyordu. Çocuğun, içine kapanık, çevresi ile konuşmayan, düşmanca ve sert tutum ve davranışlarının olduğu değerlendiriliyordu. Eve gelmediğini öğrendiğim babasının, gelmeme nedeni ile çocuğun anneyi suçladığı anlaşıyordu. Anneye laf getirmek için çevre evlerden ufak şeyler çalmakta olduğunu belirlemişim.

Ailede bir abla ve bir küçük erkek kardeş daha vardı. Anne ev kadını idi, çalışmıyordu. Evin iç ve dış mekânı düzenli ve temizdi. Babanın eve ekonomik destek olduğu anlaşıyordu. Kahvehane sahibi babayı işyerinde ziyaret etmek zorunda kalmışım. Baba, çocuğunun hırsızlık suçu işlemiş olması ve Emniyet Çocuk Bürosu'ndan resmi olarak görevlendirilmiş olduğum için beni kabul etmek ve dinlemek zorunda kalmıştı. Baba ile çocuğunu ve kendisini suçlamak için değil, sorunu çözmek için, aile ilişkilerini ve hırsızlık yapan çocuğun durumunu görüşmüştüm. İşbirliğine hazır olduğunu ifade etmişti.

Baba, işi gereği eve geç gelme nedeniyle eşinin devamlı suçlaması sonucu, eve gelmemeyi tercih ediyordu. Baba, pek onaylamadığı halde başka bir kadınla ilişkiye başladığını, ama bu durumdan da hoşnut olmadığını açıklamıştı.

Uzun görüşmeler sonrası, anneye, eşinin işi nedeniyle eve geç geldiğini ve bu durumu anlayışla karşılaması konusunda telkinde bulunmuştum. Baba çapkınlığı bırakacağına söz vermişti. Eve buzdolabı ve bir televizyon almıştı. Sorunlu oğlunun isteği üzerine bir kanarya hediye etmişti. Aile üyeleri arasında ilişki daha düzenli hale gelmişti. Hırsızlık yapan çocuk suskunluğunu bozmuştu, saldırgan tavırları da azalmıştı. Anne suçlamayı bırakmış, baba da düzenli olarak, geç de olsa eve gelir hale gelmişti.

Mesleki bilgi desteğim ve rehberliğim sayesinde, sorunun staj süresi içinde başarı ile çözümlenmesi mümkün olabilmişti. Çocuğun hırsızlık suçundan ceza almasını da engelleyebilmişim.

Bu vak'a çalışmamın sonuç raporu, yaklaşık kırk sayfaydı. Hocamız Nihal Turan tarafından, birkaç öğrenim döneminde, Akademi öğrencilerine örnek "Veli Ala Vak'a Çalışması" kişisel çalışma örnek vakası olarak tartışmaya sunulmuştu.

Diğer kişisel vak'a çalışmam da ailede babanın anneyi terk etmesi sonucu, gecekonduda, oturulamayacak derecede sağlıksız koşullardaki konutta, ev hanımı olan, hasta anneden başka kimsenin kalmadığını belirlemiştim. Anne ile yaptığım görüşmede, devamlı hastalığından şikâyet etmişti. Annenin çocuklarıyla ilgilenememesi nedeniyle, iki çocuğunun sokaklarda yaşadığı anlaşıyordu. Evden kaçan çocuk vakamın, abiyi örnek alarak sokakta dilenerek yaşamını sürdürmeye çalıştığını belirlemiştim. Sağlık sigortası olmayan anneyi ücretsiz sağlık kontrolü ve tedavi ettirebilme, aileye düzenli aşevi yemeği, giyecek, bazı gerekli ev eşyası sağlama dışında bu aileye katkı olamamıştı.

Vak'a inceleme raporumda, resmi makamların çocukları toplama ve nasihat verdikten sonra, istatistik tutarak, tekrar sokağa bırakmalarının sorunun çözümüne en küçük katkı sağlamadığını kaydetmiştim. Sosyal hizmet adına yapılacak çok hizmet vardı. Çalışma süremın sınırlılığı nedeniyle, hiç değilse, bir sivil toplum örgütü oluşturulması önerilerimden öteye geçememişim.

Evden kaçan genç kız ile yaptığımız bir dizi görüşmeyi, ailesine teslim edildikten sonra da sürdürmüştüm. Kişisel çalışma uygulama döneminde, yine staj süre sınırlılığı nedeniyle, bu genç kıza ailesinin daha fazla ilgi göstermesi yönünde aileyi telkinden öte bir çalışma yapılamamıştır.

2. Grup Çalışması Uygulaması (1969-1970):

Grup çalışması uygulamamı Ankara Aktaş Yetiştirme Yurdu'nda yapmışım. Yurt Müdürü bizlere uygulamalarımızda büyük kolaylık ve destek sağlamıştı. Yetiştirme Yurdu, anne veya babası veyahut ikisi de olmayan, diğer deyişle, çocukların yetişmesi için uygun olmayan ailelerin korunmaya muhtaç çocuklarının barındığı bir kurumdu. 2 Hedef çalışma grubum 12-18 yaş grubundaki erkek çocuklardı. 18 yaşını dolduran çocuğun yurt ile ilişkisi kesiliyordu. Erkek çocuklar, kısa sürede iş hayatına atılabilmeleri için, mesleki eğitime yönlendiriliyorlardı. 18 yaşında, bir işe veya eğitim kurumuna yerleştirilememiş çocukların kalabilecekleri bir kurum veya mekân bulunmuyordu. Bu durum kız çocukları için, riskleri daha fazla sorun oluştuyordu.

Kurum bakımında, bu yaş çocukların fiziki ve psiko-sosyal yapısının iyi değerlendirilerek, uygun rehberlik ve destek sağlamanın önemi çok büyüktü.

Bu yaş grubu erkek çocukları daha iyi anlayabilmek ve iyi iletişim kurabilmek adına, adölesan ve gençlerin fiziki ve psiko-sosyal yapı ve gelişim özelliklerini incelemişim. Yetiştirme yurtlarında, ailelerinden uzak kalan çocukların davranış özellikleri ve sorunlarına ilişkin kaynakları taramışım, odaklanarak incelemişim. Kurum, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olduğu için, Kuruma atanmış öğretmenlerin görüş ve önerilerini almışım.

Çocuklarla toplu ön görüşmeler yaptıktan sonra, yaşı dikkate alarak, 12-14 ve 15-17 yaş gruplarındaki erkek çocuklardan, gönüllülük esasına göre iki grup oluşturmuştum. Her iki grupta da ilk toplantılarda onların ilgileri ve sorunları konusunda, müdahale etmeden, karşılıklı görüş alış-verişinde, gözlem ve izlemde bulunmuştum. Okul eğitiminden arta kalan, boş zamanlarında, ilgilerine göre aldığımız kararlar çerçevesinde, ortak etkinlikler gerçekleştirmeye çalışmıştık. Çalışma ilkem; çocukları geleceğe yönelik düşünmeye, ilgileri ve eğitimlerine uygun meslek ve iş seçimine yönlendirmektir. Toplantı aktivitelerini de buna uygun seçerek, grup dayanışması içinde alternatifleri, kendilerine uygun eğitim konusunda tartışmalar

yapmakla beraber, aşamalı eylem kararları onlara aldırmayı tercih etmiştim. Aktiviteleri onların seviyesine uygun doğrultuda oyunlar aracılığı ile kendilerini yönlendirme ve destekleme yapıyordum.

Örneğin, Türk Hava Kurumu'ndan (THK) maket uçak yapım malzemesi temini ve yapımı aktivitesinde; amaçlı ve kontrollü grup tartışmaları yürüterek hem paylaşımlarını ve hem de alternatifli çözüm önerilerini tartışıyorduk. Gruptaki çocuk ve gençleri; araştırma, bulma, mevcut durumu en iyi şekilde değerlendirme ve geleceği planlama, yaşama daha fazla adapte olma ve bağlanma konularında, etkinlikleri araç olarak kullanmayı sağlamıştım. Bana ters gelse de ilk iki aktivite buluşmamızı, onların aldıkları karar gereği, piknik yapar gibi vakit geçirmekten hoşlandıkları, Yetiştirme Yurdu yakınındaki mezarlıktaki yeşil alanında yapmıştık. Uçak maketlerimizi bu alanda birleştirerek tamamlamış ve yaptığımız uçakları mezarlıktaki boş yeşil alanda uçurtmuştuk.

Çalışmaların başında, konuları ve çalışmalarını alaya alma yönündeki eğilimleri, hoşlanacakları somut etkinliklerle başlayarak ilgi katılım ve katkılarını sağlayabilmişim. Sonraki toplantılarımızı, onları ikna ederek Yurt bahçe ve salonlarında gerçekleştirmeyi başarabilmişim. Özellikle, onların kendilerini ifade edici sohbet ve oyunlarla, onları daha iyi anlama ve normal yaşama uyum, geleceği planlama konularında destek vermeye çalışmışım. Bazıları uygulamalardan o kadar memnun kalmışlardı ki, Yetiştirme Yurdu dışı, örnek oluşturabilecek, amaçlı gezi ve kurum ziyaretlerinde bulunmaya başlamıştık. Grup çalışmalarının son zamanlarında, ortaklaşa yapılabilecek, uygun faaliyetleri kendileri belirlemeye ve uygulamaya başlamışlardı. Onların düzenlediği bazı faaliyetlere grup dışından da katılımlar oluyordu, yönlendirdiğim etkinlikleri dışarıdan zevkle izliyordum.

Burs alarak yükseköğrenime devam edebilmeleri ve eğitimleri süresince öğrenci yurdunda kalabilmeleri konusundaki tartışmamızda katılım fazla olmuştu. Staj çalışmasını, zamanında ve başarı ile tamamlamıştım. Bu çalışmam da "Örnek Vak'a" eğitim materyali olarak, Akademi öğrencilerine sunulmuş ve tartışılmıştı.

Yetiştirme Yurdu, bir meslek okulunun yanında idi. Yetiştirme Yurdundaki çocuklar, genellikle, 18 yaşından sonra yurtla ilişkilerinin kesileceğini bildikleri için öğretmenlerin de teşviki ile, bu mesleki okula giderek, kısa yoldan bir mesleğe atılmayı tercih ediyorlardı. Normal liseye giden sayısı azdı. Buna rağmen, yapılan grup çalışmaları sonrası, meslek okuluna da gitse, bir yüksek okula devam etmek isteyen sayısı artmıştı. Grup içi dayanışması doğmuş, araştırma ve inceleme sonrası, alternatifleri değerlendirmeden karar almama konusunda görüş birliğine varmışlardı.

Son grup toplantılarını takiben, kurum öğretmenlerinin de katıldığı, büyük grup final toplantısında; o güne kadar neler yaptıkları ve kazandıkları bilgi ve deneyimleri onların anlatmasını, öğretmenlerden beklentilerinin neler olabileceğini sunmalarını sağlamıştım.

Çalışmalarımız tamamlandıktan sonra bazı grup üyeleri, beni Akademide ziyaret edip edemeyeceklerini sormuşlardı. Onlara kendilerinin çalışmalarımızdaki yöntemi kullanarak her kararı kendilerinin alabileceğini, bu konuda birbirleriyle grup toplantılarına devam edebileceklerini hatırlatmıştım. Ayrıca rehber öğretmenlerin de kendilerine yardımcı olabileceklerini belirtmişim. Akademide yoğun eğitim programları sırasında bana ulaşamayabileceklerini hatırlattım. Buna rağmen, bazı grup üyeleri, beni, Akademide ve ileriki dönemlerde, işyerlerimde ziyaret ederek, rehberlik ve danışmanlığımı talep etmişlerdi. Beni ziyaret eden bu gruptan, şair, ressam, eğitimci çıktığını hatırlıyorum.

3. Toplum Organizasyonu ve Kalkınması Uygulaması (1970-1971):

Akademi son sınıfta, “Toplum Organizasyonu ve Kalkınması Dersi” uygulaması konusunda, Ankara Gölbaşı İlçesinde Türkmen Köyü olan, Velihimmetli Köyü’nde, sözlüm, sınıf arkadaşım Tülin Efeoğulları ile birlikte staj yapmamız planlanmıştı. Sabahları, tüm sınıf arkadaşlarımız sarı renk okul otobüsleri ile Gölbaşının ayrı köylerine bırakılıyor, uygulama sonrası, akşamları aynı yolla okul önüne geri getiriliyorduk.

Tülin, Köyün kadınları, ben ise erkeklerle birlikte uygulama yapmış, ortak etkinliklerde yine bir araya gelmiştik.

Öğrenci olaylarının yoğun olduğu bir dönemde toplum stajına başlamıştık. Mesleğimizin başındaki “sosyal” kelimesinden köylüler çok rahatsız olmuşlardı; bize adeta terörist gözü ile bakıyorlardı. Uygulamanın başlarında, ortak etkinliklerde karma bir grup kurmaya çabaladıysam da genç erkek köylüleri gruba dahil edememiştik. Resmi görev yazımız olmasına rağmen, yaşlı köylüler bizi göz hapsine almışlardı.

Köy’ün muhtarı, öğretmeni, imamı ve yaşlıları ile, Köy Odası’nda biraraya geliyor, köyün gereksinimlerini, önceliklerini tartışıyorduk. Köy’ün imamının ters tutum ve tavırları, okuldaki tek öğretmenin sessiz kalması ve köydeki silahlı çatışma çalışmalarımızı olumsuz etkilemeye başlamıştı. Kısacası olumsuzluklar etkin çalışmamızı engelliyordu. Kaymakamlık’ın resmi yazısı ile hizmet yapacağımız için de, bizlere olumsuz cevap veremiyorlardı.

Meslektaşım ile birlikte, bize destek vermesi için cami imamının evine yaptığımız ziyarette, bizimle iş birliği yapamayacağı, ancak çalışmalarımızı engellemeyeceği sözü alabilmiştik. Köyün ileri gelenlerinin baskıcı tutumu nedeniyle, tek olan okul öğretmeni de gereken desteği vermekten çekiniyordu. Çoban köpeğinin bir köylü kadına saldırarak hastanelik etmesi sonrası çıkan silahlı çatışmada Köy’de büyük gerginlik çıkmıştı. Jandarmanın müdahalesi ve Köyün ileri gelenlerini devreye sokarak, bizlerin de desteği ile, ihtilafli tarafları da barıştırmayı başarabilmiştik. Ancak, Köy’de bir köpeğin, bir kadına göre daha üstün tutulduğunu üzülerken görmüştük.

Komşu Ballıkkuyu Köyü’nde, toplum uygulaması yapan arkadaşımızdan, “Güzelleştirme ve Kalkındırma Derneği” ve kooperatif, halk eğitim çalışmaları gibi olumlu bazı etkinliklerin varlığını öğrenmiştik. Göçmen Köyü arazisinin yemyeşil, bakımlı, verimli üretim biçimi ile farklı bir sosyo-ekonomik yapısının olduğunu gözlemlemiştik. Talebimiz ve meslektaşımızın desteği ile, Ballıkkuyu Köyü Muhtarlığının davetini sağlamıştık. Teşvikimizle Velihimmetli Köyü ileri gelenlerinden bir heyetle birlikte, Ballıkkuyu Köyü’ne ziyarette bulunmuştuk. Kadınlardan bir grup da halk eğitim çalışmalarını ve bizler için düzenlenen sergiyi ziyaret etmişlerdi. Köy faaliyetleri konusunda ayrıntılı bilgi edinmiştik. Görüşmeler sonrası, iki köy arasında iş birliği yapma görüşü sağlanmıştı. Köyde yapılan geniş oturumlu toplantıda, köyü geliştirmek için “Velihimmetli Köy’ü Kalkındırma ve Geliştirme Derneği” kurma kararı alınmasını sağlayabilmiştik.

Bu arada pek ciddiye alınmayan, ilkokulu dahi bitirememiş muhtarın yerine, onun değiştirilerek daha nitelikli ihtiyar heyeti üyesinin muhtar olarak görev almasını başarabilmiştik. Köy’ün yaşlıları, stajyer olarak bizlerin Köy’ün yararına çalışma yapabileceğimize ikna olmuşlardı. Dernek kurucuları arasına katılmaları için, sonraki toplantı ve aktivitelere köy gençlerinin, öğretmenin ve cami imamının da aktif katılımını sağlayabilmiştik. Kaymakamlık ve Belediye ile ilişkileri artırmış, Köy Derneğini resmen kurmasını başarabilmiştik.

Yapılan plan ve alınan kararlar doğrultusunda; belirlenen önceliklere göre, aktiviteler hızla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Köy meydanının düzenlenmesi, okul bahçesinin ve mezar çevresinin duvarla korumaya alınması, köyün okul ve mezarlığın uygun ağaçlarla ağaçlandırılması, köy meydanındaki çeşmenin, su yolunun ve derenin ıslah edilmesi, çamaşırhane yaptırılması, köye ulaşım yollarının stabilize kaplanması, toprak analizinin yaptırılarak, toprağa uygun ürün seçilmesi ve üretilmesi, pazarlanması, hayvancılıkta verimin artırılması ve veterinerle yakın ilişki kurulması, köy halkının sağlık kontrolünden geçirilmesi, tuvaletlerin sağlık koşullarına göre düzenlenmesi, haşeratla mücadele edilmesi, hijyen kurallarına uyulması, kadınlara el sanatları konusunda bilgilendirme ve rehberlik yapılması vb. pek çok alanda başarılı çalışmalar gerçekleştirilebilmiştir.

Ancak, daha sonra köylü kadınların yeni tahıl üretiminin evde kullanımından memnun kalmayarak, kendileri için eskiden kullanılan tarım ürünlerini de ayrıca ektirdikleri izlenmiştir. İzlemde, hizmetin başarı ile sürdürülebilirliğinin sağlanmış olduğunu, ana yola daha kestirme yol yaptırdıklarını, köy çocukları için başlatılan kitap kampanyası sonucunda okulda kütüphane kurulduğunu öğrenmiştik.

Mezuniyet sonrası köylüler bir süre bizlerle teması kesmemişlerdi. Yıllar sonra, Sağlık Bakanlığı'nın talebi üzerine Gölbaşı'nda yeni sağlık ocakları kurmaya uygun köylerin seçimi için görevlendirilmişti. Hıfzıssıhha Okulu sağlık ekibimizle yaptığımız ziyaretler sırasında, Velihimmetli Köyü'nde, kendimi tanıtmadığım halde, ekip arkadaşlarımdan birinin bana isimle hitap ettiğinde, muhtarın elime sarılarak ısrarla öpmeye çalışması ve köylülerin sıcak ilgisi unutulmaz bir andı. Kısacası, mesleki toplum çalışma uygulamamızın topluma yararının açık bir göstergesi olmuştu.

Akademideki alan uygulamalarının kişi, grup ve topluma yararları yukarıdaki örneklerle açıkça sunulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda mesleki deneyimle; mesleki bilgi, beceri ve güven duygularımızın artması, mesleğe bağlılığımızı, savunuculuğumuzu da olumlu yönde etkilemiştir. Açık öğretimle, uygulama yapılmadan meslek elemanı yetiştirilmesi yaklaşımının, uygun olmadığı görüşümü takdirlerinize sunuyorum.

Akademi mezuniyet tezimiz, “Ankara Sanayi Bölgelerinde, sanayide çalışan çırakların sorunları” ile ilgili uygulamalı çalışmamızı grup olarak gerçekleştirmiştik. İleriki yıllarda, Aile Sağlığı Doktora tezimi de bu konuda yapmıştım.

4. Öğrenci Derneği ve Fikir ve Tanıtma Derneği Başkanlığı

Akademi'de, Öğrenci Derneği ile Fikir ve Tanıtma Derneği Başkanlığı görevlerimi de yürüterek sosyal aktivitelerin içinde etkin olarak yer almıştım. Bu dönemde, mesleğimizin tanıtımına ağırlık vererek ve gelir sağlayıcı mesleki amblemlerli dosya, dosya kağıdı ve zarf basımı, banka ve özel kişilerden reklam alarak Sosyal Hizmet Gazetesi vb. çıkartmaya başlamıştık. Toplantılar ve mesleğe yönelik seminer, konferans, panel düzenlemesi, bu tür toplantılara katılarak, bilgilendirmeler yapmak, öğrencilerle ilgili koşulları geliştirmek üzere, başta Akademi Yönetimi ve ilgili kuruluşlarla ilişkilerde bulunmak, çeşitli platformlarda öğrencileri temsil etmek konularında aktif ve başarılı etkinliklerde bulunmuştuk.

Dernek olarak, Türkiye'nin her Bölgesine, meslek elemanlarının çalıştığı kurumlara, mesleki tanıtım ve dayanışma turları düzenlemiştik. Bu gezilerde okulumuza tahsis edilen ve toplum organizasyonu faaliyetlerinde kullanılan sarı renkli iki öğrenci otobüsünü, benzin paralarını karşılayarak kullanıyorduk. Gezileri sosyal hizmet kurumlarının bulunduğu yörelere göre düzenliyorduk. Katılan öğrencilere hem kurumları tanıtarak mesleği tanıma ve dayanışmasını sağlıyorduk, hem de kurumlarda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarını ziyaret ederek destek vermeye çalışıyorduk. Gittiğimiz illerde gezip görülecek yerlere ziyaret programımızda yer alıyordu. Talepleri zor karşılıyorduk. Dernek aracılığı ile çıkarttığımız sosyal hizmet gazetelerini ücretsiz dağıtıyorduk.

Dernek Başkanı olarak, Gazetemizde köşe yazısını ve bilimsel makaleyi ben hazırlıyordum. Mesleki haberler yanında, öğrenci arkadaşlarımızı da mesleki bilimsel çalışmalarını yayınlamaya teşvik ediyorduk. Yurtdışı izlemlerde bulunarak, mesleğimize ilişkin yayın ve uygulamalar hakkında bilgi veriyorduk. İmkanlarımız geliştikçe, önce gazetemizin tirajını artırmıştık, daha sonra önceden ara verilen mesleki bülten çıkartma etkinliğine ekip çalışması ve özveri ile başlamıştık. Ancak, yoğun öğrenci olaylarının başlaması, bazı aktivitelere engellerin getirilmesi sonucu, son mezuniyet dönemimiz sıkıntılı ve kesintili etkinliklerle geçmişti.

Ankara Yenışehir Halk Sokak'ta, beş katlı bir binada süren eğitimimiz, yine bu binada tamamlanmıştı. Sağlık Bakanı Prof. Dr. Türkan Akyol döneminde, Ankara Keçiören'de, yeni inşa edilen Sosyal Hizmetler Akademi binasında gecikmeli olarak mezuniyet törenimiz gerçekleşebilmişti. Ama, özendiğimiz halde, Keçiören'deki yeni binada eğitim yapma olanağı bulamamıştık.

Özetle, Akademideki eğitim döneminde, mesleki bilgi ve deneyim edinme çabalarım, TODAİE'deki çalışma yaşamımdaki bilgi ve deneyimlerimin oldukça desteği ve rehberliği olduğunu belirtmek isterim.

IV. SAĞLIK BAKANLIĞI (1971 Haziran-Nisan 1972)

Mezuniyetten sonra, okulu birincilikle bitirenlere sağlanan görev seçme hakkımı, hocalarımla da teşviki ile, Akademi'de kalarak asistan olmayı seçmiştim ve yetkililere dilekçemi elden sunmuştum.

Ancak, kadro çıkana kadar Sağlık Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'nde Tıbbi Sosyal Hizmetler ve Rehabilitasyon Şubesi'nde uzman olarak görev yapmam istenmişti. Şube Müdürüm, A.Ü. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi İngilizce Bölümünden mezun, sosyal hizmet konusunda ek eğitim almış değerli yönetici, Sevin Güven idi. Sayın Güven'in ilgi, rehberliği ile, tıbbi sosyal hizmetler ve rehabilitasyon hizmetlerinde çalışanları ve mevcut uygulamaları, varsa sorunları belirleme ve geliştirme planı yapmışım.

Hangi sağlık kuruluşunda hangi uzmanın çalıştığı konusunda elimizde bir liste olmaması nedeniyle, Bakanlık Personel Genel Müdürlüğü'ndeki kayıtlardan, bu alanda çalışan meslektaşlarımızın hangi sağlık kurumlarına atandığının listesini çıkartmışım. Bu alanda çalışan meslektaşlarımızın ortak sorunlarını, çözüm önerilerini belirlemek amacıyla bir dizi ortak toplantı gerçekleştirmiştim. Alınan kararlar doğrultusunda;

Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde, kısa sürede, “Tedavi Hizmetleri Yönetmeliği” kapsamına, “Tıbbi sosyal hizmetlerin tanımı, görev, yetki ve sorumluluklara” yer verilmiştir. Yönetmelik’in kıyafet bölümüne de, kendi çizimim ile özel giysi modelini ekleyerek, sağlık kurumlarında, diğer sağlık meslekleri arasında kimliğin yer alması sağlanmıştı.

O dönemde, mesleğimiz sağlık hizmetleri kapsamında sayılmasına rağmen, tedavi kurumlarında, Tam gün (full-time) ek ödemesi sağlık çalışanlarına ödenirken, meslektaşlarımız bu ek ödemeden yararlanamıyordu. Yine aldığımız karara göre, bu kurumlarda görev yapan meslektaşlarımızın, yasa gereği, Danıştay’a ferdi olarak başvurarak, çalıştıkları süreyi içeren geriye dönük dönem dahil, kayıp haklarını almaları mümkün olabilmiştir. Bunun sonucunda diğer alanda görev yapan meslektaşlarımızın da tedavi kurumlarında çalışma talepleri artmış oldu ve olanak bulanların sağlık kurumlarına atamalarının artmasına yol açılmıştı.

V. ASKERLİK HİZMETİ (Nisan 1972- Eylül 1973)

Akademiden mezun olduğum yıla kadar, sosyal hizmet uzmanları, askerlik hizmetini sağlık sınıfında yapıyorlardı. Sağlık sınıfında askerlik görevini yapabilmek için başvuruda bulundum ve askerlik sırasının beş yıl sonra bana geleceği belirtildi. Başvuru sonucuna göre, iş planlarımı yapmış, meslektaşım ile evlilik için hazırlıklarımızı da neredeyse tamamlamıştık.

1. Rutin askerlik hizmetleri

Millî Savunma Bakanlığı tarafından, “31 Ağustos tarihine kadar askerlik kararı aldırılmış sosyal hizmet uzmanları karma sınıfta 114.Dönemde askere alınacaktır” açıklaması ile, mesleğimizin sağlık sınıfından çıkartılması ve aldıracağım karar gereği ilk celpde, karma sınıfta değerlendirilmiştim. Tüm gelecek yaşam planlarım alt-üst olmuştu. Evlilik hazırlıklarımı askıya almak zorunda kalarak, 1972 Nisan Ayı’nda, askerlik görevime başlamıştım. 114.ncü Dönem Askere alınan yedek subaylar, bizden önceki ve sonraki devreler dört ay kısa süre askerlik yaparken, bizler 18 ay tam süre askerlik görevi yapmıştık.

2. Personel ve Moral Subayı (S-1) olarak:

Balıkesir Ordonat Sınıfı’nda altı ay temel eğitim sonrası, kura ile kıta hizmetim Edirne Keşan Ordonat Taburu olarak belirlenmişti. Balıkesir’den Edirne Keşan’a geçiş için verilen on beş günlük geçiş döneminde, yarım kalan nikah işlemlerimizi büyüklerimizin talebi üzerine tamamlamıştık.

Keşan’da kıta hizmeti olarak; ordonat karargâh binasında, personel ve moral subayı (S-1) statüsünde bir yıl mesleğimi icra etmiştim. Tabur komutanının izniyle, benden sonra Tabura gelen biri mimar, diğeri mühendis iki asteğmen ile birlikte, tabur kampüsüne, prefabrik yeni eklemelerle birlikte, inşaatla, dershanelerin, koğuşların, yemekhanelerin, çay ocaklarının, kantinin, depo ve işyerlerinin, nöbetçi kulübelerinin, sağlık koşullarına uygun mekanlar olarak yenilenmesini ve düzenlenmesini sağlamıştık. Karargâh girişine, özgün Atatürk büstü inşa edilmesini sağlamamız da taburun görünümünü olumlu yönde etkilemişti.

3. Er-Erbaş Eğitim, Ekonomik Durum ve Aile İlişkilerinin İncelemesi

Karargahtaki askerlere rutin askeri eğitimlere devam ederken, onlarla yaptığım söyleşide pek çoğunun kişisel ve ailevi sorunları olduğunu değerlendirmiştım. Bir örnek çalışma olabilir düşüncesi ile taburdaki eratın askere gelme ile geride bıraktıkları aileleri ile ilişkileri ve kişisel sorunları yönünde bir araştırma gerçekleştirmeye karar vermişim. Araştırma bulgularına göre, askerlerin sorunlarına yönelik kişisel ve grup olarak rehberlik ve psiko-sosyal destek vermeye çalışmışım.

Askere alınanlarla ilgili aile ilişkilerini ve kişisel sorunlarını ortaya koyucu bu örnek çalışmayı, MSB'na iletmeyi planlamışım. Ancak, hizmetin yoğunluğu nedeniyle, bu çalışmayı ne rapor etme ne de yayınlama fırsatım olamamıştı.

4. Psiko-sosyal destek hizmetleri

Bu araştırma sonucuna göre, askere, eğitim, grup ve kişisel rehberlik ve psiko-sosyal desteği sağlamaya çalışmakla kalmamışım, astsubay ve subaylardan da taleplerin olması nedeniyle, askerlik süresince mesleki uygulama olarak, grup ve kişisel danışmanlık ve eğitim hizmetlerinde bulunmuştım. Hatta mezuniyet sonrası da iki subay ve iki ere kişisel rehberlik desteğim devam etmişti. Bir üstteğmenin ise, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi görmesini sağlamışım.

5. İletişim ve yardımlaşma desteği:

Bir astsubayla benim sorumluluğumda, erat için ayrı, subay ve astsubaylar için ayrı, hijyenik koşullara uygun yemekhane ve çayhane oluşturmuştuk. Böylece, gerekli hallerde, birbirleri iletişim sağlayıcı bir ortam oluşturmuştuk. Ayrıca, kantin kurarak uygun fiyatla yiyecek içecek ve bazı ihtiyaç malzemelerini karşılamaları mümkün olmuştu. Hatta subay ve astsubayların ev ihtiyaç listesine göre yeni çeşit malzemeler sunabilir hale gelmiştik.

Ayrıca, personelin yararlanabilmesi için, sorumluluğumda “Yardımlaşma Fonu” oluşturmuştım. İstekliler arasından, maaşlardan belli miktar kesinti ile düşük faizli toplu para alabilme kaynağı yaratmışım. Askeriyede olan subay astsubay arasındaki sınıf farkını iletişimle asgariye indirmeyi başarmışım.

Subay ve astsubay orduevi sorumluları ile iletişim kurarak, aileler için Keşan'da sınırlı sosyal aktiviteler düzenlenmesine destek vermişim. İstanbul'dan davet ettiğimiz, dostumuz Rana ve Selçuk Alagöz kardeşlerin konseri oldukça ilgi görmüş, Keşan halkına da konser düzenlenmişti.

6. NATO hizmetleri

Tümen Komutanı, Taburdaki gelişmeleri duymuş, Taburu ziyaretinde özel olarak kutlamakla kalmamıştı, iki asteğmene Tümandeki iyileştirme çalışmalarında da görev vermişti. Yabancı dilimin olmasının anlaşılması nedeniyle de Tümen'in NATO hizmet çalışmalarına da destek verir hale gelmişim.

VI. ÇALIŞMA BAKANLIĞI (ÇB) İŞ ve İŞÇİ BULMA KURUMU(İİBK) GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

(Eylül 1973-Nisan 1975)

1. Sakatların İstihdamı Çalışmaları

1973 Eylül Ayı'nda askerlikten terhis edildikten sonra, Sağlık Bakanlığı'nda yeni kadro ve atamaların dondurulmuş olması nedeniyle, Akademideki asistan kadrosuna atanabilmem yine gerçekleşmemişti. Askerlik nedeniyle ayrıldığım görev olan Tıbbi Sosyal Hizmetler ve Rehabilitasyon Şubesine değil, isteğim dışında, Genel Müdürlük bünyesinde Çocuk Hizmetleri Şubesi'ne görevlendirilmem çıkmıştı. Yarım kalan tıbbi sosyal hizmetler ve rehabilitasyon hizmetlerinde çalışmayı istediğimi belirtmeme rağmen, eski hizmete verilmemem nedeniyle, Bakanlıktaki görevi kabul etmemiştim.

ÇB İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü İç Plasman Daire Başkanlığı Sakatlar ve Eski Hükümlüler Birimi'nde görev yapan meslektaşlarımdan, sakatlar konusunda birlikte çalışma önerisi almıştım. Şeflik Birimi'nde, Şef olarak Fatma Sevil ve Nilgün Geven isimli iki sosyal hizmet uzmanı varken, sakatlar konusunda ben, eski hükümlüler konusunda, daha önce cezaevi müdürlüğü yapmış sosyal hizmet uzmanı Ahmet Peker, askerlik görevimiz sonrası ekibe katılmıştık.

İstihdamda; sakatlar ve eski hükümlüleri iş için talep eden hiçbir işveren bulunmadığı gibi, işe girişte sağlam olduğunu gösteren sağlık raporu ve suç işlemediğini gösteren adli sicili, doğruluk belgesi isteniyordu. Ama bu gruba giren vatandaşlardan gelen talepleri değerlendirme sorumluluğu bu şubeye verilmişti. Uzmanların yaklaşımı, yazılı ve şahsi gelen başvurulara; insan onuruna uygun biçimde, işveren tarafından talep olmadığı, ancak yapacağımız yasal çalışmalar sonrası yeni iş olanakları yaratma çabasında olduğumuzu anlatma ötesinde bir destek sağlanamıyordu.

Bu çalışma döneminde, sakatlarla ilgili iş taleplerini değerlendirirken, sakatların istidamı için karşılaşılan sorunları ve “sağlam insana iş bulamazken, sakatlara nasıl iş sağlayabiliriz” olumsuz görüşünü nasıl çözümleyeceğiz, konusuna odaklanmıştık. “Sakat” kelimesi toplumda işe yaramaz, topluma yük, tüketici bir grup olarak değerlendiriliyordu. Öncelikle, mevcut durumu ortaya koyarak, herkesin, her an engelli duruma düşeceği konusunda farkındalık yaratmamız gerektiğine karar vermiştik. Durum, eski hükümlülerde de benzer sorunları içeriyordu. Meslektaşlar aramızda iş bölümü yaparak, bir uzman rutin olarak engelli müracaatları ile, iki uzman sakatların istihdam sorunları ve çözüm önerileri ile, diğer uzman ise eski hükümlülerle ilgili bir rapor hazırlayacaktı ve zaman zaman uğraş konularımız hakkında ekip çalışması ile görüş alışverişinde bulunacaktık.

Yerli ve yabancı kaynakları tarama, mevcut sorunları listeleme, gelişmiş ülkelerdeki mevzuat ve uygulamaları belirleme, mesai saatleri içindeki yoğunlukta mümkün olamayacaktı. Özveri ile, ağırlıklı olarak mesai saatleri dışında çalışarak, Fatma Sevil ile birlikte, “Sakatların İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri” Konulu iki ciltlik bir rapor hazırlamıştık. Yayınımızda mevcut durum değerlendirmesi ve proje önerilerimiz de yer alıyordu. Eski hükümlüler konusunda çalışan uzman ise, aynı içerikle eski hükümlüler hakkında rapor hazırlamıştı. Raporları, yayın halinde

çoğaltarak Genel Müdürlük, Bakanlık ve ilgili resmi kurum, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının görüşüne sunmuştuk.

Yaptığımız toplantılar ve geri bildirimler sonrası, 631 Sayılı İş Kanunu ve Deniz İş kanunu kapsamına sakat ve eski hükümlüler için belirlenecek oran dahilinde, resmi işyerlerinde ve özel işyerlerinde, işyerinde çalışan mevcut işçilerin %2'si oranında istihdam zorunluluğu getirilmesi öngörülmüştü. Yasal prosedüre uygun olarak girişimlerde bulunmuştuk. İş birliği yaptığımız kurum ve kuruluşların da desteğini sağlayarak, yoğun çalışma ve izleme sonrası, bu oran resmî kurumlar için %1, özel kurumlar için %2 olarak resmen kabul edilerek, her iki İş Kanunu'nda da yer almıştı. Bu Kanun hükmünün uygulamaya geçebilmesi için aşağıdaki yönetmelik, karar ve çalışmalarını gerçekleştirmiştik:

- Daha önceki önerilerimize uygun olarak, sakatların istihdamı için, sakatlık oranının belirlenmesinin, Sigortalar Kurumu Kanun ve talimatlardaki esasların kullanılması ve sağlık raporlarının düzenlenmesi, itirazların ise hakem hastane olarak, Ankara Numune Hastanesi tarafından yeniden değerlendirilerek karara bağlanması konusunda Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü ile görüş birliğine varmıştık.
- Uygulamada, özellikle özel işyerleri, işyeri ortamlarının sakatlar için uygun olmadığını gerekçe göstererek veya istihdam etmek istedikleri engelli için sağlanamayacak nitelikler öngörerek istihdamdan kaçındıkları görülmüştür. İşyerlerinde sakatlık çeşidine uygun olarak işyerlerinde düzenleme zorunluğu getirilmiştir. Ağır işyerleri için ise, yapılacak değerlendirme sonucu, sakatların çalışmasına uygun düzenleme yapılamaması halinde; İİBK tarafından kurulacak korunmalı iş atölyeleri için oluşturulacak fona, çalıştıramayacakları her sakat için ödeme yapmaları uygun bulunmuştur.
- Korunmalı iş atölyelerinin kuruluş ve işleyişine yönelik ayrı bir yönetmelik geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Görevi yerine getirmeyen resmi ve özel kurum ve kuruluşlar hakkında yasal işlem yapılması kararlaştırılmış ve yasal çerçeve oluşturulmuştur. Ayrıca, çıkartılan kanun, yönetmelik ve genelgelerin uygulanma esasları konusunda Bölgesel eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Ancak, Kurumda çalıştığım dönemde, korunmalı iş atölyelerinde, işyerlerinde istihdam edilemeyecek engellilerin eğitim ve istihdamı için bir proje geliştirilmesi planlanmışsa da yeni politik dönemde hizmetin istediğimiz hızla gerçekleştirilememiştir.

İİBK'da, meslektaşlarımla, sakatların istihdamı ve iş atölyeleri açılması konusundaki ekip çalışmamız eksik kalmıştı. Ama daha sonra, atandığım SAİG Projesi'nin tamamlanması akabinde, Hıfzıssıhha Okulu Sosyal Hizmetler Bölümü'nde tekrar görev almam sonrası, Okula tayini çıkan Fatma Sevil meslektaşımınla birlikte, yarım kalan sakatlar konusundaki çalışmalarımızı, geliştirme fırsatını bulmuştuk.

2. TODAİE KYUP Lisansüstü Eğitim Programına Katılma

Akademisyenliğe katılamadığım için, gittiğim her kurumda hizmete uygun eğitim yapma kararı almıştım. Siyasi dalgalanmaların başladığı bu dönemde, hizmetin adeta durdurulması nedeniyle, daha önce planladığım ve çalıştığım kuruma da uygun

olabileceğini düşündüğüm, TODAİE kamu yönetim uzmanlığı eğitimi için fırsatı değerlendirmenin yerinde olacağına karar vermiştim.

1974-75 Eğitim- Öğretim Dönemi'nde TODAİE'deki Kamu Yönetimi Bilim Uzmanlık Eğitimini sınavına girerek kazanmıştım. Uzmanlık programına devam edeceklere, mevzuata göre, kamu kuruluşunun ücretli izin vermesi zorunluluğu bulunmakta idi. Bu dönemde, Kamu Yönetim Lisansüstü Programını girebilmem ve tamamlamam mümkün olmuştu. Mezuniyet tezim, "İİBK'da görevli memurların iş hayatından memnuniyeti" konusunda idi.

Aynı yıl, yabancı dil eğitimimi devam ettirmek adına, girdiğim Üniversite sınavını kazanarak Gazi Üniversitesi Gece İngilizce Eğitim Öğretim lisans programına devam etmeye başlamıştım. Ama Akademide aldığım temel eğitim derslerinden aynı olanlardan muaf tutulma isteğim kabul edilmemişti, aynı dersleri yeniden almam gerekiyordu. Bir süre sadece yabancı dil eğitimine ve hobim olan resim dersine devam edebilmişim. Ancak, Bölüm Başkanlığı görevi yapan, tesadüfen Ankara Gazi Lisesi sınıf arkadaşımın, siyasi olarak görüş farklılığı nedeniyle yaşı ileri bir bayan öğretim üyesine, yanımda hakaret ederek şov yapması, dosyamı isteterek kaydımı sildirmeme neden olmuştu. Ancak, resim dersi öğretim üyesi Ressam Bahattin Akay'dan özel olarak eğitim almaya devam etmişim.

VII. SB. HIFZISSIHHA OKULU (Nisan 1975-Nisan 1985)

1. Hıfzıssıhha Okulu SAİG Projesi Adaptasyon Eğitimi ve Proje Yapılandırması

Kamu Yönetim Uzmanlığı eğitimimi tamamlamam sonrası, İİBK'ndaki görevime dönmüştüm ki, yeni atanan Genel Müdür tarafından Ankara Şube Müdürü görevini üstlendirilmeye zorlanmışım. Kabul etmeme seçeneği sunulmamıştı. Ama olağanüstü bir tesadüf, aynı gün, Sağlık Bakanlığı'nda ilk mesleki deneyimlerinde bana rehberlik ve destek sağlayan, o zamanki Şube Müdürüm Sevin Güven'in referansı ve aracılığı ile, Sağlık Bakanlığı bünyesinde, Hıfzıssıhha Okulunda, Alman GTZ İşbirliği Kuruluşu ile başlatılan "Sağlık Alanında İnsan Gücü Geliştirme (SAİG) Projesi"nde meslek elemanı olarak görev teklifi almışım.

Sağlık Bakanlığı'nda Bakan adına, Müsteşar Osman Yaşar'ın sorumlu olduğu," Sağlık Alanında İnsan Gücü'nün Geliştirilmesi (SAİG)" adı ile, Merkezi, Ankara Hıfzıssıhha Okulu'nda, Taşrada ise, Ankara/Çubuk, İzmir/Torbalı, Trabzon/Sürmeli'de Proje Bölge Müdürlüklerinin kurulacağı Proje'nin Genel Merkezi'nde, Sosyal Hizmet Uzmanı olarak görev almam istenmişti. İİBK'nda siyasi yönü ağır basan bir kadroda göreve zorlandığım sırada gelen diğer teklifi kabul etmişim. Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Osman Yaşar ve Müsteşar Yardımcısı Ertuğrul Aker ile görüşmem sağlanmış ve görev için uygun bulunmuştum. Bu siyasi değişim döneminde, Ankara Şube Müdürü olarak siyasi görevlendirilme talimatı verilmişken, Sağlık Bakanlığı'na geçiş için nakil muvafakatnamesi almanın güç olacağını belirtmişim. Talebim üzerine, Çalışma Bakanlığı Müsteşarı ile görüşme yapılarak destek sağlanmıştı. Bu sayede, görevden alınan Genel Müdür son imza yetkisini benim muvafakat yazıma kullanmıştı.

Hıfzıssıhha Okulu'nda SAİG Projesi Merkez'de Sosyal Hizmet Uzmanı olarak atamam yapılmıştı. SAİG Projesi'nde, proje atamaları tamamlandıktan sonra, hem

Merkezde, hem de taşrada görev alanlar, hem merkezde, hem de seçilen bölge merkezlerinde üç aylık bir uygulamalı adaptasyon eğitime tabi tutulmuştuk. Eğitimde; sağlık temel bilgiler ve ekip çalışması, proje hazırlama ve uygulama teknikleri, SAİG Projesi Şeması, uygulama esasları, projede görev alanlardan beklentiler vb. konular ele alınmıştı.

2. SB Çubuk Sağlık Grup Başkanlığı / SAİG Projesi Bölge Başkanlığı (Nisan1976-1979)

Proje Merkezi'nde, bir süre görev yaptıktan sonra, Çubuk SAİG Bölgesinde sorumlu doktor yerine vekalet etme ve sosyal hizmet uzmanlığı görev ve sorumluluğu bana verilmişti. Merkez'e ise, benim yerime Akademiden ilk mezunlarımızdan meslektaşımız Hüseyin Tekin Sevil getirilmişti. Bu Proje kapsamında, aylık ekip çalışmalarımıza Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Hemşirelik Okulu öğretim üyeleri de katılıyordu.

Çubuk Bölgesi Sağlık Grup Başkanlığı, Sağlık Bakanlığına bağlı olmakla beraber, Hacettepe Üniversitesi ile yapılan anlaşma gereği, Grup Başkanlığı, Başhekimlik ve sağlık ocaklarına, HÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı ABD Hekimleri görev yapıyordu. Proje Konusunda, Sağlık Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında yapılan ortak dönem toplantılarına proje bölge başkanları da katılıyordu.

Bölge Başkanı Prof.Dr. Nevzat Eren, Sağlık Bakanlığı adına, SAİG Projesine destek vermekten sorumlu idi. SAİG Projesi için, Bölge Başkanlık ve Bölge Hastanesi Kompleksinin yer aldığı yerleşimde, Lojman Binasının giriş katı tahsis edilmişti. Proje Bölge Merkez Kadromuzda doktor adına vekaleten ve sosyal hizmet meslek kadrosunda görev alan benim dışımda, eğitim hemşiresi, ebesi ve sağlık teknisyeni ile bir hizmetli mevcuttu.

İdari yönden Çubuk Bölge Başkanlığı'na bağlı olarak da görev yapıyordum. Sağlık Grup Başkanı, ehliyetim olduğunu öğrendiğinde, arazi çalışmalarımıza destek için, şoför vermemişti, ama onayla bir resmi araç tahsis etmişti. Sağlık Grup Başkanının da desteği ile doktorlara sağlanan tüm olanaklardan yararlanabiliştik.

Hıfzıssıhha Okulu'ndaki merkez uygulamaları ile iş birliği içinde, sağlık eğitim ekibimle birlikte, Çubuk Bölgesi'ndeki sağlık personelinin, Proje hedeflerine uygun olarak, durum saptaması çalışmalarını takiben, Çubuk Bölge Başkanlığına bağlı personelin eğitime başlamıştık.

Bölge Başkanı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Prof.Dr. Nevzat Eren, mesleğimizi çok iyi biliyordu. Bölgedeki Sağlık Ocakları'nda görev yapan tüm hekimleri Başkanlığında toplayarak, tanışmamızı ve proje hakkında bilgi sunmamı sağlamıştı. Başkan ve hekimler, bu projeyi benimsemişlerdi. Kendilerinin ve personelinin bu eğitimlerden yararlanmak konusunda destek veriyorlardı. Öncelikle, sosyal inceleme raporu hazırlayarak, Grup Başkanlığına ve SAİG Genel Merkezi'ne sunumda bulunmuştum. Sosyal inceleme format ve raporum beğenilerek, diğer proje birimlerine de çoğaltılarak örnek olarak gönderilmişti. Personelimin çevreye uyumuna rehberlik yapmaya ve hizmet modelini geliştirmeye çalışmıştım. Grup Başkanı, Bölgedeki tüm hekimlere de bu inceleme raporumu sunmamı sağlamıştı.

Önerileri ile halk sağığı konusunda eğitim yapan ve alanda çalışan hekimlerin, her Cuma günü saat 13:00'te Hacettepe Merkez kampüsünde yaptıkları toplantıda projeyi ve hazırladığım sosyal inceleme raporumu sunum talebini de gerçekleştirmiştim. Bu sayede, her cuma yapılan bu değerlendirme toplantılarına tabii bir üye olarak katılmam mümkün olabilmişti. Halk Sağığı konularına ilgim artmış, bu konudaki yayınları da izler olmuştum. Ana Bilim Dalındaki değerli Öğretim üyeleri Prof.Dr. Nusret Fişek, Prof.Dr. Münevver Bertan, Prof.Dr. Ayşe Akın, Fethi Toker (ki akademide Ölçme ve Değerlendirme Hocamdı), Prof. Dr. Sabahat Tezcan gibi değerli hocalarla tanışabilme olanağı sağlamıştım. Bu sayede, beni kendi ekip üyeleri olarak kabul etmişler, toplumla ilgili olarak karşılaşabilecekleri ve karşılaştıkları konularda görüş sorar hale gelmişlerdi.

Hem bölgesel hem de Hacettepe Merkez'de her Cuma Günü yapılan toplantılarda ekip üyesi olarak mesleğimi kabul ettirmeyi başarmış ve vak'a sunumlarında aktif görev almaya başlamıştım. Böylece, Halk Sağığı Ana Bilim Dalı eğitici kadrosu ile, daha önemlisi Halk sağığının Türkiye'deki mimarlarından ve daha önce Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığı da yapmış olan Prof.Dr. Nusret Fişek, Etimesgut Sağlık Grup Başkanlığı yapmış, Türkiye çapında, sağlık hizmetlerini sosyalleşme yapısının oluşturulmasına (sosyalizasyona) büyük çaba sarf etmiş, Prof.Dr. Doğan Benli gibi değerli otoritelerle birlikte çalışma olanağı bulmuştum.

Dört yıl süren proje eğitimi ve uygulamaları süresince; sağlık personeli eğitimi için bir eğitim modeli ve eğitim materyalleri geliştirmeyi sağlamıştık. Proje süresince ürettiğimiz sosyal inceleme rehberi dahil, sağlık personeli eğitim materyali, ana-çocuk sağığı el kitabı vb. yayınları ve uygulamalarımızı Türkiye çapında yaygınlaştırmak çalışmalarına devam etmiştik.

3. SB Hıfzısıhha Okulu Sosyal Hizmetler Bölümü

Projenin tamamlanmasından sonra SB Hıfzısıhha Okulu, eğitici ve araştırmacı uzman kadrosuna tekrar atanmış, Çubuk Bölgesi'ndeki çalışmalarımı da sonlandırmıştım. Hıfzısıhha Okulu'nda Sosyal Hizmetler Bölüm Başkanı Yardımcısı statüsünde göreve başlamıştım. Hıfzısıhha Okulu'na sosyal hizmet uzmanı olarak atanmamdan sonra; Prof Dr. Nusret Fişek Hocam'dan, sağlık eğitimi veya sağlık yönetimi konusunda asistanlık teklifini, Sağlık Bakanlığı'ndan muvafakat alamadığım için, akademisyenliği tercih etmeme rağmen, kabul edememişim. Hıfzısıhha Okulu'nun da bir eğitim-araştırma kurumu olması, hem mesleğimi uygulayacağım hem de halk sağığı alanında eğitim ve araştırma konularına destek verebileceğim düşüncesiyle teselli bulmuştum. Diğer deyişle, Hıfzısıhha Okulu'nda eğitim ve araştırma çalışmaları yapma ve buna uygun olarak Hacettepe Üniversitesi Halk Sağığı Ana Bilim Dalı'nda mezuniyet sonrası eğitimlere katılma kararı vermişim. Yeni hedefim olan, sosyal hizmet ve halk sağığı eğitim, araştırma hizmetlerine devam etmeye odaklanmışım.

Bu arada, Sağlık Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürü Ertan Kahramanoğlu'ndan, Bakanlık Sosyal Hizmetler Genel Müdür Yardımcılığı teklifi almıştım. Teklif beni onore etmişti, ama aldığım karar gereği, yoğun olarak, sosyal hizmet ve halk sağığı konusunda eğitim ve araştırma çalışmaları yapmaya başlamam nedeniyle bu teklifi de, üzümlere kabul edememişim.

Hıfzıssıhha Okulu'nda Sosyal Hizmet Bölümümüzde staj yapan sosyal hizmet öğrencilerine alan danışmanlığı yapıyordum. Ankara Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Müdürü, Prof.Dr.Muzaffer Eryılmaz'ın talebi üzerine, tez danışmanlığı yaptığım sosyal hizmet öğrencileri ile birlikte bir kreş kurulması, esnaf kuruluşları ile ilgili sorunlarını çözmek üzere Komisyon oluşturulması, Keçiören Güçsüzler Yurdunun geliştirilmesi, fuhuş sektöründe çalışan kadınların sağlık durumlarının belirlenerek, sosyal güvenlik kapsamına alınmaları yönünde araştırma yapılması önerilerini kabul ederek, öğrencilerimin desteği ile bu çalışmaları gerçekleştirebilmişim. Bu sayede, yıllar süren sosyal hizmet uygulamalarımız için bir ortam yaratma imkânı da elde etmiştik.

İş birliğimiz Sayın Prof.Dr. M. Eryılmaz'ın Çankaya Belediyesi Başkanlığı döneminde de devam etmişti ve Toplum Dayanışma Merkezleri (TODAM) Projesi hazırlamıştım. Bu proje sayesinde Çankaya Belediyesi'ne ait Hilal Mahallesi'ndeki Sekiz katlı bina ve geniş bahçe alanı TODAM için tahsis edilmişti. Ancak TODAM'ın kurulumu için gerekli olan düzenlemelere belediyenin ödeneğinin yetmemesi nedeniyle Başbakanlık Destekleme Fonu'na başvuruda bulunulmuş, ama politik nedenlerle gerçekleştirilememiştir. Ancak proje kapsamında sanat sokağı/merkezi yapılması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Belediyeye bağlı semtlerde hali hazırda bulunan “Bahar Evleri”, bu projeye göre yeniden düzenlenerek Toplum Dayanışma Merkezi (TODAM) adı altında Çankaya ilçesinde, hizmet çeşitlenmesi ve toplum merkezli yaklaşım farkı oluşmuştur. Büyükşehir Belediye Başkanlığı bünyesinde sadece bu konularla ilgilenen bir birim de oluşturulmuştur ve halen bu hizmetleri yürütür durumdadır.

Hıfzıssıhha Okulu'nda yapılan yeniden yapılanma çalışmaları çerçevesinde, Sosyal Hizmet Bölüm Başkan yardımcılığı görevim devam etmekle beraber, yeni oluşturulan Sağlık Yönetimi ve Sağlık Eğitimi Bölümlerinde Kamu Yönetimi ve Sağlık Eğitimi Uzmanlığı eğitimlerim de göz önüne alınarak fazladan görev ve sorumluluklar verilmiştir. Ayrıca, Hıfzıssıhha Enstitüsünün kreşini geliştirme, yemekhane ve kantinin hijyen kurallarına göre düzenlenmesi vb. pek çok ek konuda da görevler verilmiştir. Sosyal Hizmet stajyer öğrencilerinin de desteğini sağlayarak görevleri ve yeni talepleri gerçekleştirebilmişim.

H.Ü. Sosyal Hizmetler Akademisi (Yüksek Okulu) öğrencileri bölümümüzde staj uygulamalarını yapıyorlardı ve mesleki danışmanlık desteği de veriyorduk. Bölümde sosyal hizmet uzmanı 7 kişi olmuştuk. ÇB İİBK Genel Müdürlüğü'nde, sakatlar konusunda birlikte çalıştığım meslektaşım Fatma Sevil de bize katılmıştı. 1981 yılında, DSÖ tarafından belirlenen “Dünya Sakatlar Yılı” kapsamında, öğrencileri de aktive ederek, resmî kurumların, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin geniş katılımı ile bir sempozyum düzenlemiş ve tebliğleri kitap halinde çoğaltarak ilgili kuruluşlara dağıtmıştık.

Meslektaşımız Hüseyin Tekin Sevil'in, öneri ve teşviki ile, 7 Nisan Dünya Sağlık Günü, 6 Ekim'de başlayan Dünya Gıda Haftası, 11 Ekim İlk Yardım Haftası, 1 Aralık Dünya AIDS Günü, 3 Aralık Dünya Sakatlar Günü'nde, Türkiye Milli Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği Yönetim Kurulu üyesi statüsünde, gerekli maddi desteği sağlayarak, her yıl sempozyumlar, paneller, konferanslar düzenliyor ve tebliğleri çoğaltarak ilgili kişi ve kuruluşlara dağıtımda bulunuyorduk. Bu konulardaki büyük sorumluluğu üstlenmişim.

Sıtmanın eradikasyonunda toplum katkı ve katılımının sağlanması konusunda da aktif rol almıştım. Proje hazırlama, sosyal hizmet, sağlık eğitimi konularında ders veren eğitim ekibi içinde yer almıştım. Hıfzıssıhha Okulu Bilimsel Kurulunun üyesi olmuştum ve Bakanlık adına inceleme, araştırma ve değerlendirme çalışmalarına doğrudan destek vermeye, bu amaçla ulusal düzeydeki toplantılara, Hıfzıssıhha Okulu'nu, hatta Bakanlığı temsilen katılır olmuştum.

Bu yoğun tempoya, aldığım KYUP ve Proje eğitimde elde ettiğim bilgi ve becerileri kullanarak, kısa sürede uygun plan ve programlar oluşturarak yetişebiliyordum. Ayrıca, mesai dışı özverili çalışma yapmam gerekiyordu. Hıfzıssıhha Okulu'nda eğitim araştırma çalışmalarına uygun nitelikte lisansüstü programlara katılarak kendimi geliştirmeye karar vermiştim.

4. H.Ü. Sağlık Eğitimi Bilim Uzmanlığı:

Hacettepe Halk Sağlığı Ana Bilim Dalında, bilim uzmanlığı yapma önerisini, hem bu Bölümle ilişkilerimi devam ettirme adına, hem de Hıfzıssıhha okulundaki eğitim araştırma çalışmalarına destek olabileceği görüşü ile kabul etmiştim. Hıfzıssıhha Okulu Müdürü Dr. Muzaffer Akyol'un izin ve onayı ile HÜ. Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı'nda, sağlık eğitimi bilim uzmanlığına başvurmuştum. Ancak; KYUP bilim uzmanlığım, sağlık alanında olmadığı ve tıp kökenli olmadığı gerekçesi ile ara bir formül olarak, HÜ. Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde, lisans fark dersleri olarak, temel sağlık derslerinden fizyoloji, mikrobiyoloji, epidemiyoloji, tıbbi beslenme, tıbbi istatistik, demografi, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi, araştırma teknikleri vb. temel eğitim dersleri almam gerekti. Bir buçuk yıl süren gündüz ve gece eğitimden sonra, mesleki ve yabancı dil sınavını kazanarak sağlık eğitimi bilim uzmanlığına devam etme şansına sahip olmuştum.

Sağlık Eğitimi Bilim Uzmanlığı tezi olarak, Ankara Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Müdürü Prof. Dr. Muzaffer Eryılmaz'ın isteği üzerine, sağlık zabıtası yetiştirmek amacıyla, 1000 civarındaki zabıta memurunun sağlık bilgi düzeylerini saptayıcı bir test sonucu, on zabıta kontrol grubu, 40'ı uygulama grubundan oluşan toplam 50 zabıta'yı araştırma kapsamına seçmiştim. Bir buçuk ay süre ile sağlık eğitim modeli uygulamasını gerçekleştirmiştim. Eğitim sonrası sağlık zabıtası olarak yetişen elemanlar Belediye tarafından değerlendirilmişti.

5. HÜ Aile Sağlığı + Halk Sağlığı Doktora Eğitimi

Hıfzıssıhha Okulu'ndaki görevimi yürütme yanında, Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Bölümü'nce düzenlenen tartışma, panel ve konferanslara da olanaklarım ölçüsünde katılmaya çalışıyordum. Mademki Hıfzıssıhha (Halk Sağlığı) eğitim araştırma konusunda çalışıyordum, bu alanda doktora eğitimi programını da tamamlamalıyım diye düşünmüştüm. Okul Müdürümüz Dr. Muzaffer Akyol Hocamızın izin ve teşviki ile, Hacettepe Üniversitesi'nde halk sağlığı alanında doktora yapmaya karar verdimse de, o dönem, ilgili Bölümde doktora eğitim programı açılmamıştı. Bu Bölümde, Başkan Yardımcısı Prof. Münevver Bertan Hocam'ın rehberliğinde, halk sağlığı ek programları da almak kaydıyla, sosyal hizmet mesleği açısından da yararlı olacağı düşüncesi ile HÜ. Çocuk Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanlığında açılan "Aile Sağlığı Bölümü Doktora Programı"na başvurum ve giriş sınavını kazanarak, Programa katılabilmem mümkün olmuştu.

Doktora programı eğitiminde, teorik eğitimin tamamlanması akabinde, yeterlilik sınavına alma konusunda tıp personeli olmadığım gerekçesiyle güçlük çıkartılmıştı. Hakkımı aramak için Danıştay'a başvurum üzerine, iki jüri üyesinin çıkartılması talebimin kabulü sonrası yapılan yeterlilik sınavını da başarı ile geçebilmişim. O sırada Profesör ünvanını yeni alan Prof.Dr. Sema Kut ve Prof.Dr. Atalay Yörükoğlu danışmanlığında, doktora tez konusu, "Ankara Gülveren Sağlık Ocağı ile iş birliği içinde, Sitelerdeki işyeri atölyelerinde çırak olarak çalışan çocukların sorunları ve aileleriyle ilişkileri" konulu alan araştırmasına başlamışım. Tezimin alan uygulamasını tamamladıktan sonra, Hıfzıssıhha Okulu'nda siyasi olayların yoğunlaşması üzerine çalışmama kısıtlama getirilmiştir.

VIII. SAĞLIK BAKANLIĞI (Nisan 1985-Şubat 2000)

1. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı (1985-1995)

Kenan Evren'in Hıfzıssıhha Okulu'nu ziyaretinden kısa süre sonra, hükümete karşı grup listesi hazırlanarak 32 uzman ile birlikte, sürgün niteliğinde yurdun her bir tarafına dağıtılarak tayinlerimiz çıkartılmıştı. SB Hıfzıssıhha Okulunun, bilahare de R.S. Hıfzıssıhha Okulu'nun kapatılması kararı alınmıştı. Afyon İl Sağlık Müdürlüğü emrine, sosyal hizmet uzmanı olarak atamam yapılmıştı.

O aralar, Hürriyet Gazetesi Baş Yazarlarından gazeteci Selma Tükel, "Ankara Genelevi'nde çalışan kadınların sorunları ve çocuklarıyla ilişkileri" konulu alan araştırmamı ısrarla yayınlamak istiyordu. Tayinimi durdurmak önkoşulu ile, fuhuş sektöründe çalışan kadınları sigortalı yapmak konusunda bana destek olmak, bir hafta süre ile bilimsel çalışma olarak araştırmamı yayınlamak konusunda anlaşmaya varmıştık.

Askeri yönetimin olduğu bu dönemde, hele fuhuş alanındaki çalışmamın, gazeteci tarafından üst makama taşınacağını, yukarıdaki ön koşulların gerçekleşeceğini hiç tahmin etmiyordum. Gazeteci özgeçmişimi almış, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Feridun Gökırmak, Sağlık Bakanı Prof.Dr.Kaya Kılıçturgay ile görüşmüştü. Özgeçmişim incelenerek, Afyon'a tayinim durdurulmuş, yabancı dilimin olması nedeniyle, Sağlık Bakanlığı Dış İlişkiler Dairesi Müstakil Başkanlığına, Daire Başkan Yardımcılığı görevine atanmışım.

Tabii ki verdiğim söz gereği, araştırmam, bilimsel yazı şeklinde bir hafta süre ile Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanmış, Çalışma Bakanlığı yetkilileri ile görüşmeler yapılmış, önce magazin haber olarak ele alınmışsa da bu gazetecinin, benimle birlikte sıkı takibi sonrası "seks çalışanları" adı altında, fuhuş sektöründe çalışan kadınların sigorta kapsamına alınması sağlanmıştı. Bu çalışmanın, serbest olarak fuhuşta çalışan kadınlarla ilgili devamı çalışmamı, işlerimin yoğunluğu nedeniyle rapor haline getirememişim.

Hıfzıssıhha Okulu'nda başlatılan, aslında aktif siyasetle uğraşacak zamanım olmadığı yönündeki açıklamama rağmen, üçlü kararnameli atama kararlarım sırasında, karşılaştığım engellemelerde, aşırı sol örgüt liderliği suçlama kaydının dosyama işlenmiş olduğu anlaşılmıştı.

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığına atanmam sonrası da rutin suçlamalar Bakanlık Makamı'na kadar devamlı iletilir hale gelmişti. Daireden bir süre uzaklaştırılmak bahanesi ile, sanki ödül olarak, Dünya Sağlık Örgütü'nden aldığım burs desteği ile "Norveç'te Sağlık Hizmetleri" konulu 1.5 aylık bir programına katılmam sağlanmıştı. Böylece, yurtdışında yabancı dil pratiğimi geliştirme fırsatı da bulmuştum.

Sağlık Bakanlığı Dış İlişkiler Daire Başkan Yardımcılığı ve Başkanlık görevi, Sayın Sağlık Bakanı Mehmet Aydın, Mustafa Kalemli, Halil Şıvgın ve Dr.Yıldırım Aktuna dönemlerinde, özgeçmişim göz önünde bulundurularak görevden alınmamıştım, ama asaleten daire başkanlığına atanmam, dosyamdaki olumsuz şerh nedeniyle gerçekleşmemişti. Daha sonra, Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesini Kadroları ile birlikte kurmam sonucu, Devlet Bakanı Ali Bozer'in talebi üzerine asaleten müstakil Daire Başkanı olarak atanma talep desteğine rağmen, asalet yerine, yine vekaleten atanmam mümkün olabilmişti.

Siyasi yönden olumsuz karalamalara aldırmadan, daire hizmetleri ile uğraşmaya, mevcut durumu belirleyerek, hizmeti geliştirmek için neler yapmam gerektiğine odaklanmaya karar vermiştim. Daire başkan yardımcısı, vekâleten başkanlık dönemlerinde, çabalarım ile yeniden yapılanma ve geliştirme olanağı sağlayarak, yaptığım projeler sayesinde, pek çok etkinliğe imza atmak mümkün olabilmişti.

Daha önceleri var olan, ancak zamanla kapanan, Avrupa'da sadece Londra'da âtıl olarak bulunan ve Dairemize bağlı bulunan Sağlık Müşavirliğine politik olarak yapılan bir atama sonrası, bu kuruluş yapısını incelememe vesile olmuştu. Dışişleri Bakanlığı ile sıkı ilişkiler içinde, sağlık müşavirliği sayısını, Amerika dahil 36'ya çıkartmıştım. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve sağlık müşavirliklerimiz aracılığı ile diğer ülkelerdeki gelişmiş ve gelişmekte olan uygulamaları ve yayınları izleyebilmek mümkün olmuştu. Edindiğim, doküman ve bilgileri, zamanında, Bakanlığımıza bağlı birimlere aktararak bilgilendirme yapmaya başlamıştım. Yabancı dil konusunda güçlüğü olan birimlere Dairemizdeki mütercim desteğini sunmuştum. Bu ülkelerle karşılıklı iş birliği yapma, protokoller imzalama imkanını yaratmıştım. Karşılıklı uzman ziyaretleri ve gelişmiş ülkelere, Dünya Sağlık Örgütü'nden, Dünya Bankası'ndan ve bazı uluslararası kuruluşlardan burs sağlayarak, sağlık personelinin yurtdışındaki çalışmalarla entegre olma olanağını yaratmaya çalışmıştım. Sağlık personelinin yabancı dil bilgi düzeyinin geliştirilmesi için yurtiçi ve yurtdışı eğitim imkanlarını, yurtdışına gönderilecek elemanların seçimi için bir yönetmelik çıkartılmasını ve komisyon kurulmasını sağlamıştım.

Yurtdışındaki sağlık iş birliği heyetlerinin devamlı üyesi olarak, düzenli hem yurt içi hem de yurtdışı ziyaret programları düzenler hale gelmiştim. Dışişleri Bakanlığı ile iş birliği içinde yurtdışı ziyaretlerini Bakan düzeyine çıkartmayı başarmıştım.

Hatta Yugoslavya'nın dağılımı sonrası, Dış İşleri Bakanlığı'nın yönlendirmesi ile, Avrupa'da kaplıcalar ve herbal (bitkisel kökenli ilaçlar) konusunda ortaya çıkan boşluğu "Sağlık Turizmi" adı altında, tanıtıcı yayınlar geliştirerek, Hazine Müsteşarlığı ve Dışişleri Bakanlığı aracılığı, öncelikle Ortadoğu ülkelerine pazarlama olanağı sağlamıştım. Sağlık Bakanlığının başkanlığında, konu ile ilgili resmi kurum/kuruluşlar, Hacettepe Üniversitesi başta olmak üzere, ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşları

temsilcilerinden çalışma grupları oluşturularak, mevcut durumu paylaşp, alınan karar ve öneriler doğrultusunda hizmet ve ilişkileri geliştirmeye çalışmışım.

Sağlık turizmi konusundaki yurtiçi ve yurtdışı çalışmalarda, Dışışleri Bakanlığı ve Hazine ve Dış Ticaret Bakanlıkları Komisyonlarında devamlı üye olarak çalışmaları sürdürmeye başlamışım. Bu Komisyon çalışmalarında, resmi toplantılara, katılmasında tereddüt edilen özel sektör temsilcilerinin de katılımını ve desteğini sağlar, onlarla iş birliği içinde pek çok proje ve hizmeti birlikte yürütür hale gelmiştik.

Bakanlık tarafından yaptırılan güvenlik soruşturmam sonrası, Bakanlığı temsilen Milli Güvenlik Kurulu Toplantılarına da katılabilme olanağını sağlamışım. Ama dosyamdaki olumsuz şerhin kaldırılamaması nedeniyle asaleten hiçbir üst göreve atamam yapılamıyordu.

Kısacası, yabancı dil bilme ve yurtdışı ilişkilerdeki resmi yetki ve sorumluluklarımı avantaj olarak kullanarak, uluslararası platformda, karşılıklı olarak, kişi ve heyet bazında, yurtiçi ve dışı inceleme, araştırma, iş birliği çalışmalarına da geliştirme olanağını yaratmışık.

1.1.Doktora Programını tamamlama (1985)

Dış İlişkiler Daire Başkanlığı görevimi sürdürürken, özellikle geceleri çalışarak, yarım kalan doktora tez çalışmamı rapor haline getirerek Hacettepe Üniversitesine sunmuşum. Tüm jüri üyelerinin onayı ile aile sağlığı doktora programını tamamlamışım. Ama resmi listede aile sağlığı doktora programı yer almadığı için, yasal kadro haklarımdan yararlanamamışım.

1.2. Halk Sağlığı Uzmanlığı Doktora onayı

Resmi yasal kadro kayıt listesinde, “Halk Sağlığı Doktora eğitimi” tanımlanmıştı. Aile sağlığı programını, zaten Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı rehberliğinde, ek halk sağlığı dersleri de alarak sürdürmüştüm. Transkriptimle beraber, halk sağlığı uzmanlığı tamamlama başvuruma olumlu cevap almışım. Verilen fark derslerini de tamamlayarak, halk sağlığı uzmanlık onayımla beraber, Maliye Bakanlığı’nın da onayını müteakip, resmen sağlık alanında doktora hakkından yararlanmam mümkün olabilmışti.

2. Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi (ATKOD) Başkanlığı (1996-1998)

Dış İlişkiler Dairesi Başkanı olarak görev icra ettiğim, Sağlık Bakanı Halil Şıvgın döneminde, bu görev uhdemde kalmak kaydı ile, Devlet Bakanı Ali Bozer Başkanlığında, Bakanlıklarda kurulacak “Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi” tesisi görevi de bana verilmişti. Bu görev uygulamalarımı, bilgi ve deneyimlerimi, örnek olay olarak biraz ayrıntılı özet olarak sizlere sunmamın, yararlı olabileceğini düşünüyorum. Sayın Ali Bozer Başkanlığı’nda, Bakanlıklar tarafından daire başkanı olarak belirlenen üyelerden oluşan heyetle, eylem planı hazırlamak, uygulamak ve elde edilen deneyimleri paylaşmak üzere, her hafta bir araya gelerek çalışmaları yürütüyorduk. Sayın Bakan’a da her toplantı sonrası, gelişmelerle ilgili yazılı ve sözlü brifing sunuyorduk.

Kurulacak Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı müstakil daire statüsünde, yani genel müdürlükler gibi müsteşara değil, doğrudan Bakan'a bağlı, Bakan adına talimat verebilecek bir konumda olacaktı.

Devlet Bakanı Ali Bozer, kurulacak oluşumun en kısa zamanda gerçekleşmesini istiyordu, Sağlık Bakanı ise, bu iş için acele edilmemesi talimatı vermişti. Yavaş uygulama yapmak benim çalışma prensiplerine uymuyordu ve Bakana fazla aksettirmeden, çalışmaları kısa zamanda oluşturma, geliştirme kararı almıştım.

2.1.Avrupa Topluluğu Temel Eğitim ve Uzmanlık Eğitimi

Devlet Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi işbirliği ile “Avrupa Birliği Örgüt yapısı ve İşleyişi” hakkında, A.Ü.Siyasal Bilimler Fakültesi'nin bünyesinde “Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi”(ATAUM) oluşturulmuştu. Bakanlıklarda ATKD Başkanlığı sorumluluğuna getirilmiş tüm yetkili başkanlarla birlikte, temel eğitim teorik programına katılmamız sağlanmıştı. Bu eğitimi takiben, temel eğitimin devamı olarak, Avrupa Birliği'nin Belçika Brüksel'deki hizmet binasında, İngiltere Londra'da, İtalya Bologna Üniversitesi'nde uygulamalı eğitim programlarına katılmıştık. Daha sonra da, AÜ.ATAUM'da, “Avrupa Birliği Uzmanlık Eğitimi” Programını bitirme programını tamamlamamız sağlanmıştı.

Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi (ATKD) Başkanlığını kurma çalışmalarımı, Hıfzıssıhha Okulu'nda aldığım proje eğitiminde kullandığım, proje formatına yerleştirmiştim. Bu çalışmaları yürütebilmek için, Bakanlığımız bünyesinde ne bir yer ne de yardımcı verilmişti. Avrupa Birliği'nin sağlıkla ilgili mevzuatının taranmasına, buna karşılık gelecek Türk sağlık mevzuatının eşleştirilmesine ve farkları belirlemesine gereksinim vardı. Nasıl olsa Bakan tarafından yetkilendirilmiştim ve tüm dairelere Bakan adına talimat göndermeye de yetkim vardı. Bir yazı ile Başbakanlık'ın emri ile her Bakanlıkta ATKD başkanlıklarının kurulacağına dair bilgi notunu ve çalışmaları özetleyen proje taslağını ekleyerek, Genel Müdürlüklerden ve müstakil daire başkanlıklarından, bu amaçla Bakanlığımızca iş birliği çalışmaları yürütebilecek, mevzuatı inceleyebilecek düzeyde yabancı dil bilgisi olan ikişer kişinin belirlenmesini talep etmiştim. Yabancı dilde güçlüklerle karşılaşabilecek dairelere, Dış İlişkiler Daire Başkanlığındaki Mütercimleri görevlendirmiştim.

Daireler tarafından belirlenen elemanların ve ayrıca, Makam tarafından talep edilen elemanları AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi ATAUM'da Avrupa Birliği Temel Eğitim ve Uzmanlık Eğitiminden geçmelerini, uzmanlık tezlerinin de kendi çalışma konularına uygun olmasına rehberlik etmiştim.

2.2.ATKD Başkanlığı kurulma ve mevzuat çalışmaları

Bakan'ın AT işlemlerini ağırdan alma talimatı nedeniyle, Avrupa Birliği'nin Sağlık Programlarından sorumlu Dr.Dickens'in, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğünün davetlisi olarak Ülkemize gelmesini sağlamıştım. Ziyaret Programında, Sağlık Bakan'ını ziyareti aktivitesini ilk sıraya koymuş ve hazırladığım proje taslağını ve taahhütlerimizi içeren bilgi notunu sunmuştum. Konuk onuruna, Bakan'ın ödeneğinden, Sayın Ali Bozer, Sayın Bakan ve Bakanlık ve Hacettepe Sağlık üst düzey yöneticilerinin katıldığı bir akşam yemeği düzenlemiştim. Dr. Dickens'dan, gelmeden önce, “AB. Sağlık Politikası ve Uygulamaları” konulu bir konferans verilmesini talep etmiştim. Bu

Konferansa, Bakanlığımızdan, üst düzey yöneticilerinin, Daireler tarafından belirlenen sorumlu elemanların, Ankara'daki üniversitelerin sağlıkla ilgili birim temsilcilerinin, sağlıkla ilgili sivil toplum kuruluş temsilcilerinin katılımını sağlamıştım. Böylece, ileride yapılacak çalışmalarda partnerleri belirlemiş ve bilgilendirebilmiştim.

Dr.Dickens görevine döndükten sonra da, ilişkilerimizi sürdürerek bu konuda talep edilen AB sağlık materyal ve bazı kaynakların temin edilmesini sağlamıştım.

Bakanlıkta daireler tarafından belirlenen elemanlara bu materyalleri dağıtarak, kendi konularındaki, AB mevzuatını yazılı rapor olarak düzenlemelerini istemiştim. Bunları çoğaltarak, Ankara'daki üniversitelerin ilgili birimlerine gönderilmesini, incelenerek bu mevzuatla ilgili Türk Mevzuatını belirlemeleri önerisinde bulunmuştum. Bir Çalıştay düzenleyerek, farklılıkların ve kısa zamanda uyum sağlama konusundaki önerilerini üç ayrı doküman olarak çoğaltılmasını sağlamıştım. Bu raporları Sağlık Bakanına ve AB'den sorumlu Sayın Ali Bozer'e mevzuat değişikliğini desteklemeleri için sunmuştum.

Bu destek çalışmaları ve ayrı kayıtlar için Dış İlişkiler Daire Başkanlığımdaki elemanlarımdan yararlanmıştım.

2.3.ATKD. Başkanlığı Yapılanma Çalışmaları:

Başbakanlık tarafından, Bakanlıklarda ATK Daire Başkanlıklarının, ayrı bir mekânda, acil olarak kurulması talimatı verilmişti. Kamu Yönetim Uzmanlığı bilgi ve becerimi kullanarak, Teşkilat Şeması geliştirmiş, görev, yetki ve sorumlulukları ve gerekli personelin niteliklerini belirlemiştim. Özellikle politik atamaları sınırlamak için idari birim dışındaki teknik elemanların yabancı dil bilme ön koşulunu ve birinci derece kadrolar koymuştum. O dönem, Başbakanlık Devlet Personel Dairesi Başkanlığı'nda Daire Başkanı olarak görev yapan, Sayın Sevin Güven'in (Sağlık Bakanlığında birlikte çalıştığım ilk müdürümdü) rehberlik ve desteği ile Teşkilatın onayı ve kadroların tahsisini kısa sürede gerçekleştirebilmiştim.

Yeni Daire'nin mekânı olarak da, Hıfzıssıhha Enstitüsü'nün Çubuk'a nakledilen Aşı Üretim Merkezi'nden boşalan bölüm, çok uygun olmasa da, Bakan'ın onayını alarak geçici olarak bu alanı düzenletmiştim. Büro araç-gereç ve mobilyalarını ise, bütçede AB birimleri için istisnai destek kontenjanından yararlanarak temin edebilmiştim. Eleman seçiminde, özellikle teknik kadrolara, yabancı dil bilme zorunluğu koyarak, siyasi atamaları kısmen önleyebilmiştim. Vekâleten yürüttüğüm ve resmi olarak da onaylanan Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'na ise beni görevden alarak siyasi bir atama yapılmak istenmişti. AT koordinasyon çalışmaları sorumlusu Başbakan Yardımcısı, Daire Başkanlığı'na benim asaleten atanmamı sağlamıştı.

Böylece, Bakanlıklar arasında, Sağlık Bakanlığı, Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'nı resmen ilk kurulmasını sağlayan ve hızlı şekilde mevzuat uygulama çalışmalarını yürüten örnek bir daire olarak kayıtlara geçmiştir. Ama maalesef Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı görevi de uygun nitelikte yürütebilecek nitelikte bir eleman bulunamaması ve Dış İşleri Bakanlığının önerisi ile, vekaleten uzun süre uhdemde kalmıştır. İki daireyi birleştirerek, "Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Genel Müdürlüğü" kurulması önerim ise, ancak ben emekli olduktan sonra gerçekleştirebilmiştir.

3. SB Enformasyon Bakan Müşavirliği (Eylül 1993-Şubat 2000)

Yıllık izinde olduğum bir dönemde, Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna, çalışmalarına destek vermesine rağmen, Başbakan Tansu Çiller'in talimatı ile Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlıklarına, sağlık ve yabancı dil bilgisi ve sağlık konusunda yeterli olamayan iki kişiyi, benim yerime atamıştı. Ben ise, Bakan Enformasyon Müşavirliğine, yani pasif bir göreve atanmıştım. Ankara/Kızılay, Yenişehir Zafer Çarşısı üzerinde, Bakanlık tarafından kiralanan ve Dünya Bankası Projelerinin yürütüldüğü binada, emrime bir araç, şoför ve bir sekreter, lüks döşenmiş bir daire tahsis edilmişti ve müsteşar yardımcılığına terfi sözü verilmişti. Daha sonra iki kez müsteşar yardımcılığına atama kararım, Başbakanlık'ta, dosyamdaki fişleme ve politik nedenlerle engellenmiştir.

Bu nedenle, Bakanlıktan ayrılma düşüncesi ile güvenlik soruşturmasının da onaylanmasına güvenerek, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nde açılan uzman kadrosuna başvurmuştum. Önce uzmanlık sınavını 64 kişi arasından birinci olarak kazanmıştım. Ancak, daha sonra özgeçmişim değerlendirilerek ve mülakata alınarak, niteliklerime daha uygun olarak Dış İlişkiler Müşavirlik kadrosuna atanma karar verilmişti. Atama talebi birkaç bakan döneminde devam etti ise de yine politik nedenlerle politik Başbakanlık Makam'ınca atamam engellenmiş, üçlü atama kararım onaylanmamıştı.

3.1. Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Eğitim ve Danışmanlık çalışmaları

Bakan Enformasyon Müşaviri olarak, boş zamanımı değerlendirebilmek amacıyla, Bakan'ın izniyle, TMHSEYD'de yönetim Kurulu'nda birlikte görev yaptığım, SB.Genel Müdürlerinden, Dr. Mehmet Özden'in talebi ile Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü'nde, proje hazırlanması ve kaynak yaratılması konularında eğitimlerde bulunmuştum. Oluşturduğum bir ekiple halk sağlığı, hizmet içi eğitim ve hemşirelik daire başkanlıkları kurulmasını ve Başbakanlık Personel Dairesi'nden kadroların oluşturulmasını sağlamıştım. Bu dairelerin elemanları aracılığı ile halk sağlığı eğitimiyle ilgili projelerin oluşturulmasına rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinde bulunmuştum.

Bakan tarafından verilen danışmanlık görev hizmetlerim ise çok sınırlı kalmıştı. Hıfzıssıhha Okulunda, Akademi'de danışmanlık yaptığım öğrencim, sosyal hizmet uzmanı Mustafa Kütükçü, Bakan danışmanı idi ve benimle ilgili atama kararlarının ve izinlerin çıkmasında bana destek vermişti. Ancak politik olumsuz kayıt nedeniyle müsteşar yardımcılığı kararnamelerimin imzalanmasını sağlayamamıştı.

3.2. Ankara Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi öğretim üyeliği

Akademik "Doktora ünvanı"nın bulunması nedeniyle, Ankara Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nden aldığım teklifi kabul ederek, Bakan'ın izniyle, üç yıl, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi, araştırma teknikleri, ölçme ve değerlendirme vb. formasyon eğitim dersleri vermiştim.

Bu çalışmaları emekli olmam halinde, daha özgür yapabileceğimi düşündüğüm bir dönemde, Mustafa Kemal Üniversitesi'nden, yardımcı doçent kadrosunda, "Sınıf Öğretmenliği Bölüm Başkanlığı"nı kurma teklifi almıştım. Eşime de Zihinsel Engelliler

Merkez Müdürlüğü ve lojman verilmesi önerisini uygun bulmuştuk. Kadrolar istediğimiz derecede çıkmamıştı ve önceden verilen lojman sözü, Üniversite personelinin lojman konusunda itirazlar nedeniyle, tam yerine, yarı destek verme sözüne çevrilmişti. Bölüm kurulması yönünde ön çalışmaları tamamlamamıza rağmen, beklediğimiz koşulların oluşmaması ve ailevi nedenlerle bu görevi üstlenmekten vazgeçmek zorunda kalmıştık. Emekli olmayı da bir süre ertelemiştim.

IX. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE ÇALIŞMALAR **(Sivil Toplum Kuruluşlarına Danışmanlık, Eğitim ve Proje destek Çalışmaları)**

Sivil toplumlarında ilk buluşmam, lise yıllarında, Ankaralı Hemşeri büyüklerimin Ankaralılar Derneği'nde gönüllü görev vermesi ile başlamıştı. Ankaralı dostların dayanışması ile kültürel etkinlikler yoluyla Ankara'ya özgü kültürel değerlerin, örf ve adetlerin geliştirilerek daha sonraki nesillere aktarılması konusunda destek çalışmaları yapmıştık. Bu çalışmalar Ankaralı Efelerin giysileriyle sergiledikleri oyunlar, sevgi ve saygı gösterileri, Ankara'nın Başkent olması, Atatürk'ün Ankara'ya gelmesi gibi özel günlerde tören, kutlamalar, bayramlaşma yapılması, özel yayınlarla haberleşmenin yaygınlaştırılması, radyo programları vb. pek çok etkinlikte düzenleyici ve katılımcı olarak ve de kayıtları tutmakta görev almıştım. Liseden sonra da imkanlarım ölçüsünde göreve, destek olmaya devam etmiştim.

STK'da ilk gönüllü çalışma deneyimlerim, hem bilgi ve becerimi, çevremi genişlemesini sağlamıştı, hem de yetişkinler arasında yer almam kendime güvenimi artırmıştı. Dernekte aranan ve değer verilen bir kişi olarak kabul edilmem de daha sonraki etkinliklere katılmam ve girişimde bulunmam konularında beni cesaretlendirmişti.

Akademi öğrenciliği döneminde de Öğrenci ve Fikir tanıtma Derneklerinde gönüllü destek çalışmalarında bulunmuştum.

Akademiden mezuniyet sonrası hizmet alan uygulamalarıma uygun bilim uzmanlıkları ve doktora eğitimi ve diğer eğitimleri yaparak hem kendimi hem de hizmeti geliştirme kararı almıştım ve bu amaca odaklanarak eğitim fırsatlarını değerlendirmiştim. Bu hedefime uygun olarak kamu yönetimi, sağlık eğitimi bilim, Avrupa Topluluğu Bilim Uzmanlıkları, yabancı dil ve yurtdışı sağlık ve psiko-sosyal destek program eğitimlerini, çeşitli eğitim sertifika programlarını ve aile sağlığı ve halk sağlığı uzmanlığı onaylı doktora programlarını eğitimlerini tamamlamıştım. İşte aldığım eğitimlere uygun resmi görevleri üstlenmekle kalmamıştım, aynı zamanda eğitimime uygun sivil toplum kuruluşlarında gönüllü çalışmalarda aktif olarak rol almıştım.

Tüm resmi ve gönüllü çalışmalarında: resmi kurum/kuruluşların, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının, mesleki kuruluşların, hatta gerekli hallerde özel sektörün ilgili temsilcilerini, toplantılar, paneller, seminerler, çalıştaylar düzenleyerek bir araya getiriyordum. Hiçbir çalışmamda, doğrudan yaptığım işlerde bile, kariyer yapma hedefim olmadığı için, çalışmalarda, gerekmedikçe ismimi ve unvanımı kullanmamaya özen göstermiştim. İlgili resmi, STK kurum/kuruluş, üniversite ve temsilci olarak katılanların imzalı katılımıyla liste kaydı oluşturma herkesi

tatmin ediyordu. Ayrıca, alınan karar ve uygulamaların raporlarını, katılan listesi ile birlikte, üniversiteler, başta, isteyen katılımcılara çoğaltarak sunuyorduk.

Çalışmalarda önemli olan, planlanan hedeflere ulaşabilmek için aktivitelerin başarıya ulaşması idi. Bu sayede, oluşturduğumuz projelere, yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan maddi, mali ve uzman desteğini çok kolay sağlayabilmenin yollarını, projeler hazırlayarak kullanabilme becerisi kazanmıştım, kurum/kuruluşlara proje hazırlama ve kaynak yaratma konusunda eğitimler verir, danışmanlık yapar hale gelmiştim.

1. Türkiye Kızılay Derneği Çalışmaları (Şubat 2000-Mayıs 2005)

Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübünde birlikte görev yaptığımız ekip arkadaşlarımdan Dr. Ertan Gönen, Kızılay Yönetim Kurulu Başkanı olarak, Türkiye Kızılay Derneği (TKD)'nin yeniden yapılanması görevini üstlenmesi sonrası, bana, Kızılay'da birlikte çalışma önerisi getirmişti. Özgeçmişimi sunduğumda, önce Sağlıkta sorumlu Genel Müdür Yardımcılığı görevini teklif etmişti. Benim için, Kızılay'da makamın önemli olmadığını, aktif bir birimin başında daha yararlı olabileceğimi belirtmem üzerine Kızılay'da uygun kadrolardan; Dış İlişkiler, Gençlik, Organizasyon ve eğitim, Sağlık Müdürlüklerinden birinde tercih yapmam istenmişti. Organizasyon-metot ve Eğitim Müdürlüğü'nde görev alabileceğim önerime, Yönetim Kurulunca Sağlık Müdürlüğü sorumluluğunu üstlenme, diğer konularda da ekip üyesi olarak destek görevi almam kararı alınmıştı.

Kızılay'ın mevcut teşkilat ve uygulama şemalarını inceledikten sonra; Sağlık Hizmetlerine Sosyal Hizmetleri de ekleyerek ve de halk sağlığı konusunda son zamanlarda ilgilendiğim ilk yardım eğitimlerinin Kızılay bünyesinde oluşturulması ve yaygınlaştırılması ön koşulum kabul edilmişti. Sağlık Bakanlığı'ndan 2000 Yılı Şubat Ayı'nda emekli olarak Kızılay Genel Müdürlüğü'nde Sağlık Müdürü olarak göreve başlamıştım. Daha sonra gelen Genel Müdür Yardımcılığı görev tekliflerini, kadronun pasif olduğu, Kurum'a unvan için değil gönüllü görev yapmak üzere geldiğimi, planladığım ve benden istedikleri görevleri müdürlük kadrosunda daha etkin gerçekleştirebileceğimi, zaman zaman da görevlendirmelerle Genel Müdür Yardımcılığı görevine de destek sağlayabileceğimi bildirerek öneriyi kabul etmemiştim.

Bu arada, ilk yardım eğitimi başta olmak üzere, planladığım geniş çaplı projeler için yurtdışı kaynak araştırması yaparken, "Kızılay ve Kızıllaç Dernekleri Federasyonu'nun Türkiye'ye gelen Yöneticisi ile, iş birliği yapmak üzere tanışmıştım. Projelerimle ilgili düşüncelerimi paylaştığımda, "Fırsat Projeleri" adı altında maddi ve uzman desteği sağlayabileceğimi, bu yöneticiden öğrenmiştim. Deprem sonrası yapılanma hizmetlerinde yapılacak çalışmalar fırsat kapsamında değerlendiriliyordu. İnsanların üzüntülü dönemlerinde onları kullanarak veya onlara yönelik hizmet vereceğimiz bahanesi ile kaynakları kullanmak bana etik gelmemişti. Ama pek çok yeniliğin, kişisel değil, yine toplumun yararına, hem de yurt dışı kaynakları kullanarak gerçekleştirmenin mantıklı olduğunu anlamıştım ve kendi kontrolümüzde olmak kaydıyla projeler aracılığı ile sağlanabilecek kaynaklardan yararlanmaya karar vermiştim.

"Fırsat Projeleri" kavramı, gerçekleştirilmesi güç ve kapsamlı girişimlerin, yine toplum kaynaklarını kullanarak onlar için üretmek anlamı taşıdığı için, yaptığım

projelerde yeni ve çok geniş bakış açısıyla konuları ele almak yönünde bilgi ve deneyimi kazanmamı sağlamıştı. Bu yaklaşımı, Kızılay’da çalıştığım sürece uyguladığım gibi, görevli olduğum diğer sivil toplum kuruluşları için de kullanabilir, çalıştığım gruplarla da paylaşabilir hale gelmiştim. Deprem sonrası gereksinimleri fırsat bilerek, Kızılay’da bu yaklaşımla gerçekleştirmeyi başardığım ve ilerisi için planladığım projelerden birkaçı; Sahra ve seyyar (mobil) hastaneler sisteminin geliştirilmesi, Kızılay müze çalışmaları, ilkyardım eğitim sisteminin Türkiye çapında oluşturulması, arama-kurtarma ekiplerinin kurulması ve yaygınlaştırılması, toplum merkezleri kurulması, Kızılay gönüllülük sisteminin geliştirilmesi ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin başlatılması vb. olarak sıralanabilir.

1.1.Sağlık Hizmetleri Mevzuat Standardizasyon ve Koordinasyon Çalışmaları

Kızılay’ın yeniden yapılanması çalışmalarında, göreve bu hizmeti koordine etmek için yeni atanan Genel Müdür Yardımcısı (Ayşe Saltan)’nın oluşturduğu ekipte de görev almıştım. Ayrıca, Genel Başkanın ricası ile Organizasyon ve metot, eğitim, gençlik ve dış ilişkiler müdürlüklerindeki sorumlu birim amirleriyle, resmi olmayan ekip çalışması gerçekleştirmiş, çalışmalara rehberlik vermiş ve destek olmuştum. Bu görevlere gelen tüm birim amirleri yeni atanan elemanlardı. Ortak çalışmalarımızda bir araya gelmemizden, diğer eski birim sorumluları ayrımcılık yarattığımız gerekçesi ile bize tavır almışlardı. Bu ayrımcı tutumu gidermek de zamanımı almıştı. Amacımızı öğrendiklerinde onlarla da iş birliği yapar, uyumla iş-güç birliği içinde çalışmalarımızı yürütür hale gelmiştik. Güven sağladığımda, teşkilatlanma ile ilgili önerilerim daha çabuk kabul olmaya ve her aşamada görüşüm alınmaya, hatta, Yönetim Kurulu Toplantılarına davet edilerek görüşlerim sorulmaya başlanmıştı. Sorumluluktan kaçmak değil, mütevazı davranmak amacıyla, yaptığım çalışmalara, şahsi ismimi değil, ekibin adını koymam, hizmetlerin kabullenilmesini hızlandırmış ve çalışmaların daha çabuk gerçekleşmesini sağlamıştı.

1.2.Sağlık Hizmetleri Mevzuat Standardizasyon ve Koordinasyon çalışmaları

Kızılay mevcut sağlık ve sosyal hizmetleri, Şubelere bağlı, standardı olmayan ve yeterince Merkezi denetimde bulunmayan bir yapıda uygulanmaya çalışılıyordu. Zaten bu nedenle, yeniden yapılanmayı sağlamak üzere, Kızılay Genel Başkanlığı’na Dr. Ertan Gönen getirilmişti. Bu amaçla, beraber çalışabileceği çalışma ekibini oluşturuyordu ve ülke çapında, uluslararası işbirliği içinde, sağlık ve sosyal hizmetlerin yeniden yapılanması sorumluluğunu ekip elemanlarından biri olarak beni yetkili kılmişti. Sağlık ve sosyal hizmet gelişim proje ve eylem planını oluşturmak üzere göreve başlamıştım.

1.3.Tıp Merkezleri

Mevcut Kızılay Tıp merkezlerini ve ilgili Şubeleri belirleyerek, yaptığım ziyaretler sonrası değerlendirmelerimi ve önerilerimi, hazırladığım bir raporla, Yönetim Kurulu’na sunmuştum. Raporun ve önerilerimin onaylanması üzerine; “Tıp Merkezleri Kuruluş, İşleyiş ve Denetimi Yönetmeliği”ni hazırladım ve Yönetim Kurulu onayı ile uygulamaya konulmasını sağladığım, “Tıp Merkezleri Yönetmelik”i gereği, Kızılay Genel Merkezinin koordinasyon ve denetiminde, Şubelere bağlı 15 tıp merkezinin

standardizasyonu ile daha uygun, etkin sağlık hizmeti sunulmaya başlanmıştır. Tıp merkezlerinden, uygulama alanındaki halkın memnuniyeti artmış, gelir getiren birer merkez olmaları sağlanmıştır. Olumlu uygulamaları gören diğer Kızılay şubelerinin de tıp merkezleri kurma talepleri artmıştır. Tıp merkezi kurma kriterlerini oluşturarak, talepleri sağlıktan sorumlu Genel Müdür Yardımcısı ile birlikte yerinde değerlendirmeye başlamıştık. Uygunluk raporunu sunduğumuz, Yönetim Kurulunun onayı ile Kızılay tıp merkezi sayısı, daha sonraki yıllarda, 38'e yükselmiştir. Tıp merkezlerinin poliklinik çeşidi artmış, çok katlı binalarda hizmet sunmaya başlanmıştır. (İstanbul/Pendik, Karaköy, Küçükçekmece, Kayseri, Ankara/ankaya, Altındağ vb. tıp merkezleri...) Ancak, tıp Merkezlerini hastaneye dönüştürme taleplerine ise, Kızılay'ın temel görevi olmadığı gerekçesi ile izin verilmemiştir.

Bir nceki dönemde, yolsuzluk nedeniyle, göreve yeni getirilen ekiple çalışmalarımızı Merkezi denetim çerçevesinde gerçekleştiriyorduk. Tıp merkezlerine denetim ve yeni talepleri değerlendirme merkeze verilmişti. Sağlık Müdürlükleri ile iş birliği içinde denetimleri gerçekleştiriyorduk. Kızılay Tıp merkezlerine gerekli cihaz değerlendirmelerini yaparak, Genel Merkezde, yılda iki kez toplu ihale yoluyla satın alma yoluna gidiyorduk.

Ayrıca, tıp merkezleri kurulması için hibe talebinde bulunulan binaların, halkın kullanımına uygun olmayan bölgelerde olduğu, kendi yerleşim yerlerinin değerlenmesi art niyetiyle bağışta bulunulmak istendiği yerler için olumlu rapor verememiştim. Kurulması talep edilen bazı tıp merkezleri, tıp merkezi yapılmaya uygun olmayıp, eğitim merkezi olmaya değer nitelikte idi. Bu nerim, Kızılay Yönetim Kurulu tarafından kabul edilse de, talep eden ve kişisel çıkar peşinde olan şube Başkanlıkları tarafından reddedilmişti.

SSK ve Emekli Sandığı Genel Müdürlükleri ile protokol imzalayarak, emekli sandığı memur, sigortalı işçi ve ailelerinin de Kızılay tıp merkezlerinde sağlık bakımlarını mümkün kılabilmiştik. Kızılay tıp merkezleri tarafından, söz konusu sosyal güvenlik kurumları personeli için gerçekleşen sağlık bakım harcamaları karşılığı ödemelerde gecikmeler nedeniyle güçlüklerle karşılaşılmıştı. Sorunun zm amacıyla, her iki kurumun genel müdürlerini ziyaret ederek, Kızılay gönüllüsü listesine dahil ederek ödemelerin zamanında ödenmesini sağlayabilmiştik.

1.4. Depo Sağlık Hizmetleri, müze çalışmaları ve prefabrik (Yeniköy'de), sahra ve seyyar/mobil hastaneler:

TKD Ankara/ Etimesgut Genel Merkez ve Bölge depolarındaki sağlık araç-gereçlerinin, oluşturduğu gönüllü sağlık ekibi tarafından elden geçirilerek, hurda (HEK), antika ve kullanılabilir nitelikte ayırım çalışmalarını tamamlamayı sağlamıştım. Kullanılamayacak HEK (hurda) olanlar elden çıkartılmıştı. Antika değer olanlar da kurulması önerisinde bulunduğu, Türkiye Kızılay Mze'sinde sergilenmek üzere tasnif edilmişti. Mevcut hemşirelik okulu nakli sonrası, İstanbul Haseki'deki Halide Edip Adıvar'ın bağışı olan binada, restorasyon çalışması sonrası kurulacak Kızılay Müzesi'nde, diğer tarihi değerlerle birlikte sergilenmek üzere muhafaza edilmiştir.

Depoda, tıl ve deforme vaziyette bulunan 4 seyyar ve iki mobil hastanenin, hibe alınmış olduğunu kayıtların incelenmesinde öğrenmiştim. Hibede bulunan Alman ve

Norveç Kızılhaç'ı ile temas kurularak, eksik araç-gereçler temin edilerek yenilenmesini ve afet durumunda kullanıma hazır halde uygulamaya konulmasını sağlamıştım. Seyyar sahra ve mobil hastane sayısını, ihtiyaca göre artırmak, standartların ülkemiz koşullarına uygunluğunu sağlamak üzere, Sağlık Bakanlığı, Üniversite ve Millî Savunma Bakanlığı'ndan yetkili temsilcilerle, Kızılay koordinasyonu ve rehberliğinde bir çalışma grubu oluşturmuştum.

Bu çalışmalar sonrası, Türkiye Kızılay Derneği, Seyyar Hastane için çadır bezinden, seyyar hastane çadırı üretme ve işletilmesinde, Millî Savunma Bakanlığı bu hastanelerin kurulmasında ve yardımcı personel sağlanmasında, Sağlık Bakanlığı da sağlık personeli görevlendirme ve tıbbi cihaz, ilaç ve eczacılık maddeleri temini konusunda, üniversiteler de uygulamayı izleyerek, kullanıma uygun eğitimler vererek, değerlendirmelere göre standartları geliştirmek üzere iş birliği protokolü imzalamışlardı.

Hibe dört sahra çadır hastane ile birlikte, acil sağlık hizmetlerinde kullanılacak toplam 12 çadır hastane Etimesgut ve İstanbul Maltepe Kızılay Depolarında hazır hale getirilmiştir. Ayrıca, kan alma araçları gibi, otobüslere sağlık araçları monte edilerek, araç- gereç standardı geliştirilerek ve yerleştirilerek, kullanılabilecek örnek iki mobil hastane de hazırlanmıştır. Daha sonraki afetlerde, seyyar ve mobil hastaneler kullanılmaya başlanmıştır.

Ayrıca, Yalova/Yeniköy'de zemini sağlam dağlık arazide, Alman Kızılhaç'ı tarafından örnek prefabrik sahra hastanesi kurulması sağlanmış ve Kızılay envanterine dahil edilmiştir. Çevre halkına ücretsiz sağlık bakımı sunulmuştur.

Daha sonraları, MSB Tarafından, seyyar hastane sayısının, aynı standartlara uygun olarak artırılarak ve askeri sağlık personelinin düzenli olarak eğitimden geçirildiği izlenmiştir. Hükümet tarafından, resmi kuruluş olarak AFAD oluşturulmuş ve afetlerde resmi kuruluş olarak görev alması planlanmıştır.

1.5.Sosyal Hizmet Çalışmaları, Sosyal Hizmetlerin birim olarak oluşturulması

Aslında, sosyal hizmet sivil toplum kurumu niteliğinde olan Kızılay Merkez Teşkilatı'nda daha önce de duyduğum kadarı ile, sosyal hizmet uzmanı Aycan ve Genel Müdür Yardımcısı olarak Hüseyin Tekinsevil görev yapmışlardı. Ancak sosyal hizmetler olarak birim ismi verilmemişti. Kızılay'da başladığımda ön şart olarak sunduğum ve kabul edilen önerim olan, "sağlık hizmetlerine sosyal hizmetlerin de eklenmesi" çalışmalarına durum tespiti ile başlamıştım. Alanda, şubelere bağlı olarak işletilen Akçakoca, İstanbul Maltepe ve Edremit Huzurevleri olduğunu ve diğer kreş, huzurevi gibi bazı sosyal hizmet uygulamalarının ise, Genel Merkez tarafından bilinmediğini belirlemiştim. Şubelere gönderilen yazı ile, kendilerine bağlı olarak işletilen, sosyal hizmet tesislerinin bildirilmesi yönünde bir yazı göndermiştik Yaptığım ziyaretler sonrası, tıp merkezleri gibi, huzurevlerinin de standartlarının geliştirilmesi gerektiğine dair bir rapor sunmuştum. Sosyal Hizmetler Huzurevleri Yönetmeliği'ne uygun düzenlemelerin yapılmasını talep etmiştim. Alanındaki sosyal hizmet uygulamaları yetersiz ve dağınıktı, tesislerde, sosyal hizmet meslek elemanı da bulunmuyordu. Akçakoca'dan başlayarak, bazı dirençlerle karşılaşmama rağmen,

Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ile iş birliği yaparak huzurevlerine sosyal hizmet uzmanları atanmasını sağlayabilmişim.

Öncelikle Müdürlüğe bağlı, yeni teşkilat şeması ve eylem planı hazırladım. Proje olarak Yönetim kurulunda onaylatarak uygulamaya geçmesini sağladım. Yönetim Kurulu bana sağlık hizmetleri görevi verdiği için, sosyal hizmetleri ayrı birim önerisi olarak sunamamıştım. Yeni birimin adı “Sağlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü” olarak kayıtlara geçmişti. Kan Hizmetlerini, ayrı özellik taşıdığı gerekçesi ile sağlık hizmetleri içine dahil etmemiştim. Ayrıca, Kızılay Derneği tümüyle bir sosyal hizmet kurumu idi, yardım hizmetlerini de ileri aşamada ele almak üzere, müdürlük hizmetlerine katmamıştım. Ama, Gençlik Hizmetleri Müdürlüğünü de sosyal hizmet kapsamında değerlendirme önerim, bu Müdürlüğe politik bir kişinin atanmış olması nedeniyle kabul görmemişti.

Taşradaki, mevcut sağlık merkezleri, kreş, huzurevi gibi sosyal hizmet kuruluşlarını yerinde değerlendirerek eksiklikleri belirlemiştim. Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ile iş birliği içinde, Kızılay’a bağlı, sosyal hizmet kurumlarının standardizasyonu ve gelişmeyi sağlamak üzere, sağlık ve sosyal hizmetler yönetmelikleri ve genelgeler çıkartarak, Yönetim Kurulunun onayı ile uygulamaya koymuştum.

1.5.1. Huzurevleri

İstanbul Maltepe’de, Edremit’te, Akçakoca’da, Tarsus’ta huzurevleri mevcuttu. İnebolu’da ise, bağışla bir huzurevi kurulması talebi vardı. Ancak, yaptığım ziyaretlerde, tüm huzurevlerindeki uygulamaların mevzuata uygun olarak işletilmekten çok uzak olduğunu ve Kızılay Şube başkanlarının yönetiminde bir görünüm arz ediyordu. Getirmeye çalıştığım öneriler ise, Genel Merkezdeki Yönetim Üyelerine etki yapılarak engellenmeye çalışılmıştı. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü’ndeki meslektaşlarımla iş birliği içinde bir denetleme yapılmasını, denetim sonuçlarının bir rapor ile Kızılay Genel Merkezi’ne iletilmesini sağlamıştım. Raporun Genel Merkeze iletilmesi sonrası, Yönetim Kurulu, gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda beni yetkili kılmıştı. Bu sayede huzurevlerine sosyal hizmet uzmanlarının atanmasını ve mevzuata uygun olarak düzenlemelerin ve işleyişin gerçekleşmesini sağlayabilmişim. Yeni kurulması istenen İnebolu Huzurevi’nde ise, hibe ön şartında, bir doktorun idareci olarak görev yapması talep ediliyordu, aynı zamanda bağışlanan bina huzurevi olma niteliklerine uygun değildi. Binanın Eğitim Merkezi olarak kullanılması önerimi de kabul etmemişlerdi. Huzurevi olması konusunda yapılan baskılara rağmen Merkezi Yönetim Kurulu’nun kararı ile bağış alınmaktan vazgeçilmişti.

Mersin ve Nevşehir Şubelerinin huzurevi kullanımı konusundaki talepleri de bağış yapmaya çalışanların, kendi arazilerinin değer kazanması için çaba sarf ettiklerini değerlendirme raporumda belirtmem üzerine gerçekleşmemişti.

1.5.2. Kreşler:

Kızılay Şubelerine bağlı olarak beş adet kreş uygulamada idi. Huzurevlerindeki yaklaşımım, mevzuata uygun düzenleme yapmalarını sağlayabilmişim.

1.5.3. Toplum Dayanışma Merkezleri (TODAM) ve psiko-sosyal destek hizmetleri

1999 Yalova ve Kaynaşlı Depremleri sonrası, Sağlık Bakanlığı’nda danışman olarak görevli iken yaptığım değerlendirmelerde, deprem bölgesinde, yabancı bazı kuruluşların, Valiliklerin kontrolü dışında, kendilerinin deneyim kazanacakları projeler

uyguladıkları, hatta misyoner çalışmalar yaptıklarını belirlemiştim. Kızılay'da görev aldığım dönemde olan ziyaretimde, aynı durumun devam ettiğini gözlemiştim. Valilikler aracılığı ile Deprem Bölgelerinde yapılacak gönüllü çalışmaların Kızılay Genel Merkez koordinasyonunda yapılacağı kararı alınmasını sağlamıştım. Bu dönemde, Kızılay- Kızıllaç Dernekleri Federasyonu tarafından da bir yabancı psikolog aracılığı ile çok amaçlı bir merkez kurma, psikolojik destek projesi uygulanması talebi ile Genel Merkez'de birimize yönlendirilmişti. Uzun uğraş sonrası, Çok amaçlı merkez yerine deprem bölgesinde toplum merkezi kurulmasını ve bu merkezler aracılığı ile topluma psiko-sosyal destek hizmetleri sunulmasını kabul ettirebilmiştim

Deprem Bölgesi'nde, yardım etmek amacı ile denetimsiz olarak hizmet veren yabancı sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini, ilgili Valiliklerin izni ile bir araya getirerek Kızılay Genel Merkez Birimimizin koordinasyonunda, Federasyon ile iş birliği içinde, hizmetin geliştirilerek sürdürülmesi kararının alınmasını sağlamıştım. Kızılay Şubelerimizden temin ettiğimiz araziler üzerine, İstanbul/ Avcılar'da, Kocaeli'nde, Yalova, Düzce, Kaynaşlı, Adapazarı'nda, Yeniköy'de altı toplum dayanışma merkezi (TODAM), prefabrik bina ve kiralama yoluyla tesis uygulamasına geçilmişti.

Federasyon, Bölge Merkezini de Türkiye/Ankara'ya taşımıştı. Tüm proje finansmanı Federasyon tarafından karşılanmak üzere, Kızılay, Federasyon, Sosyal Hizmetler Toplum Merkezi sorumluları ile ODTÜ Psikoloji Bölümü ve Ankara Hacettepe Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu'nun ilgili bölüm öğretim üyelerinin de katıldığı bir dizi toplantı gerçekleşmesini sağlamıştım. Alınan kararlar doğrultusunda önce gönüllü psikolog ve Sosyal hizmet uzmanları desteği de alarak Bölgede değerlendirmeler yapmıştık.

Öncelikle, Kızılay Genel Merkezde ve Bölge Toplum Merkezleri'nde görev alacak sosyal hizmet ve psikologların seçimine, hazırlanacak bir program dahilinde eğitime alınmasına karar verilmişti. Federasyon görevlisi psikologu önerisi ile psikolojik desteğin başlatıldığı Uluslararası Merkezden eğitim desteği sağlanması önerisi, "psiko-sosyal destek" niteliğinde uygulanması koşulu ile kabul edilmişti. Uluslararası Birliğe dahil olarak, Federasyonun desteği ve bu Birliğe bağlı Hollanda, Almanya, İtalya, İspanya, Amerika ülke temsilcilerinin de katıldığı bir dizi eğitim ve üretim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Kızılay Genel Merkez, Renda Köşkü'nde, daha önce oluşturduğumuz Türkiye Çalışma grubuyla birlikte, özellikle ülkemize özgü psiko-sosyal destek eğitim materyalleri ve eğitim programları oluşturulmuştur.

Kısa zamanda, hazırladığım Proje kapsamında, tüm finansı Federasyon tarafından karşılanmak kaydı ile Genel Merkez ve deprem bölgeleri toplum merkezleri için oluşturduğumuz sosyal hizmet meslek ve psikolog kadrolarına atamalar kısa zamanda gerçekleştirilmişti. Seçilen elemanlar, Çalışma Grubumuzun rehberliğinde eğitimden geçirilerek, Kızılay Genel Merkez Birimimizin sorumluluğunda, Toplum Merkezlerinde alan uygulamalarına geçilmiştir. Proje sonrası hizmetin sürdürülebilmesi için Kızılay Genel Müdürlüğü tarafından finansmanın sağlanması da Yönetim Kurulu Kararı ile uygun bulunmuş ve onaylanmıştır. Ayrıca, yine çalışma grubumuzun önerisi ve rehberliğinde, Türkiye'deki konuyla ilgili diğer sivil toplum kuruluşlarında psiko-sosyal ilk yardım ekipleri kurulması teşvik edilmiştir. Doğal afetlerde, salgınlarda ve kazalarda Kızılay ekibi başta olmak üzere, kriz anında, süresinde ve sonrasında psiko-sosyal destek hizmeti sunabilmektedirler.

Federasyonun, Almanya Kızılhaç Derneği ile iş birliği içinde düzenlediği, Almanya'daki toplantılarda, Türk Kızılay'ı olarak yaptığımız çalışmaları tebliğ olarak sunmuştum. Psiko-sosyal destek hizmetinin rutin hizmetler arasına alınması ve ilk yardım sağlık hizmetleri uygulaması kapsamına da değerlendirilmesi önerilerimi kabul ettirebilmiştim.

Aynı zamanda, Türkiye'nin, Hollanda, Almanya, İtalya, İspanya, Amerika'nın içinde bulunduğu uluslararası psiko-sosyal destek ağına da bağlanması mümkün olmuştu.

Sağlık Bakanlığının talebi üzerine, SB Ankara Zekai Tahir Burak Doğumevi'nde Psiko-sosyal destek konulu verdiğim konferansta, tedavi kurumlarında sosyal hizmet birimlerinde psikologların da yer alması veya sosyal hizmet birimiyle koordineli psikolojik destek birimi oluşturulmasını önermiştim. Daha sonra Sağlık Bakanlığının talebi üzerine bu hizmetleri, sağlık hizmetlerine yansıtma çalışmalarında da ekip olarak destek çalışmalar gerçekleştirilmiştir ve kurumsallaştırılması sağlanmıştır.

Ayrıca, Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü bilgi ve izniyle, uyguladığım proje sonrası, Türkiye Kızılay Derneği'nde, bir sivil toplum kuruluşu olarak toplum merkezlerinin resmen uygulanmasını sağlayabilmiştim.

1.5.4. Yoksullara ve Engellilere yönelik çalışmalar

Türkiye Kızılay Derneği'ne, yoksul olduğunu beyan eden kişiler Şubelere yönlendirilerek yemek ve kısmi maddi ve mali yardım desteği sağlanmaya çalışılıyordu. Bağışlar da aynı şekilde koordineli olarak değerlendirilerek Kızılay'a katkı sağlanıyordu. Özellikle emlak bağışı yaparak huzurevlerinde kalmak isteyenlerin talepleri, değerlendirilerek, uygun olması halinde karşılanıyordu.

Kızılay aş evlerinin denetim ve koordine sorumluluğu, "Yardım Müdürlüğü" ne verilmişti, ancak Birimimiz ile koordine ve iş birliği içinde çalışılıyordu. Yoksullara ve engellilere yardım sağlayabilecekleri diğer toplumsal kaynaklar konusunda da bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti de veriliyordu.

Fiziksel engellilerin tekerlekli araç talepleri ise, adeta yönetim kurulunda bazı üyelerin talebi üzerine piyasadan satın alınarak gerçekleştiriliyordu. Bu işlemler Birimimiz tarafından yapılması sorumluluğu üzerine, yıllık engelli arabalarına yapılan harcamaları ortalama hesaplayarak, yaklaşık bedelle, ihale yoluyla üretici firmalara yaptırmaya başlamıştım. Yönetim Kurulu üyesinin talepleri kaldırılmıştı. Tabii ki toplu ihaleli üretim yoluyla maliyet inince, bağışlanacak engelli aracı sayısı da oldukça artmıştı. Şubelerce belirlenecek yerel ihtiyaç sahiplerine, ilgili sivil kuruluşlarıyla iş birliği içinde, yoksulluk belgesi ile başvuranlara uygun dağıtımlar düzenli olarak yapılmaya başlanmıştı. Hatta Bölgelerde fiziksel engelliler için, sakatlar haftasında yapılan törenlerde araç dağıtımı daha anlam kazanmıştı. Genel Merkezi temsilen bu toplantılara bizzat katılıyordum.

Toplum merkezlerinde de yardım hizmetleri organize edilebiliyordu. Yoksullukla ilgili ulusal ve uluslararası toplantılarda, birimimizi temsilen katkı ve katılımlar sağlayarak, yeni yaklaşımları zamanında hizmetlerimize yansıtılabiliyorduk.

Türk Kızılay'ı, yoksul ailelerin, eğitimde başarılı olan öğrenci çocuklarını, yaş gruplarına göre ödüllendirmek ve teşvik etmek üzere gençlik kampları düzenliyordu. Bu sorumluluk, Genel Merkezdeki Gençlik Müdürlüğü'ne aitti, ama Birimimiz danışmanlık desteği veriyordu.

1.6. Sağlık Eğitim Hizmetleri:

Türkiye Kızılay Derneği'nde, Birimimiz sorumluluğundaki sağlık eğitim hizmeti, sadece Hemşirelik okulu eğitimi iken, oluşturduğumuz Türkiye ağı ile ilk yardım eğitici, meslekli ve halk eğitimleri, diğer sivil toplum kuruluşları ile birlikte sağlık eğitim uygulamalarına destek olmaya başlamıştık.

1.6.1. Hemşirelik mesleki eğitimi

Türkiye Kızılay Derneği Hemşirelik Okulu, Müdürlüğümüze bağlı olarak hizmet sunuyordu. İstanbul Haseki'de Halide Edip Adıvar tarafından bağışlanan hemşirelik okul ve yurt binasına 1999 Depremi sonrası, teknik olarak yapılan incelemede, "oturulmaz raporu" verilmişti. Tekrar yaptırdığım teknik incelemede binanın oturma riski yanında, binada kayma da tespit edilmişti. Durumu, Kızılay Yönetim Kuruluna sunduğumda, Yönetim Kurulu, acilen çözüm önerisi üretme görevini Müdürlüğümüze vermişti. Sağlık Bakanlığı ile yapılan girişimler sonrası, Bakanlıkça daha önce sağlık meslek lisesi olarak kullanılan ve o anda âtil bulunan İstanbul/Haydarpaşa'daki taş binanın, yapılan protokol ile Kızılay'a tahsis edilmesini sağlamıştım. 155 öğrencinin yatılı okuduğu mevcut binada, kırk öğretmen görev yapıyordu. Öğretmenlerin Haseki'ye yakın yerleşim bölgesinde, öğrencilerin ailelerinin ise çoğunlukla Trakya Bölgesi'nde ikamet etmeleri nedeniyle bu gelişmeye tepkileri oluşmuştu. Bina riskine rağmen, aynı yerde kalmak istemişlerdi ve velileri örgütleyerek Genel Merkez'e baskı yapmışlardı. Buna rağmen, Yönetim Kurulu sağlanan yeni imkânın kullanılması kararı almıştı. Hatta ayrılacak öğretmenlerin yerine, Sağlık Bakanlığında öğretmen görevlendirilmesi taahhüdü de almıştım.

Haseki'deki binanın ise, Kızılay Etimesgut Depo'da tasnifini sağladığım sağlık ve sosyal hizmete ilişkin eserlerin sergilenmesi için, Kızılay Halide Edip Adıvar Müzesi olarak restore edilmesine yönelik önerim de Yönetim Kurulu Kararı ile uygun bulunmuştu. Ancak, Yönetimin siyasi kadrolaştırılması ve ekip çalışanlarımıza yapılan baskılardan biri de Hemşirelik Okulu'nun yerinde kalması konusunda olmuştu.

1.6.2. İlk Yardım Mevzuat ve Eğitim Çalışmaları

Kızılay'ın ilk yardım hizmetleri, 11 Ekim'de başlayan, Dünya İlk Yardım Haftası'nda, bir hemşire görevlendirilerek ilkokullara ziyaretle ilk yardım bilgisi verilmesi ile sınırlı idi. Kızılay'da görev almamın ön koşullarından biri olan, ilk yardım eğitim ağı kurulması çalışmalarına başlamıştım.

Öncelikle Kızılay Yönetim Kurulu Kararı'yla, ilk yardım eğitim hizmeti verebilecek sağlık eğitim uzmanları ve halk sağlığı uzmanlarının atanmasını sağlayarak, Kızılay Genel Merkez ilkyardım ekip oluşturabilmişim. Hazırladığımız İlk Yardım Eğitim Projesi kapsamında, Sağlık Bakanlığı, ilgili üniversiteler ve STK'lar, Federasyon ve önerdikleri ülke temsilcilerinin yer aldığı geniş katılımlı bir çalışma grubu oluşturmuştuk.

Federasyon, Türk Kızılay'ı ile yoğun iş birliğimizi gerekçe göstererek Bölge Müdürlüğünü, planladığı Ermenistan yerine, Ankara/Türkiye tesis etmişti. Federasyon, "İlk Yardım Projemiz"e, finansman ve uzman desteğini sağlamayı kabul etmişti. Ancak Federasyonun, arama-kurtarma ekibini. AKUT ile birlikte kurma ve geliştirme önerimizi, Yönetim Kuruluna kabul ettirememiştim. Ancak, Federasyon'un finans desteğini Yunanistan'a tahsis etmesi sonrası, AKUT ile iş birliği gerçekleştirilebilmişti.

İlk yardım Eğitim Hizmetleri konusunda, Kızılay'ın sorumluluğunda, oluşturduğumuz Çalışma Grubu tarafından, diğer ülke ilk yardım eğitimi ile ilgili mevzuat ve dokümanları temin edilerek incelenmiştir. İspanya'nın ilk yardım eğitim modelinin ve dokümanlarının, ülkemize daha uygun olabileceği değerlendirilmiştir. Federasyon ile birlikte, İspanya'dan bir uzman temsilci davet edilerek, çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Uzun dönem çalışmalar sonrası; Türkiye koşullarına uygun olarak, eğitici eğitimi verecek eğiticiler için ayrı, çalışan kesime ve halkın eğitimine yönelik kullanılacak ayrı, üç eğitim materyali geliştirilerek çoğaltılmıştır.

Ayrıca, Çalışma Grubumuz tarafından hazırlanan "İlk Yardım Eğitim Yönetmeliği", Sağlık Bakanlığı onayı ile yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Başta hekimler dahil, sağlık personeline eğitici eğitimi verilmeye başlandı ise de hekimlerce, kendileri için bu eğitimin çok yararlı olduğu belirtilmesine rağmen, Yönetmelikteki eğitilecekler grubundan hekimler çıkartılmıştır.

Buna rağmen, başta Kızılay tıp merkezlerindeki doktorlar olmak üzere, gönüllü doktorlar ve sağlık personeline, önce bölge bazında, sonra tüm illerde eğitici eğitimine başlanmıştır. Eğitimden geçenlere, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları onaylı, eğitim yetki sertifikası verilmesi sağlanmıştır. Eğitici eğitiminden geçenler sağlık elemanları, diğer meslekliilerin ve halkın eğitiminde aktif olarak görev almışlardır.

Bu arada, uluslararası psiko-sosyal destek grubu gibi, uluslararası ilk yardım Birliği'ne de üyelik gerçekleştirilmiştir. Uluslararası ilk yardım eğitimi toplantısına öneri olarak sunduğum, psiko-sosyal ilk yardım desteğinin ilk yardım eğitim ve hizmetlerine eklenmesi sağlanmıştır.

Daha sonraki aşamada, Sağlık Bakanlığının onayı ile, özel eğitim kurumları dahil, Ülke çapında ilk yardım eğitim hizmetleri yaygınlaştırılmıştır.

Kızılay'ın başlattığı ilk yardım ve psiko-sosyal ilk yardım çalışma modeli diğer ülkelere örnek olarak sunulmuştur. Kızılay Merkez İl Yardım Eğitim Ekibimiz, her yıl 11 ekimde başlayan İlk Yardım Günü Haftası'nın uluslararası toplantısına katkı ve katılımlarda bulunmaya başlamıştır. Yenilikler anında ulusal sağlık birimlerine iletilmiştir. Şubelerimizden eğitimden geçen sağlık personeli ve Kızılay gönüllüleri aracılığı ile İlk Yardım Haftası değerlendirilmiştir.

1.7. Kızılay hizmetlerinde politika değişikliği

Kızılay Başkanı, bazı Yönetim Kurulu üyeleriyle birlikte, politik yaklaşımla görevden alınmışlardır ve düzmece suçlamalarla yasal soruşturmaya tabi tutulmuşlardır. Daha önce de düzmece suçlamalarla Kızılay Yönetimine siyasi atamalar yapılmak istenmiş ise de yasal aklamalarla bu girişimler boşa çıkartılmıştı.

Maalesef, son kez yapılan uygulamada, yasal değerlendirme dikkate alınmayarak, başta Genel Başkan olmak üzere, iktidarın emrivakisi ile önce üst yönetim, sonra en alt elemanlara kadar Genel Müdürlükte görevden uzaklaştırmalar, yerine politik atamalar yapılmaya başlanmıştır.

Bu değişim sonrası, Müdürlüğümüz uygulamalarına üç ay müdahale edilmemişse de, müdürlüğümüze atanan genç elemanlara, tepeden inme talimatlar verilerek uygulamalarımız engellenmeye başlamıştır. Hemşirelik Okulu'nun yeni binaya nakledilmesi işleminin durdurulması da Kurumdan ayrılmama neden olan en büyük etkindir. Zaten bir süre sonra da başta diğer Müdürler olmak üzere, pek çok personeline emeklilik baskısı ile veya çeşitli suçlamalar sonucu işlerine son verilmiştir. Bir süre sonra, ilk yardım ekibimde bulunan uzman elemanlar da ayrılarak, daha sonra ülke çapında yaygınlaştırılan özel ilk yardım eğitim merkezlerinde görev yapmışlardır. Ancak, sosyal hizmet ekibinin TKD'de devamı sağlanmıştır.

Türkiye Kızılay Derneği'ndeki bu özverili çalışmam, diğer birimlere ve Kızılay'ı temsilen katıldığım üst düzey destek çalışmalarımın, Kızılay'ın yeniden yapılanma döneminde, mesleğimde ustalık dönemi eserleri olduğunu belirtebilirim. Bu sürece, çok sayıda, yabancı ve yerli dergilerde, diğer yayınlarda hizmete ilişkin tebliğlerim yayınlanmıştır. Bunlardan biri de eski bakanlardan Dr. Hasan Celal Güzel tarafından iki ciltlik Sağlık Hizmetleri konulu yayında yerini almıştır. Kızılay Genel Müdürlüğü'nde görev almama vesile olan Dr. Ertan Gönen'in siyaseten görevden uzaklaştırılması sonrası, politik baskılar, daha önce kabul edilmesine rağmen, aksi hatalı uygulamalar, çalışma prensiplerime aykırı tutum ve davranışlar nedeniyle Kurumdan ayrılmaya karar vermiştim. Bir toplantı sonrası terk ettiğim Kızılay Kurumunda alıştığım dönemde ürettiğim tüm yayın ve dokümanlar Kurumda kalmıştır.

2. Türkiye Milli Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği (TMHSEYD) ve UNESCO Halk Sağlığı Eğitimi Milli Komisyonu alışmaları

Hıfzıssıhha Okulu'nda, SAİG Projesi'nde alan görev uygulamalarımda; proje hazırlama ve uygulama konusunda dört yıl süreli deneyim elde etmiştim. SAİG Projesi'nin tamamlanması sonrası Hıfzıssıhha Okulu Sosyal Hizmet Uzmanı olarak atamam yapılmıştı. Hıfzıssıhha Okulu halk sağlığı konusunda, H. Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı'nda Sağlık Eğitimi Bilim uzmanlığı programına katılmışım.

İşte bu dönemde, aldığım bu eğitime uygun ve yaşıamımda ikinci kez, STK'da gönüllü olarak görev alma teklifi almışım. Hıfzıssıhha Okulu'nda ve SAİG Projesi'nde birlikte çalıştığımız, Akademimizin ilk mezunlarından meslektaşımız, Hüseyin Tekin Sevil'in nerisi ile Türkiye Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği Yönetim Kurulunda seçimle görev almışım. Bir süre sonra da UNESCO Halk Sağlığı Eğitimi Milli Komisyonu Yönetim Kurulu (Komite Başkanı SH. Akademisi'ndeki Sağlık Dersi Hocam Prof. Dr. Necip Berksan idi) yeliklerine seçilerek, emekliliğime kadar, hatta emeklilikten sonra da zaman zaman, başkanlık dahil her kademedede görevi ve uygulamaların aktif olarak içinde olmuştum. Bu sivil toplum kuruluşu, yaşıamımda en uzun süreli emek verdiğim STK olmuştı.

Burada da bülten çıkartmayı başarmış ve yaptığım çevirilerle, Dünya Sağlık rgt başta olmak üzere uluslararası sağlık ve sosyal hizmet konularında bilgilendirme yapmaya başlamışım. Gönüllü yürüttüğüm bu çalışmalar sayesinde, üst düzey otoritelerle birlikte çalışma ve sosyal çevremi genişletme olanağı da bulmuştum.

Görevlerimin yoğun olduğu, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlıkları dönemimde bile, sivil toplum kuruluşları ile gönüllü çalışmalarım devam etmiştir.

UNESCO Halk Sağlığı Milli Komitesi, kamu yönetimine yararlı dernekler statüsünde idi. Birliğe Üye olan kurum/kuruluşların katılım ve üyelik aidatları ve düzenledikleri proje katkılarıyla, hizmetler için fon desteği sağlıyordu.

Türkiye Halk Sağlığı Eğitimine Yardım Derneği ve Unesco Halk Sağlığı Milli Komitesi Yönetim Kurulu üyeliklerinde; Türkiye’de bazı ilklere imza atılmıştır. Sigara paketlerinin üzerine “Sağlığa zararlıdır” ibaresinin konulması, sigara ile mücadele çalışmalarına aktif destek verilmesi, Türkiye çapında, otoyol güzergâhındaki dinlenme tesislerinin tuvaletlerin ıslah edilmesi, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Karayalçın ile işbirliği içinde, yaşlı ve engelliler için metroya uygun asansörlerin koydurulması, Dünya Sağlık Örgütü ile işbirliği içinde “Herkes İçin Sağlık “ sloganının uygulamaya geçirilmesi ve Ülke çapında yaygınlaştırılması, Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın da desteğini sağlayarak, parklarda yürüme, koşma ve bisiklet yollarının kurulması, örnek uygulamaların öncelikle Kurtuluş Parkında başlatılması, A.Ü.’den adını şu anda hatırlayamadığım bir profesörümüzün önerisi ve Milli Komitemizin girişimi ile Bor madeninin kullanımının teşvik edilmesi, engellilik nedenlerinin asgariye indirilmesi konusunda akraba evliliklerinin engellenmesine yönelik çalışmaların desteklenmesi, halk sağlığı, kazaların önlenmesi, ilk yardım ve acil sağlık hizmetleri konusunda eğitimlerin önemine dikkat çekilmesi, yaygınlaştırılması gibi pek çok konu ele alınmıştır.

Ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı imamların sağlık eğitim konusunda eğitilmesi ve hutbelerde okunabilecek, sağlık eğitim materyallerinin hazırlanması ve dağıtımının, uygulanmasının sağlanması, vb. etkinlik bu kapsamda sıralanabilir.

Tüm gönüllü çalışmalarında: resmi kurum/kuruluşların, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının, mesleki kuruluşların, hatta gerekli hallerde özel sektörün ilgili temsilcilerini, toplantılar, paneller, seminerler, çalıştaylar düzenleyerek bir araya getiriyorduk. İlgili resmi, STK kurum/kuruluş, üniversite ve temsilci olarak katılanların imzalı katılım liste kaydı oluşturma herkesi tatmin ediyordu. Ayrıca, alınan karar ve uygulamaları raporlarını, katılan listesi ile birlikte, üniversiteler, başta, isteyen katılımcılara çoğaltarak sunuyorduk. Üretilen tüm kayıtlar arşivleniyor ve ilgilenenlerin kullanımına açık tutuluyordu. Tebliğler yayınlanıyordu. Radyo ve televizyon programları düzenleniyordu. Özel sağlık günleri ve haftalara özel değerlendirmeler yapılıyordu.

Komite, komisyon ve Dernek tarafından yürütülen ve özet konu başlığı olarak sunulan her bir projenin, yıllarca devam eden ve sürdürülebilirliği sağlanan projeler olarak halk sağlığında önemli olumlu izler yarattığını vurgulamak isterim. 1990’lı yılların sonunda, hizmeti sürdürenlerin Onur Kurulu olarak devam etmesine, sağlık eğitimi alanında görev yapan gençlerin Dernek ve Komiteye dahil edilmesine karar vererek, Yönetim Kurulu dahil, üyelikleri gençlerle desteklemiş ve gönüllü hizmetin devamını onlara devretmiştik. Yönetimi, ağırlıklı olarak Gevher Nesibe Sağlık Eğitimi Enstitüsü eğitimini alan ve Sağlık Müdürlüğü’nde Sağlık Eğitimi görevini yürüten, sağlık kökenli meslekliiler yürütmeye devam etmişti ve Derneğin yeniden yapılanması çalışmalarıyla hizmetleri güncelleştirmişlerdi.

3. Türkiye Aile Planlaması Derneği (TAPD) Çalışmaları

Doktora programında beraber eğitim aldığım, doktora programı arkadaşım Psikolog Semra Koral, Türkiye Aile Planlaması Derneği (TAPD) Genel Müdürü statüsünde görev yapıyordu. Semra Koral, TAPD Yönetim Kurulu üyeleri ile beni tanıştırmayı önermiş ve Derneklerine yardımcı olmam önerisinde bulunmuştu.

Bir Yönetim Kurulu Toplantısına beni davet ederek, Yönetim Kurulu üyeleri; Dr.Kemal Demir (Sağlık Bakanlığı, Türkiye Kızılay ve TAPD Derneği Başkanlığı görevlerinde bulunmuştu), Dr..Ziya Durmuş (Zekai Tahir Burak Doğum Hastanesi Başhekimi idi), Dr.Güler Bezirci (SB.Ana ve Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması-AÇSAP- Genel Müdür Yardımcısı idi), Dr. Sema Kut (Sosyal Hizmetler Akademisi Müdürü idi), Dr.Tandoğan Tokgöz (Önce AÇSAP Genel Müdürlüğü, daha sonra Müsteşar yardımcılığı görevi yapmıştı) ile tanıştırmıştı. O tarihten itibaren TAPD’ne, üye olmamıştım ama, gönüllü olarak, adeta kadrolu gibi, ulusal ve uluslararası alanda, aile planlaması, AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar, üreme sağlığı ve sosyal hizmet konularında eğitim, araştırma, proje hazırlama yürütme ve danışmanlık yapma, aile danışmanlığı, yayın hazırlama desteği vermiştim.

Bu alan uygulamalarında da başta sosyal hizmet ve sağlık yüksekokulları öğrencilerinden yararlanmıştım. Yani danışmanlık yaptığım öğrenciler için TAPD uygulama alanı olmuştu.

Diyarbakır’da ve Mersin’de, dışa kapalı bölge olarak belirlenen, resmi plakalı kurum araçlarının bile giremediği, sağlık ocaklarının çalıştırılmadığı, etnik kökeni farklı (Kürt) vatandaşlarımızla ve ayrıca Balıkesir’de Roman gibi etnik kökenli vatandaşlarımızla, ana-çocuk ve üreme sağlığı konusunda yapılan araştırma ve üç yıl süren eğitim ve hizmet geliştirme çalışmalarını, sorumluluk ve risk üstlenerek yürütmüştüm. Bu çalışmalarda karşılaştığım güçlükler ve uygulamalarım ayrı bir örnek olay niteliği taşıdığını vurgulamak isterim. Bu kapalı toplumlarda çalışabilmek için temel yaklaşımının; toplum liderlerinin belirlenmesi, sunulacak hizmetin onlara yarar sağlayacağını anlatılarak, ikna edilmesi yoluyla gerçekleştirildiğini, uygulamalar sırasında, ara değerlendirmeleri onlarla birlikte yaparak gelişimi göstermek, güvenlerini ve hizmetin sürdürülebilirliğini sağlamak olarak özetleyebilirim. Sağlık Bakanlığı ve Valiliğin izni ve işbirliği ile bu tür başarılı örnek çalışmaları gerçekleştirebilmiştik. Uygulama sonrası, proje bitmesine rağmen hizmetin devamı mümkün olabilmişti. Sağlık Bakanlığı yetkililerin olduğu geniş katılımlı bir toplantıda, proje uygulama ve başarı sağlama modeli hakkında sunuda bulunmuş ve benzeri bölgelerde de yaygınlaştırılmasını önermiştik.

Türkiye Aile Planlaması Derneği’nde, ayrı ve önemli bir çalışmayı da paylaşmak isterim. Aile planlaması hizmetlerinin, hedef kitle olarak belirlediği kadına yönelik hizmetlerin bir bütün olarak değerlendirilmesinin, hizmetin daha etkin sunumunu sağlayacağını yorumlamıştım. Bu amaçla, “Kadın Sağlığı Komisyonu-KASAKOM” isimli bir platform oluşturulması önerisini, Dernek Yönetim Kurulu’na, daha sonra da Genel Kurul’a sunarak kabul ettirmiştik.

Türkiye’de faaliyet gösteren kadına yönelik tüm derneklerin üst düzey yöneticilerini, üniversite ve daha sonra resmi kurum temsilcilerini de davet ederek KASAKOM Platformunu ve fonunu oluşturmuştuk. KASAKOM’un Genel Sekreterliğini TAPD, Başkanlığı ise dönüşümlü olarak, platformdaki üye başkanları üstlenmişti. Ele alınan ulusal ve uluslararası projelerde, ana konu sahibi sorumluluğu üstleniyordu, diğer STK’lar partner olarak değerlendirilerek iş-güç birliği içinde daha etkin uygulamaya geçilmişti. Hizmetin önemi Meclis Kadın Milletvekillerine de sunulmuştu ve KASAKOM’un TBMM.’nde de bir grubu oluşturulmuştu. Başarılı çalışmalar Cumhurbaşkanına kadar iletilmiş, makamındaki sunum sonrası daha kapsamlı hizmet sunumuna geçilmişti. Uluslararası paylaşımlarla da bu çalışmalar örnek olarak kabul edilmişti.

Bu çalışmadan sonra, Türkiye Aile Planlaması Derneği Yönetim Kurulu tarafından, Derneğin Genel Müdür Yardımcılığı teklifi yapılmıştı. Önerilen kadroya, destek sağlayacağım sözü vererek, tanıdığım bir sağlık eğitim uzmanının atanmasını sağlamıştım. Aktif olarak ulusal ve uluslararası proje hazırlamada, danışman ve eğitmen, bazı konularda genel koordinatör olarak ülke çapında destek olmaya devam etmiştim. TAPD’de, halk sağlığı ve sosyal eğitim, araştırma ve hizmet çalışmalarım oldukça yoğun olmuştur.

Yeni Hükümetin göreve gelmesi ile birlikte, “Türkiye Aile Planlaması Derneği” isminin “Türkiye Aile Sağlığı Derneği” olarak değiştirilmesi önerisi Genel Kurul’da, Derneğin mevcut ismiyle, ulusal ve uluslararası alanda başarılı çalışmalarıyla tanınması nedeniyle isim değişikliğinin çalışmalara engel olabileceği görüşü ile reddedilmişti. Yeni hükümet yetkililerine, aile planlaması amacının sağlıklı anne ve çocuk için, ailenin bakabileceği sayıda ve zamanda, istediği kadar sağlıklı çocuk sahibi olabileceği, çocuk sayısının azaltılması değil, sağlıklı ana-çocuk ve toplum için destek çalışmaları verdikleri konusunda Hükümetin ikna edilebileceği görüşü hâkim olmuştu.

Derneğin düzenlediği ulusal ve uluslararası her proje için, Sağlık Bakanlığı başta, ilgili kurum ve kuruluşların onayı alınmakta, hatta her proje işbirliği ve devletin denetimi içinde yürütülmekte idi. Yeni Hükümet, “aile planlaması” terimini, “Nüfus Planlaması” terimine eşdeğer olarak değerlendirmişti. Nüfusun azaltılması, nüfusun kontrol altında tutulması değil, ailelere nüfusun artırılması için en az üç çocuk sahibi olmaları konusunda teşvik getirilmişti. Başta Sağlık Bakanlığında olmak üzere aile planlaması ile ilgili tüm birimler kaldırılmıştı. Tabii ki TAPD de bu kısıtlamadan doğrudan olumsuz yönde etkilenmişti.

Resmi hizmet uygulamalarım yanında STK görevlerimi de, planlayarak, biraz da özveri ile rahatlıkla yürütebiliyor idim. Yine bir sivil toplum kuruluşu olan Türkiye Kızılay Derneği’nden ayrılmamdan sonra, diğer sivil toplum kuruluşlarından yeni görevler üstlenmem yönünde teklifler almaya başlamıştım.

4. Türkiye Körler Vakfı (TKV) Çalışmaları

UNESCO Halk Sağlığı Milli Komite Yönetim Kurulu’nda görev yapan, CHP milletvekili ve Devlet Eski Bakanı Dr.Lütfi Doğan’ın ricası üzerine, birkaç yönetim döneminde, Türkiye Körler Vakfı gönüllüsü olmuştum. Dr.Lütfi Doğan’ın Türkiye Körler Vakfı’nda (TKV) Yönetim Kurulu Başkanlık döneminde danışman olarak görev almıştım.

Daha önce de, Altı Nokta Körler Derneği'nde gönüllü destek verdiğim için hizmete kolay uyum sağlamıştım. Öncelikle, engelli hakları konusunda farkındalık yaratma çalışmalarına destek vermiştim.

Uluslararası kaynak yaratılarak sayın Dr. Lütfi Doğan ve ekibi tarafından, benden bir proje geliştirmem talep edilmişti. Vakıf gönüllüleri arasından oluşturduğum bir gruba, proje yazma ve kaynak araştırma, destek sağlama konularında eğitim vermiştim. Daha sonra, meslektaşım Sedat Türkeri'yi projeler konusunda birlikte çalışmaya ikna etmiştim ve Yönetim Kurulu onayı ile projeyi yürütme sorumluluğunu üstlenmesini sağlamıştım. Kaynağını Avrupa Birliği Fonundan karşılamak üzere, Vakfın yeniden yapılanmasına yönelik büyük bir proje hazırlamıştık. Hatta revize edilmek koşulu ile, İngilizce metnini dahi kendim düzenlemiştim.

Avrupa Birliği Türkiye temsilciliğinde tanıdığı olduğunu söyleyen yönetim kurulu üyesi, projenin İngilizce versiyonunu onaylattıktan sonra elden teslim sorumluluğu alması aşamasında projeyi teslim etmiştik. Çok sayıda başarı ile uygulamaya koyduğum uluslararası projelerdeki deneylerimle başarılı bir çalışma yaptığımıza, projenin AB tarafından kabul edileceğine inanıyordum. Ancak, projeyi sunma sorumluluğu alan Yönetim Kurulu Üyesinin, AB Türkiye temsilciliğindeki tanıdığına güvenerek, proje metnini son anda Kuruma götürmesi ve beş dakika gecikme ile başvuruyu kaçırmaması nedeniyle, bu projenin uygulamaya konulamadığı bildirilmişti. Büyük hayal kırıklığına uğramıştık. Hemen bu olay akabinde Rotaryen üyelerin Yönetimi üstlenmesi sonrası Vakıftan ayrılmak zorunda kalmıştık

5. “Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübü”ndeki Gönüllü Çalışmaları

Sağlık Bakanlığında Bakan Danışmanı olarak pasifize edildiğim dönemde, sivil toplum kuruluşları ile çalışmalarım yoğunlaşmıştı. “Sakatlar” teriminin toplumda olumsuz değerlendirildiği günlerde, “Engelli” teriminin kullanılması yönündeki çalışmalarına kısmi destek sağlayabilmiştim. Engellilik konusunda farkındalığı artırmak ve koruyucu halk sağlığı hizmetlerini yaygınlaştırarak engelliliğin önlenebileceği, engellileri evden çıkartarak, toplumla kaynaştırma yönündeki önceki çalışmalarına ağırlık vermiştim. Bu amaçla, Belediyelerle iş birliği içinde engellilerin ailelerinin eğitilmesi, psiko-soyal destek sağlanması, engelliler için toplumda çeşitli etkinlikler düzenlenmesi gibi projeler hazırlayıp, kaynak yaratarak çeşitli etkinlikler düzenlemiştim.

Bu kapsamda, engellilere yönelik olarak, Engelliler için Ankara'da bir spor kulübü kurmayı planlamıştım. Tanınmış isimlerden bir ekip oluşturarak, Ankaragücü spor sahasını kullanma izni sağlamıştık. Engelliler için Ankara'da ilk, Türkiye'de ikinci olan, “Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübü”nün resmen kurulmasını sağlamıştık. Daha önce, İstanbul'da Yaşama Sevinci Spor Kulübü kurulmuştu. Kulüpte, önceleri genel sekreter ve basın sözcüsü, sonra başkan yardımcısı ve başkan olarak görev almıştım. Daha sonra yönetime engelli üyeleri de alarak hizmete devam etmiştik. Engellilerin daha fazla olduğu, semtlerde, ilk ve ortaokul düzeyindeki okulların öğrencileri arasından seçim yaparak, onları spor konusunda eğitmiş ve Yaşam Gücü Spor kulübünün üyesi olarak kaydetmiştik. Özellikle fiziksel engelliler için basket sporu rağbet görmüştü Engelliler ile engeli olmayanları bir arada buluşturmaya, engellileri evdeki kapalı ortamlarından çıkartmaya çaba sarf etmiştik. “Sağlama iş bulamazken sakatlara mı iş vereceğiz” zihniyetinden, toplum içinde engellilerin de hak ve sorumlulukları olduğunu kabul ettirme yönünde etkinliklere devam etmiştik. Bu amaçla

geliştirdiğim projeleri, işbirliği ve ortak spor aktiviteleri yaptığımız, Yaşama Sevinci Spor Kulübü ile de paylaşmışım.

Spor Kulübümüzün hizmetleri etkin olarak sürdürülürken, hizmeti yaygınlaştırabilmek amacıyla, büyük spor kulüplerini ziyaret ederek engellilere yönelik aktivitelerin yer alması konusunda iş birliği önermiştik.

Yönetim Kurulu üyemiz Uzm.Dr.Rezan Yorgancıoğlu sorumluluğunda, birlikte çalıştığı gönüllü doktorların çabası ile bülten çıkartarak, tanıtım faaliyetlerini yaygınlaştırmıştık.

Spor Kulübümüz eski başkanı ve Türkiye Kızılay Derneği'nin yeniden yapılanması çalışmalarında başkan olarak sorumluluk üstlenen Dr. Ertan Gönen'in, Kızılay'da birlikte görev yapma talebini kabul ederek Spor Kulübün'deki aktif görevimden ayrılmak zorunda kalmışım.

6. Üniversitelere ve talep eden diğer eğitim ve STK kurum ve kuruluşlara eğitim ve destek çalışmaları

Çeşitli üniversitelerde ve sivil toplum kurumlarından proje hazırlama yönündeki talepleri, proje hazırlama yerine, bu konuda eleman yetiştirme konusunda destek vermeyi tercih eder hale gelmişim.

- 6.1.Aile Planlaması Derneği aracılığı ile, Ankara 100.Yıl ve Yenimahalle Meslek Liselerinden, AB. Kültürel değişim programları çerçevesinde proje hazırlama desteği talep edilmişti. Görevi üstlenerek, listelediğim kriterlere uygun olarak seçilen öğretmenleri, proje hazırlama teknikleri konusunda eğitmişim. Onlara rehberlik ederek, birlikte hazırladığımız ve AB'ne sunduğumuz 20 projeden 14'ü kabul edilmiş ve uygulanmıştı.
- 6.2.GATA Üroloji Bölümünün talebi üzerine, tıp fakültesi öğrencilerine, proje hazırlama eğitimi konusunda gönüllü destek vermem talep edilmiş ve anlaşmaya vardığımız halde, siyasi nedenlerle uygulama gerçekleşmemişti. Ancak talepleri üzerine, Üroloji Derneğinde görevli bir doktora proje hazırlama eğitimi ve örnek uygulama olarak "Altını ıslatan çocuklar" konulu bir proje hazırlanmasına destek vermişim.
- 6.3.Bir özel Üniversite'de Sosyal Hizmet Bölümü açılması amacıyla talep edilen desteği vermişim ve üç yıl süresince gönüllü olarak görev yapmışım.
- 6.4.Talep üzerine, bir Özel Üniversite Hastanesi'ndeki tüm personele, iletişim ve halkla ilişkiler konusunda bir ay süreli bir eğitim programı uygulamışım.
- 6.5.Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nde üç yıl süre ile araştırma teknikleri, ölçme değerlendirme, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi vb. konularda formasyon dersleri eğitimi vermişim.
- 6.6.Çok sayıda mesleki eğitim ve uygulamalarına yönelik tebliğler hazırlayarak seminer, panel, konferans sunumlarında bulunmuştum.
- 6.7.Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının dernek, komite vb. mevzuat çalışmalarına ve hazırladıkları proje ve eğitim programlarına gerek toplantılara katılarak gerekse e-mail ile düzenleme çalışmalarına

destek olmuştum ve halen bu nitelikli talepleri değerlendirmekte ve destek vermekteyim.

X. ANEKDOTLAR:

Yaşamımda, mesleki açıdan da katkı sağlayabileceğimi düşündüğüm, bazı örnek olay ve girişimlerimi sizlerle paylaşmak istedim. Yukarıdaki sunum başlıkları içinde fazla ayrıntı olarak görülebileceğini düşündüğüm bu örnekleri ayrı bir başlık altında ve söyleşi tarzında ve yaşamdan kesitler olarak sizlere sunmaya çalışacağım.

- 1. Ankara/Altındağ, Kayabaşı Mahallesi'ndeki, çocukluk ve gençlik yaşamımın geçtiği evde,** her yıl ramazan ayında, Yozgat'tan, yardım toplamak üzere "Sündüz Bacı" dedikleri yaşlı bir kadıncağız mahallemize gelirdi. Annem, İlk geldiğinde onu hamama götürür, giysilerini yıkar, evimizin misafir odası dediğimiz salonda bir köşede yatırırdı. Mahalleli, para ve giyecek bağışında bulunurdu. Sündüz Bacı, akşamları eve geldiğinde, herkes yatmaya çekildiğinde, topladığı paraları sakladığı yerden çıkartarak önceki topladıklarıyla her gün sayarak kaldırırdı. Ertesi gün bozuk paraları bakkala götürerek kağıt paraya çevirirdi. Annem, ona bağışlanan kumaşlardan bazılarını, ölçüsüne uygun olarak biçer ve diktirirdi. Ama bu giysilerden hiçbirini giymez, eski iki giysiyi dönüşümlü olarak giymeyi tercih ederdi. Kendisine yeni elbiseleri niye giymediğini sorduğumda ise, onları memlekette giydiğini, yeni giysileri mahallede giyerse, yardımların azalacağını söylemişti. Yoksulluk için değil, insanlarda acıma duygularını kullanarak para topladığı için, annemin verdiği desteğe tepkide bulunmuştum. Ancak, zavallı kadınla uğraşmamam ve günaha girmemem için beni uyarmıştı. Bu ve benzeri dilenenlere sadaka verilmemesini savunurdum.
- 2. Lise sonrası, basın kartım olduğu bir dönemde,** iki gazetede yaptığım röportajları yayınlıyordum. Kayabaşı Mahallemizden ayrılmış, Kurtuluş'a taşınmıştık. Berber dükkanında, bir dilencinin köyde üç katlı bina yaptırmakta ve özel otomobil sahibi olduğu halde, dilenciliği meslek gibi kullandığını, başkalarını da kendi adına dilendirdiğinden bahsetmişlerdi. Bu dilenciye takip etmeye, Sündüz Bacı deneyimimi de içeren bir makale yazmaya karar vermiştim. Dilenciye izlemiş, devamlı semt kahvehanesine giderek, tepsi ile sadaka topladığını görmüştüm. Bir büyüğüme rica edip, köydeki inşaatın kaçınıcı kata çıktığını sordurduğumda, sadaka topladığı tepsiyi bırakarak kaçtığına şahit olmuştum. Belediye'ye basın kartımla başvurup, dilencilerle ilgili yapılan işlemler konusunda bilgi istemişim. Zabıta tarafından toplanan dilencilerin, Ankara Akköprü Mevkiindeki Dilenciler Kampına götürüldüğünü öğrenmiştim. Basın kartım sayesinde, aldığım izinle, Dilenciler Kampı'nda kalan dilencilerle yaptığım röportajda; iş bulamadıklarını, dilenciliği artık bir meslek gibi kullandıklarını, Belediye yetkililerin de bunu bildiklerini belirtmişlerdi. Dilenci Kampı yatakhane, sağlık koşullarına pek uygun değildi. Zabıta memurları tarafından toplanan dilencilerin üzerindeki paralar tutanakla tespit

ediliyor ve dilenciler bu kampta misafir edilip kayıtlar tutularak., sadece yol parası verilerek, dilenmeye son vermeleri konusunda uyarılarak serbest bırakılıyorlardı. Bu röportajı resimli olarak Gazetede yayınlamıştım. Dilencilere değil, çevrelerindeki bilinen, dilenemeyen gerçek yoksullara destek olunmasını ve dilencililiği önleyici etkin tedbirler araştırılmasını ve uygulanmasını önermiştim.

3. **Lise son sınıftan itibaren;** üniversite hazırlık çalışmalarına, İngilizce mi ve resim yeteneğimi geliştirmeye yönelmiştim. Yaptığım resimleri satarak harçlığımı kazanıyordum, hatta aile bütçesine katkıda bulunmaya devam etmiştim. Naylon organize kumaş üzerine, yağlıboya ile folklor resimleri yapıp, üçlü sehpa takımı olarak, Kızılay’da bir çeyiz evinde pazarlamasını yapıyordum. Çeyiz evi sahibinin benden 70 liraya alıp, 100 liraya satıyorum dediği halde, yanımda, 300’er liradan toplam 900 liraya üç sehpa takımı siparişi alması üzerine, haksız kazanca tahammül edememiş, çalışmayı sonlandırmıştım. Ancak, kazandığım para ile İngiliz Kültür Derneği’nde İngilizce eğitimine başlama imkânı bulmuştum.
4. **Sosyal Hizmetler Akademisine,** 1966-67 Ders Dönemi’nde, öğrenci olarak bir ay gecikmeli olarak başlayabilmişim. Akademiye ilk başladığım gün, ilk ders Sosyal Antropoloji Dersi’nde, Prof.Dr. Nermin Erdentuğ, yaptığı ara sınavına beni de katmıştı ve düşük not alırsam saymayacağını söylemişti. Notlar açıklandığında, on puan üzerinden iki öğrencinin notu beş, diğerlerinin beş notun altında idi. Erdentuğ hocamız, ismimi okuyarak, 6.75 puanla en yüksek notu benim aldığımı söylediğinde, çok şaşırmıştım. Amme İdaresi’nde katıldığım ders programlarında, Erdentuğ Hocamız’ın yazdığı Hal ve Sun Köyü isimli eserlerini incelediğim konuda sınav sorusu geldiği için başarılı olmuşum. Bu sonuç, Hocamın takdirini kazanmamı, okula kolay uyumumu ve motive olmamı sağlamıştı.
5. **Sosyal Hizmetler Akademisi (SHA)’nde,** Öğrenci Derneği Başkanlığına, yönetim kurulu ekibimle birlikte, demokratik yolla, öğrenci arkadaşlarımla çoğunluğunun desteği ile seçilmiştik. Mesleki kimliğimizi tanıtmak ve geliştirmek amacıyla, öğrencileri temsilen, görüşlerimizi, demokratik ve bilimsel yollarla iletmeyi ve haklarımızı savunmayı vadederek göreve gelmiştik. Akademi Eğitim ve Öğretim Kurulu’nda öğrencileri temsilen toplantılara katılıyor, öğrenciler lehine alınabilecek kararlarda söz sahibi olabiliyorduk.
6. Bende iz bırakan bir olaya değinmeden geçemeyeceğim. Öğrenci olaylarının yoğun olduğu bu dönemde, Yönetim Kurulu olarak, aşırı uçların aktivitelere karışmama, sosyal demokrat yaklaşımla denge unsuru olarak öğrencileri destekleme kararı almıştık. Ama bu yaklaşımımız her iki uç grup tarafından renksiz suçlaması ile değerlendirilmişti. Yoğun bilimsel ve sosyal aktivite projeleri arasında, siyasi olaylara zaman ayırabilmemiz de zaten mümkün değildi. Bizler, aldığımız karar gereği, tüm öğrenci arkadaşlarımıza sevgi ve saygı içinde aynı mesafede tutum ve davranış içinde idik.
7. Yılsonu sınavları döneminde, kantine gelen, öğrenci arkadaşımız liderliğinde sınav için hazır olmadıklarını bahane ederek sınavlara

boykot kararı aldıklarına şahit olmuştum. Öğrenci Derneği Başkanı olarak, geçerli bir gerekçe bularak, eyleme geçilebileceği görüşümü belirtmiştim. Boykot kararı alan öğrenci grubunun tepkisini almıştım. Bu tepki akabinde, liderlik yapan arkadaş beni koridorda başbaşa görüşmeye davet etmişti. Koridorun köşesinde, alınan boykotu kırdığım gerekçesi ile, belinden çıkarttığı tabancasının kabzasıyla başıma vurmuş ve beni yere düşürmüştü. Daha da ileri giderek tabancayı başıma dayamıştı. O arada, diğer iki öğrenci arkadaşımız devreye girerek, görevim nedeniyle öneri getirdiğimi söyleyerek, daha fazla şiddet uygulanmasına izin vermemişlerdi. Bu olaydan kısa bir süre sonra iki karşı uçtan öğrenci grupları kantinde gövde gösterisi yapmışlardı ve iki öğrenci arkadaşımızı kaçırarak şiddet uygulamışlardı. Bu şiddet olayları devam etmişti ve başımda taşıdığım yara izi ile ucuz atlatmıştım. Dernek Yönetim Kurulu üyeleri olarak, yasal olmayan bu gruplar tarafından arananlar listesine alındığımızı öğrenmiştik. Okul İdaresinin uyarısı ile Akademiye gidememiştik ve Okul bir ay süre ile resmen tatil edilmişti. Sivil polisler nezaretinde yılsonu sınavlarını tamamlayabilmiştik.

8. **SHA'da:** temel eğitim konularından biri, Prof Dr. Aziz Fuat Göksel Hocam'dan aldığım, "Edebiyatta Sosyal ve Psikolojik İncelemeler" dersi idi. Bilimsel olarak incelediğimiz eserlerde; eserin ne zaman yazıldığını, yani dönemini, yazarın psiko-sosyal özelliklerini, okuyucuya hangi mesajı iletmeye çalıştığını, eseri işleyiş biçimi vb. özelliklerini eleştirci bakış açısıyla irdelemeyi öğrenmiştik.
9. Rahmetle ve saygı ile andığım Hocam'ın o güzel, akıcı anlatımıyla, insanların tutum ve davranışlarındaki analiz yaklaşımı, beni çok etkilemişti. Ders saatleri dışında, hatta mezuniyetten sonra da kendisi ile iletişimde bulunup bilgi ve deneyimlerinden çok yararlanmıştım. Çalıştığım işyerlerinde bile, çalışmalarımı izleyerek bana rehberlik ve teşvik vermesi, edindiğim bilgi ve deneyimleri sahaya aktarmamda büyük destek olmuştu. Mesleğimde güven ve girişimcilik gücümü artırmıştı. Yine O'nun verdiği önemli tarafsız bilimsel bakış açısıyla, çalıştığım her ortamda etkili olabilmek için, iyi bir gözlemci, araştırmacı, uygulayıcı, değerlendirmeci ve izlemci olmayı öğrenmiştim. Durum ve olaylara, daha geniş bakmamı sağlamıştı.
10. **İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) Genel Müdürlüğü'nde,** İç Plasman Daire Müdürü olan kişi, lise mezunuydu, politik olarak görev almış bir memur olup, toplumda genel hakim görüş olan; "Sağlama iş bulamazken, sakatlara mı iş vereceğiz" yaklaşım ve tutumu gösteriyor, çalışmalarımıza da zaman zaman engel çıkartıyordu. Müdür, işe başladığımda, resmi yazışmalar konusunda özel eğitimim olmasına rağmen, ilk yazdığım resmi yazımdaki her cümlede, kırmızı kalemle düzeltmeler yaparak, yazımı bana geri iade etmişti. Meslektaşlarım, şaşkınlığımı ve üzüldüğümü görünce, Müdürün, her yeni gelene benzeri tepkiler göstererek tatmin olduğu yönünde tesellide bulunmuşlardı. Müdür, kadınlarla çalışmayı sevmiyordu; Sakatlar ve Eski Hükümlülerin istihdamı birimimizde Şef kadrosunda bayan meslektaşımız ve kıdemli diğer bir bayan meslektaşımız olmasına rağmen, birime yeni katılan

erkek meslektaş olarak sakatlar konusunda beni, eski hükümlüler konusunda diğer erkek meslektaşımızı muhatap almaya başlamıştı. Sakatlar ve Eski Hükümlüler konusunda Bölge ve Şubelere eğitim çalışmalarında, bayan meslektaşlarımıza hiç görev verilmemişti. Meslektaşlar arasında karşılıklı hoşgörü ve özveri ile bu sorunu aşmaya çalışmıştık. Meslektaşlar arasında tam bir ekip çalışma ruhu ile çalışmalarımızı sevgi, saygı çerçevesinde yürütmüştük.

11. **İİBK.’da** “Engelliler için eğitim ve iş atölyesi” inşa edilmek koşulu ile bağış yapılmak istenen, Ankara Karşıyaka Semt’inde bir arsayı yerinde değerlendirme görevi bana verilmişti. Alan ziyaretimde; bağışlanması istenen arazinin ana yoldan uzak, toplu taşıma araçlarıyla ulaşamayacak ve hepsinden önemlisi mezarlıkla karşı karşıya olması nedeniyle bağışın uygun olamayacağı yönünde değerlendirme yapmıştım. Bağışçı, açmayı planladığımız Engelli Eğitim Merkezi için uygun olduğu, olumsuz rapor verirsem, aracı olan üst düzey yetkilisine beni şikâyet edeceği konusunda uyarıda bulunmuştu. Kendisine “Yolu izi belli olmayan, mezar karşısındaki bir engelli merkezine, ailesinden bir engelliği göndermek isteyip, istemeyeceğini sordum. Arazinizin değerlendirilmesini istediğiniz için bu arsa bağışını yapmak istiyorsunuz. Uyarınız da hoş değil” diye yanıt verdiğimde, “O zaman Körler için bir merkezi bu arsada kurulabileceğini, mezarlığı göremeyecekleri için bir sorun oluşturmayacaktır” yorumunu yapmıştı. “Gözünüzü kapatmakla, mezarlığın olduğunu da yok mu sayacaksınız?” diyerek Bölgeden ayrılmıştım. Raporuma dayalı olarak bağış reddedilmişti.

12. **İİBK’da;** İş Kanun’a engelliler ve eski hükümlülerle ilgili çalışma zorunluğu maddesinin eklenmesi sonrası, Yönetmelik ve genelgeler yayınlayarak, uygulamalarda birlikteliği sağlamak için, bölgesel düzeyde İİBK şube sorumlularını toplayarak eğitim verilmesi kararlaştırılmıştı. Adli sicili bozuk olanı, hatta katil olan eski hükümlüyü kimsenin almak istemeyeceği düşüncesi ile bu hizmetin yürütülemeyeceği değerlendirmesinin yapılması üzücü idi. Bu nedenle, engellilerle ilgili piko-sosyal eğitimi ön plana almıştık. Bu konudaki tereddüt ve dirençleri resmi ve özel işyerlerinden de görmemiz üzerine, Kanuna koyduğumuz amir hükmü öne sürerek, uygun düzenleme yapan işyeri örnekleri göstererek, ağır işyerleri olan yerde belirlenen sayıda engelli çalıştırılamaması halinde, engelliler için açılacak fona ödeme yapmaları koşulunu getirmiştik. Engelli alma sorumluluğundan kaçmak için işyerlerinin engelliler için uygun olmadığını veya sağımlarda bile bulunmayan özelliklerde engelli talepleri yer almıştı. Bölge Müdürlüklerini uygulamaların denetiminden sorumlu kılmıştık. Güç de olsa, engellilerin ve eski hükümlülerin istihdamı konusunda başarı sağlayabilmiştik.

13. **Hıfzıssıhha Okulu’nda,** “Sıtma ile Mücadele Konusunda Toplum Katkı ve Katılımının Sağlanması” konusunda, Okuldaki iş yoğunluğunun en az olduğu dönemde, Ağustos Ayı’nda Adana’da toplumla görüşme yapma görevi, benim de içinde yer aldığım bir ekibe verilmişti. O dönemde Adana sıcaklığının fazla olduğu düşüncesi ile, sabah erken ve

akşam üzeri toplumla alanda görüşmeye çıkmayı planlamıştık. İlk gün, Pazar tatili nedeniyle, halkı evinde bulabileceğimizi değerlendirerek, sabah sıcaklığı hissetsek de uygulamayı gerçekleştirebilmiştik. Saat 16:00'da uygulamaya çıktığımızda büyük bir sorunla karşılaşmamıştık, ancak, alacakaranlıkla birlikte, yaşamımızda karşılaşmadığımız yoğunlukta sivrisineğin hücumuna uğramıştık. Yerliler alışkın oldukları için sivrisineğe aldırıyorlardı. Talebimiz üzerine kapalı olan bir dükkan sahibini çağırarak elinde mevcut tüm sprej sinek kovucuyu satın almıştık. Alerji yapmasına rağmen, rahatlamış günlük mesaimizi tamamlayabilmiştik. Sıtma Savaş Daire Başkanlığı Misafirhanesi'ne yerleşmiştik. Aynı katta, bayanlar bir bölümde, erkekler diğer bölümde kalacaktı. Sıcaktan aşırı terlemiştik, ancak duş alınacak banyo sayısı tek idi. Program yaparak, önce bayanlar sonra erkekler duş yapabilmeyi de başarmıştık. Uyku saatine geldiğinde horlama sesleri, ağustos böceği sesi ve sivrisinek saldırısı nedeniyle, kabus gibi, uyku çabası içinde bir gece geçirebilmişim. Ertesi gün, misafirhaneyi ilaçlayarak ve ortak alanların kullanımını planlayarak bir düzen sağlayabilmiştik.

Ertesi gün sıtmanın yaygın olduğu bir köye gitmiştik. Sıcaklık itibarıyla, Adana Merkeze göre daha rahat çalışabileceğimiz bir ortamdı ve zaten önlemlerimizi de almıştık. Öğlen üzeri, Köy'ün zengin ağası, bizler için çok zengin bir sofra hazırlanmış ve davet etmişti. Topluca yemeğe gitmiştik, ancak yemek yerde yenilecekti ve grubumuzdaki bayanların giysileri oturmaya uygun değildi. Yaptığımız espriler sonrası, bayanlara temiz şalvarlar verilmişti ve çok neşeli bir piknik ortamında saat 16:00'ya kadar eğlenerek vakit geçirmiştik. Daha önemlisi Köy Ağası duldu ve grubumuzdaki hiç evlenmemiş yaşı ilerlemiş bayan arkadaşımıza evlenme esprisi yapıyorduk. Sonradan ağanın bu önerimizi ciddiye aldığını gördük ve evlenme teklifi ile de arkadaşımızın bu teklifi olumlu değerlendirdiğine şahit olmuştuk.

14. **Hıfzıssıhha Okulu'nda**, Gölbaşı Köyleri'nde inceleme yaparak, sağlık ocağı kurulabilecek merkez niteliğindeki Köyleri, yerinde değerlendirmek üzere bir ekip olarak, hafta sonu görevlendirilmiştik. Mevsim nedeniyle botlarımı giymiştim. Akşam geç saatlere kadar çalışmış ve resmi araçlarımızla, Okul'a bırakılmıştık. Elimdeki dosyaları odama bırakarak çıkmıştım. Pazartesi sabah odama geldiğimde paspasın üzerinin el büyüklüğünde mantarlarla kaplanmış olduğunu görmüştüm. Haberi duyan arkadaşlarım gün boyu, mantar kaplı paspası görmek için odamı ziyarete gelmişti. Hatta Alman GTZ İşbirliği Projesi sorumlusu ASTOR, paspasın fotoğrafını çekerek, aylık yayınlarında; Hıfzıssıhha uzmanlarının örnek alan uygulamaları değerlendirme ve yorumunu ile fotoğrafı yayınlamıştı.
15. **Hıfzıssıhha Okulu'nda** tüm çalışmalarımızı, ekip çalışması ve disiplinler arası dayanışma içinde, özveri ile gerçekleştiriyorduk. Bu çalışmalarımız siyasi görüş, etnik ve dinsel farklılık dikkate alınmadan yürütülüyordu. Şimdi sunacağım olayın, daha sonraki tüm yaşantımı olumsuz şekilde etkileyeceğinin farkında değildim. Askeri dönem geldiğinde, kendini sağ görüşlü diye tanımlayan bir grup siyasi fişlemeler

ve ayrımlar yapmaya başlamıştı. Bu grupta etkili, sözü sayılan lider bir erkek elemanın, aramızdan bir bayana uygun olmayan yaklaşımda bulunması sonrası, elemanımızı, Bölüm amiri olarak teselli etmiş ve idareye suç duyurusunda bulunmuştum. Okul Müdürü izine ayrılmıştı ve yerine vekaleten bakan Dr. Adile Kayalığıl, olayı örtbas etmekle kalmamıştı, aynı zamanda beni çağırarak, beni aşırı solcuların lideri olarak tanımlamış ve Okulda barındırmayacağı uyarısında bulunmuştu. Yoğun eğitim araştırma çalışmalarım nedeniyle, siyasetle ilgilenmemin mümkün olamayacağı, suçlamanın doğru olmadığı yönünde savunmada bulunmuştum. Hâlbuki şikayet ettiğim kişinin kesin değerlendirmesi ile dosyama kırmızı kalemle büyük “K” harfi işareti ile fişleme yaptığını, daha sonraki atamama neden olduğunu ve terfilerimin ertelendiği dönemde öğrenmiştim.

16. **H.O.’da;** Kenan Evren’in Hıfzıssıhha Okulu’nu ziyareti sırasında, diğer Bölümlerde olduğu gibi yayınlarım ve çalışmalarımı sergilemem ve brifing vermem istenmişti. Evren, beni başarılı çalışmalarım nedeniyle kutlamış ve kendi talimatı ile çalışmalarımın, raporlarımın, yayınlarımın birer örneği paket edilerek kendisine sunulmuştu. Hafta sonu ise, RS.Hıfzıssıhha Enstitüsüne yeni atanan, Kıdemli Albay Sedat Arıtürk tarafından, çalışmalarımın takdir edildiği ve ödül olarak Hıfzıssıhha Kreşine Müdür olarak da tayin edilmem önerisi sunulmuştu. Hıfzıssıhha Okulundaki çalışmalarda daha yararlı olabileceğim görüşü ile bu tayin önerisini kabul etmemiştim. Akabinde Afyon’a, İl Sağlık Müdürlüğü emrine, sosyal hizmet uzmanı olarak tayinim çıkmıştı. Yukarıda, ilgili bölümde sunduğum gibi, genel kadınlar ve çocukları ile ilgili olarak yaptığım araştırmanın, gazeteci ile yayınlama anlaşması yaparak Ankara’da kalmayı sağlayabilmiştim.

17. **Sağlık Bakanlığı’nda** çalışma dönemim süresince, Dış İlişkiler ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Daire Başkanlıklarının, dış ilişkileri nedeniyle Dış İşleri Bakanlığı ile koordinasyon içinde doğrudan Bakana bağlı çalışmaları zorunluluğu bulunmakta idi. Bu nedenle, altı Bakan ile birlikte çalışma deneyimi kazanmıştım. Bakanla ilk çalışmamda, diğer bürokratları örnek alarak hareket etmiştim. Özellikle, ilk defa bakan olanların göreve adapte olmaları süresince, önceleri çevrelerindeki bürokratların tutum ve davranışlarına ve de özel kalem müdürlüğündeki sorumluların yönlendirmeleri ile tutum ve davranışlarını şekillendiriyorlardı. Bir süre sonra, mütevazılığını ve insan ilişkilerini koruyan bakanlar ancak kısa süre görevde kalanlar olabiliyordu. Diğer deyişle, bakanları sert tutum ve davranış kalıplarına sokan biz bürokratlardık. Öyle bir zaman geliyordu ki, görmemize rağmen hatalarını söyleyemiyor, hoşuna gidecek bilgiler ve işleri sunabiliyorduk. Politik karar desteği gerekli olduğu hallerde bile, olumsuzlukları hep gizliyorduk, kendi kendimize çözüm üretmeye çalışıyorduk. Yani teşbihte hata olmaz; kral çıplak olduğu halde, cesaret edemediğimizden “Kral çıplak” diyemiyorduk.

Kamu yönetim uzmanlığı bilgi ve deneyimi ile ve de mesleğimizin kazandırdığı bilgi ve becerilerle altı bakanla doğrudan çalışabilme rekorunu kıran nadir kişilerdendim. İlk Bakanla çalışma deneyimimden

sonra, gelen bakanlara hep aynı mesafede duruyor, sorunları ve politik karar önerilerimi onlara uygun biçimde sunuyor ve kararı onlar almış ortamını yaratıyordum.

18. Bakanlarla çalışmada en deneyimli olduğum dönemde, daha önce projelerine destek olduğum ve birlikte çalışmasını sağladığım staj öğrencim ve danışmanı olan sosyal hizmet uzmanı Mustafa Kütükçü ile birlikte Bakan olarak geldiğinde, üst bürokratlar olarak kendisini karşılamıştık. Samimiyetimi göstermeden resmi yaklaşımımla, belli mesafe koymama rağmen yakınlık gösteriyorlardı, öğrencim olan danışmanı aracılığı ile ilişkileri düzenlemeye çalışıyordum. Önerilerim kolay kabul edilebildiği için de işleri çok hızlı sonuçlandırabiliyordum. Bakan Aktuna, tüm yurtdışı gezilerini birlikte yapma talimatı verdiği için de yurtdışındaki ilişkilerimizi, daha rahat, arkadaş ilişkisi içinde sürdürebiliyorduk. Yine İsviçre'ye yurt dışı iş seyahatine çıkmıştık. Sağlık Bakanı, güvenlik açısından Büyükelçilik konutunda, ben ise diğer heyet üyeleriyle birlikte otelde kalıyordum. Bir sabah erkenden, Bakanın emri üzerine, otele gelen görevlinin rehberliğinde önce Büyükelçiliğe giderek Bakanı almıştık ve isteği üzerine planladığımız Montre ve Lozan'ı ziyaret etmiştik. Dönüşte de alışveriş yaparak Büyükelçiliğe dönmüştük. Dünya Sağlık Örgütü toplantılarında da konuşma metninin hazırlanmasına kadar, destek ve önerilerle yararlı bir toplantı gerçekleştirmiş, yurda dönmüştük.

Ertesi gün Bakanlık'ta tüm birim amirleri, Bakan'a hoş geldin demek ve imzalarının alınması gereken işler için sıraya girmişlerdi. Dairemdeki biriken işleri toparlamak için Bakanla görüşme sırasını en son olarak belirlemiştim. Sıra bana geldiğinde içeriye, ceketimin önü ilikli ve resmi tavırla selam vererek içeriye girdiğimde, Bakan başını kaldırmadan "orada bekle" komutunu vermişti bana. Hiçbir iş yapmıyor önüne bakıyordu. Biraz bekledim, "Sayın Bakanım arz edebilir miyim" dedim ve masaya doğru birkaç adım attım, odanın ortasına geldiğimde, tekrar "Orada bekle, durumunu düzelt" komutu verince, asker kökenli olduğunu bildiğimden, bu garip talimat karşısında askerlik selamı verir gibi topuğumu birbirine çarparak hazır ol durumuna geçmiştim. Başını kaldırmasıyla beraber odayı terketme emri vermişti. Dönerek, asker duruşu göstererek odayı terk etmiştim. Hemen Müsteşarı çağırmış ve benim kapıda talimatlarını beklememi istemişlerdi. Başka taşraya tayin edilirsem, belki bu fırsat olur diye düşünmüştüm. Çift kapı olmasına rağmen bakanın bağırma sesi, Özel Kalem Bürosu'ndan duyuluyordu. Yaklaşık yirmi dakika Büro'da bekledim. Bu arada Bakanla görüşmeye gelenlere Özel Kalem Müdürü Bakanın çok sinirli olduğunu söylüyor, görüşmeye gelenler ise adeta kaçıyordu. Sonunda bağırma sesleri kesildi, Müsteşar gelerek beni içeri aldı. Ben kapının girişinde hazır vaziyette durdum. Müsteşar Prof. Dr. İlhan Özdemir, Bakan'ın misafir koltuğuna oturmuştu. İmzalanacak yazıları götürmemi istedi. İmza kartonunu alır kimseyi ter kokar düşüncesiyle yakınına yanaştırmazdı. Buna rağmen yazılanları göstererek yanına gelerek açıklamamı istemişti. Açıkladığımda ise, politik açıdan hiç uygun olamayacak bir yazı ile

değişiklik yapma talimatı vermişti. Uzatmamak için odadan Müsteşarla birlikte ayrılmıştık. Müsteşar” Sen deli misin, Bakanı zor yatıştırdım” demişti. Üst kattaki odama çıktığımda istediği türden yazıyı hazırlamış ve Dışişleri Bakanlığı ile temas kurup, Bakanla ilişkiye geçmelerini ve bu olumsuz yazıyı imzalamamayı sağlamalarını istemiştim. Her iki yazı ile Bakan’ın Makamına gittiğimde, Bakan benim önerdiğim yazıyı imzalamıştı ve Bakan Aktuna; “Dün seni denedim başarılı idin” demişti. O tarihten itibaren Bakan tarafından hiçbir önerim reddedilmemişti.

Bu aykırı örnek davranışı, benden önce Bakanla görüşen Birim amirlerinin Bakan’a övgü dolu, yapmacık hatalı davranışları sonrası yaşadığımı önemle belirtmek isterim.

19. **Sağlık Bakanlığı’na** bağlı hastanelerin modernize edilmesi konusunda, teknik uzman ve donanım desteği almak üzere, sağlık müşavirlerimiz aracılığı ile, Avrupa Ülkeleri’ndeki mevzuat ve standartlar konusunda bilgileri içeren bir dosya ve APK Kurulunda görevli mimar ve mühendislerle toplantılar sonrası değerlendirme ve öneriler raporu ile Bakan’ın bilgi ve uygulama talimatı için sunmuştum. Bakanlığa yeni atanan Dış İlişkiler müşaviri, sağlıkla ilgili bilgisi olmadığı halde, konuyu üstlenmiş ve Bakan’ın talimatıyla İtalya’ya bir heyet gönderilmesi kararı alınmıştı. Politik desteği olan bu Müşavir, ilgili Daire sorumlusu beni devre dışı bırakarak, İtalya’ya heyet olarak gidiş planı yapmıştı. Bu girişime rağmen heyet başkanı olarak görevlendirilmiştim. Heyette; Dış İlişkileri temsilen ben, Tedavi Hizmetleri, İlaç- Eczacılık ve Ana Çocuk Sağlığı-Aile Planlaması Genel Müdürleri, sağlık ekonomisti Bakan Danışmanı, Dış İlişkiler Bakan Danışmanı, APK Başkanlığından bir mühendis bulunmakta idi. Yabancı dil olarak ben İngilizce, Dış İlişkiler Müşaviri İtalyanca biliyordu. Roma’da bir otele yerleşmiştik. Dış İlişkiler Müşaviri yetkililerle ilişki kurup bize haber vereceğini belirterek İtalya’daki evine gitmişti. İtalyan Makamlarından toplantı için yer ve saat bildirilmesini bekliyorduk Mesai bitimine kadar herhangi bir yanıt alamamıştık ve Dış İlişkiler Müşavirinden de haber yoktu, otelde mahsur kalmıştık. Sonradan Dış İlişkiler Müşavirinin, heyet başkanı olmam nedeniyle tavır koyduğunu ve beni güç duruma düşürmek istediğini öğrenmiştik. Ertesi gün sabahıtan, Roma Büyükelçiliğimiz aracılığı ile İtalya Sağlık Bakanlığından randevu alıp toplantıyı, Dış İlişkiler Müşaviri olmaksızın gerçekleştirebilmişim. Ayrıca, konuyla ilgili özel sektör temsilcilerinin brifing vermeleri konusunda bir program yapmış ve başarılı bir değerlendirme raporu hazırlayarak yurda dönmüştük. Heyette olmasına rağmen hiçbir çalışmaya katılmayan Dış İlişkiler Müşaviri, İtalya’da kalmıştı. Türkiye’ye döndüğünde ise, Müsteşar Başkanlığı’nda yapılan değerlendirme toplantısında ise, kendisine haber vermediğim ve heyetten saf dışı bıraktığım ifadesiyle beni suçlamıştı. Diğer heyet üyelerinin yorumu üzerine, görevden alınmıştı.

20. **Sağlık Bakanı**’na üst düzey yöneticileri hariç, yurt dışına gideceklerde, yabancı dil bilgisi başta olmak üzere, aranacak niteliklerle ilgili yeterliliği belirleyen bir genelge çıkartılması önerisini kabul ettirmiştim. Bu Genelge ile, yurtdışına gideceklerin niteliklerini belirleyecek, “Yurtdışı Değerlendirme Kurulu” oluşturulmasını sağlamıştım.

Bakan değişikliğinden sonra, yeni Bakan’a yurtdışı bir toplantı için Bakanlığımızdan teknik elemanlardan temsilci gönderilmesini önermiştim. Bakanın talimatı ile seçilen on kişi Değerlendirme Komisyonunun dan tam not alarak belirlenmişti. Gidecek heyette yabancı dili tam olan bir kişi dahi bulunmuyordu. Dışişleri Bakanlığına, gayri resmi olarak, elçiliğimizden toplantıya katılanların izlenmesini ve raporlanmasını istemişim. Heyet üyeleri ilk gün açılışta toplantıda göründükleri, daha sonraki günler şehri gezmeye ve alışverişe gittikleri raporla belirlenmişti. Dışişleri Bakanlığı’ndan gelen bir resmi bir yazı ile yurtdışına Bakanlığı temsilen gidecek personelde niteliğe ve yabancı dil yeterliliğine dikkat edilmesi uyarısı gelmişti. O tarihten sonra da Dış İlişkiler Komisyonunun, Genelge esaslarına uygun seçim yapmalarını ve bu usulün kural olarak uygulanmasını sağlayabilmişim.

21. **SB.** Halil Şıvgın Döneminde, ATKD Başkanlığı için, uygun yer bulunamaması üzerine, araştırmam sonucu, Hıfzıssıhha Enstitüsü’nde aşı üretim biriminin, Çubuk ilçesine taşındığını öğrenmişim. Âtıl haldeki bu mekân, yataklı tren katarı gibi koridora bakan odalardan ibaretti. Geçici de olsa buranın tahsis edilme onayını almıştım. Farelerin cirit attığı bu mekânı, görevlendirdiğim hizmetliler temizlemekten çekinmişlerdi. Çizmeleri giyip faraş ve süpürgeyi elime alınca, hemen müdahale edip kendileri temizlemişti. İş bitiminde yemek ısmarlayarak, onlarla birlikte yemem üzerine mutlu olmuşlardı. Dairenin ilaçlanması ve yerleştirilmesinde de gönüllü olarak çalışmışlardı. Daireyi büro malzemeleri, son elektronik cihazlarla da donatmıştım, ancak personel kadrolarına henüz atama dahi yapılamamış olduğundan telefonlara dahi bakabilecek eleman bulamamıştım. Ben ise, aynı zamanda Dış İlişkiler Dairesinden de vekâleten sorumlu idim. İşte bu dönemde, telefonlara cevap vermek ve kayıtları tutmak üzere, kızıma kendi cebimden sembolik harçlık vererek, öğrencilikten kalan boş zamanlarında görevlendirmiştim. Kızım, bu ofis deneyiminin, ileri meslek yaşamında çok yararını gördüğünü ifade etmiştir.

Bu örneği, hizmette çözüm ve iş yaptırma becerisi olarak sizlere sunmaya çalıştım.

22. **SB.** ile ilgili olarak, Kahire Büyükelçiliğimizin önerisi ile, Mısır ve Türkiye Sağlık Bakanlıkları arasında geniş kapsamlı işbirliği yapılması konusunda Dışişleri Bakanlığından gelen resmi yazıyı almıştım. Diğer ülkelerle yaptığımız işbirliği konular listesini, Mısır ile mevcut işbirliği düzeyi ve geliştirme konusundaki önerilerimi içeren bilgi notunu ve önerilerimi Sayın Bakana sunmuşum. Bakan adına, teknik dairelerinin de görüşlerini almak için bir yazı göndermiş, aldığım görüşleri de derleyerek, Bakan başkanlığında oluşturulabilecek teknik heyet üyelerini de öneri olarak sunmuş ve onay almıştım.

Heyette; Bakanla birlikte, bir müsteşar yardımcısı, teknik dairelerin Genel Müdür ve başkanlarından, bir Bakan korumasından oluşan 10 kişilik bir heyet belirlenmişti. Programın başarılı olarak gerçekleşmesinden sorumlu idim. Bu tür resmi heyet programında; Mısır'ın muadili (aynı konumdaki) üst düzey yöneticisi/yöneticilerine makamında resmi ziyaret, farklı sağlık kurumlarında inceleme ve değerlendirme toplantıları, ayrıca Bakan onuruna Mısır Sağlık Bakanlığı'na uygun görülen sosyal program yer alıyordu. Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna, Mısır eski Sağlık Bakanı ve halen Başbakan yardımcısını da ziyaret programına alınmasını talep etmişti, ancak heyetin ziyareti döneminde yoğunluğu nedeniyle talep reddedilmişti.

Mısır'da, Bakan dâhil, aynı Otel'e yerleşmiştik, Bakan başkanlığında, resmi temaslar öncesi yapılabilecek işbirliği konuları gözden geçirilmişti. Kahire Büyükelçiliğimizden bir delege otele gelmiş ve Sağlık Bakanlığı'ndan toplantının ertelendiği, sosyal programın öne alındığı bildirilmişti. Bakanlar arası görüşmeyi dahi sağlayamamıştık. Sosyal Program için uçakla, Mısır piramitlerinin ziyareti planlanmıştı. Uçağa bindiğimizde, devleti temsil eden kırmızı pasaportlu Bakan ve heyetimiz için first class rezervasyonu yapılması gerekirken, ekonomi class bölümüne yerleştirildiğimizi görerek müdahale etmiştim. Aslında, önceden yapılan ve iki Bakanlıkça onaylanan resmi programın öncelikle gerçekleştirilememesi bir gaf idi. Mısır Sağlık Bakanlığı tarafından hatalı uçak rezervasyonunun, iki ülke arasında kriz yaratabilecek bir skandal olarak değerlendirilebileceğini biliyordum. Bakanın onayı ile uçağı terk etmeyi ve bu gaffin heyetteki basın müşaviri aracılığı ile Anadolu Haber Ajansına haber olarak iletilmesini sağlamıştım.

Basına yansıyan haber üzerine, Mısır Sağlık Bakanlığı Müsteşarı özür dilemek için Havaalanı VIP Salonuna gelmişti. Heyet üyeleri şaşırılmıştı, gösterdiğimiz tepkiden de rahatsız olmuşlardı. Açıklamama rağmen konuyu abarttığımı düşünüyorlardı. Ben ise bu fırsatın Türkiye lehine olumlu bir işbirliği için işimize yarayacağını açıklamıştım ve durumu endişe içinde izliyorlar, Piramitleri ziyaret de ertelendiği için kızgın görünüyorlardı. Bakan Aktuna'ya tepkisini devam ettirmesini rica etmiştim. Mısır Sağlık Bakanı Müsteşarı endişelenmiş ve yoğun bir telefon trafiği sonucunda, Mısır Sağlık Bakanı da Havaalanı'na özür dilemek için gelmişti. Bakandan ayrı olarak, Büyükelçiliğimiz temsilcisi ve Mısır Sağlık Bakanlığı Müsteşarı ile gayri resmi sohbetle, sosyal programın ertelenerek resmi görüşmelere biran önce başlanmasını ve mümkünse de Bakan Aktuna'nın önceden talep ettiği Başbakan Yardımcısı ile görüşmenin sağlanmasının krizi aşma konusunda uygun olacağı önerisinde bulunmuştum. Heyet üyelerimiz bir sonraki uçakla piramitleri ziyarete gitmeyi beklerken, Bakan'a havaalanını terk ederek otele dönme önerisinde bulunmuştum ve uygulamıştık. Heyet üyelerinin sesli tepkilerini de almaya başlamıştım. Herkes şaşkın ve kızgındı. Ama Bakan Aktuna çok güzel rol yapmıştı.

Öğleden sonra Mısır Sağlık Bakanlığı Müsteşarı kaldığımız Otel'e gelerek, Sağlık Bakanımız Aktuna'nın Başbakan yardımcısının Makamı'nda kabul edeceği, ertesi gün de öncelikle resmi görüşmelerin

başlayacağı haberini getirmişti. Sosyal Program da revize edilmişti; toplantılar sonrası özel uçakla Mısır Piramitleri ziyareti, Nil Nehri'nde özel botla tur, şehir gezileri, heyet onuruna resmi yemek programı düzenlenmiş ve gerçekleştirilmişti. Hatta heyetimiz için özel olarak Ramses'in tabutunun da açtırılmasıyla mumyayı görme imkânı sunulmuştu.

O gün akşam Mısır Başbakan Yardımcısı tarafından Sağlık Bakanımız Makamında kabul edilmişti. Başbakan yardımcısı ile Bakan Aktuna arasında, yapılan özür dileme sonrası, dostane sohbete şahit olmuş, tercümeleri bizzat yapmış ve krizin kaldırılmasını sağlamıştık. İki taraf Sağlık Bakanları başkanlığında yapılan toplantı haberiyle birlikte krizin çözümlendiği haberini anında görüntülerle birlikte Anadolu Ajansı'na basın müşavirimiz aracılığı ile paylaşmıştık.

Ziyaretimizin son gününde, Türkiye lehine pek çok hususu içeren ikili işbirliği protokolünü imzalayarak, başta Bakan olmak üzere, heyetin tatmin olduğu bir ziyaret programının gerçekleşmesini sağlamıştım.

23. **Sağlık Bakanı** Yıldırım Aktuna, sağlık işbirliğimiz bulunmayan ve büyük gelişim hamlesi içinde olan Çin ile de ikili sağlık anlaşması yapılması talebinde bulunmuştu. Dışişleri Bakanlığının bilgisi dahilinde, Çin Büyükelçiliği yetkilileri ile görüşerek bu talebimizi gayri resmi olarak iletmıştim. Yetkililer bu talebi ileteceklerini ve alınacak yanıtı göre resmi yazışmalara geçmeyi kabul etmişlerdi. Ancak, iki gün sonra büyükelçilik yetkilisi beni arayarak, bana garip gelen “Bir Türk ailesini evinde ziyaret programı düzenleme” dileğinde bulunmuşlardı. Konuyu Dışişleri Bakanlığına ilettiğimde, benim kontrolümde olmak ve ziyareti bir raporla iletmek koşulu ile uygun bulmuş, hatta kendi evimde ağırlamamın daha güvenli olacağını bildirmişti. Çin Büyükelçilik yetkililerine kendilerini bir akşam evimde ağırlayabileceğim konusunda öneride bulunmuşum. Çin Büyükelçiliğinden, Büyükelçi ve eşi, basın danışmanı, kültür ataşesi ve eşinden oluşan beş kişilik konğu ailemle birlikte ağırlamıştım. Samimi atmosfer oluşmuş, çocuklarımla da İngilizce konuşma imkânı bulmuşlar ve mutlu ayrılmışlardı. Ziyaret sürecini, Dışişlerine rapor ile sunmuşum. İki gün sonra da Çin ile ikili işbirliği talebimiz uygun bulunmuştu. Dışişleri Bakanlığı aracılığı izniyle Büyükelçilik teknik elemanları ile taslak ziyaret programını oluşturmuştuk. Söz konusu ziyaretin resmen kabul edilmesi ile Bakan Dr. Aktuna özel teşekkürünü belirtmiş, bana dış ilişkilerden sorumlu müsteşar yardımcılığı teklifinde bulunmuştu.

24. Sağlık Bakanı, Mısır Gezisi sonrası, İstanbul Teknik Üniversitesi'ni kazanan oğlumu kayıt ve öğrenci yurduna yerleştirmek için on beş gün izin talebimi kabul ettirebilmiştim. Hatta İl Sağlık Müdürü'ne talimat vererek aileme misafirhanede yer ayırttırmıştı ve ailemle ilgilenme talimatı vermişti.

İzinden döndüğümde, Vekaleten Yürüttüğüm Dış İlişkiler Dairesi ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlıkları görevlerimden

alındığımı ve yerime yardımcım ile bacanağının atandığını öğrenmiştim. Ben de Bakan Enformasyon Müşavirliğine atanmışım. Bakanın danışmanı, staj öğrencim Mustafa Kütükçü beni teselli ederek bu kadronun geçici olduğunu, Bakanın Dış İlişkilerden sorumlu Müsteşar Yardımcılığına atanmam için işlem başlattığını belirtmişti. İki kez müsteşar yardımcılığı kararnamem, dosyamdaki fişleme nedeniyle gerçekleşmemişti.

Öğrencim Mustafa Kütükçü'den, Ankara Orman Çiftliğinde Tansu Çiller Başkanlığı'nda bir yemekli toplantıda, Başbakan Tansu Çiller'in, Dr.Aktuna'ya verdiği talimat doğrultusunda bu işlemin yapıldığını öğrenmiştim. Yemek sırasında, şef garsonun damatlarının Bakanlıkta Vekaleten bulunduğu kadrolara ataması talebinin gerçekleştirildiği anlaşılmıştı. Dış İlişkiler Dairesine atanan eleman, benimle birlikte aynı dönem Hıfzıssıhha'dan tayini çıkan, koruyarak Daireme aldığım, şeflik, müdürlük kadrosuna terfi ettirdiği üç yıllık gazetecilik okulu mezunu idi ve dört aylık yurtdışı yabancı dil eğitiminden de başarısızlıkla dönmüştü. Düzenlediğim Çin gezisine de yeni atanan Başkan, benim yerime katılmıştı. Çin Büyükelçiliği yetkilileri beni arayarak üzüntülerini bildirmişlerdi.

Bir üst düzey göreve, inceleme yapılmadan bir garsonu ricası ile, hem de üst düzey göreve, iki kişinin birden atama yapılması ilginç bir atama örneği olmuştu.

O dönemde Maliye Bakanı olan, ilk sosyal hizmet meslek mezunlarımızdan İsmet Atilla, uğradığım haksızlığı öğrenmiş ve beni desteklemek için Sağlık Bakanını ziyaret etmişti. Müsteşar Yardımcılığı görevine terfi yazımın yazıldığını bildirerek beni tebrik etmişti. Ancak, dosyamdaki olumsuz fişleme nedeniyle devlet kadrolarında yükselmeyeceğimi öğrendiğimde, emekli olarak Bakanlıktan ayrılma kararı almışım.

25. **Türkiye Kızılay Derneği'**nde, sorumlu olduğum birime bağlı, tıp merkezleri için gerekli olan araç- gereçlerin satın alma işlemi Genel Merkez'de toplu olarak yapıliyordu. Alım satım işlemi sağlık ile ilgili olduğu için de Satın Alma Komisyonu Başkanı ben idim. Kapalı zarf usulü verilen teklifleri Komisyon önünde açarak, kayda alıp değerlendirmiş, en düşük fiyat veren şirketi belirleyerek onaylamıştık. Ancak, en düşük teklifi veren firma, cihazlar arasında bilgisayar cihazının dahil olmadığını, istenirse her bir cihaz içim ek olarak 500 Dolar fark talep etmişti. Bu talebi kabul etmememiz üzerine, ikinci düşük fiyat teklifi veren firmayı, Kızılay lehine olduğunu belirleyerek, davet edip anlaşma yapmıştık. Satın Alma Komisyon Üyeleri de tutanakları imzalamış ve Yönetim Kurulunun onayından sonra satın alma işlemi tamamlamıştık.

Bu dönemde, Kızılay Yönetiminin açığını arayarak, Yönetimi kendi yandaşları ile değiştirmek isteyen hükümet, Başbakanlıktan müfettişler göndermiş ve inceleme başlatmışlardı. Yaz tatilinde olduğum bir Dönemde, "Kızılay'da büyük yolsuzluk" adı altında, yaptığımız ihale için Kızılay'ı zarara uğratma davası olarak, Ağır Ceza Mahkemesine suç duyurusunda bulunulmuştu. Basın yayın kuruluşları, başta benim ismim

olmak üzere, satın alıma onay veren yönetim kurulu üyelerini afişe etmişlerdi. Tatili yarıda keserek, yaşamımda ilk mahkemelik, hem de ağır ceza ile sorgulanır hale gelmişim.

Bir buçuk yıl süren mahkeme, bilirkişi tayin etmişti. Bilirkişi de savunmamın aynısını, “Kızılay’ı zarara uğratma değil, tam tersine Kızılay çıkarına işlem yapılmıştır” raporunu vermişti. Beraat etmişim, ama yaşıntımda uykusuz günler geçirdiğimi itiraf ederim.

XI. ÖZET VE SONUÇ

Eğitim ve Meslek Yaşıntım süresince deneyimlerim, kazanımlarım, durumun belirlenmesi, sorunların çözümü alternatiflerinin ortaya konulması, güçlüklerden yılmayarak, eylemlere girişilmesi, ara ve sonuç değerlendirmeleri yapılarak amacın ve hedefin gerçekleştirilmesi olarak özetlenebilir.

1. Çalışma İlkelerim ve Deneyim kazanımlarım

Lise yıllarından itibaren, daima bir ekip ile, toplumun değer yargılarına uygun nitelikleri kazanma ve kazandırma yönünde özel çaba sarf etmişim. Her yaş grubundan insanlara sevgi ve saygı göstererek onların gönüllerini kazanmaya, çevremize örnek olmaya çalışmışım.

Özetle, yüksekokula başlayıncaya kadar geçen dönemdeki, eğitim ve yaşam denemelerim sayesinde, aktif olarak katıldığım sosyal aktiviteler ve kitap okumaya düşkünlüğüm sayesinde, elde ettiğim bilgi ve deneyimler sonucu; insanları sevmeyi, paylaşmayı, ayırım yapmadan aynı ortamda birlikte yaşamayı, karşılıksız yardımlaşmayı, sabrı, tasarrufu, gerektiği kadar-yerinde sarf etmeyi, yaratıcılık ruhunu kullanmayı, hayat adamı olmak ve ideallerime ulaşabilmek için mücadele etmek gerektiğini, deneyim elde etmekten çekinmemeyi, güçlüklerden ve başarısızlıktan yılmamayı, başarı sağlandığında mütevazı olmayı, isim yapma peşinde olmamayı, insanları bir fikir etrafında ikna ve teşvik ederek ortak aktivitelerde, ekip anlayışı ile bir araya getirerek daha etkin başarı elde etmeyi, insanların değerlerine saygı göstermeyi yaşam ilkeleri olarak benimsemişim.

Daha sonraki yıllarda, aldığım kararlarda ve aktivitelerde; sıradanlık değil, farklılık oluşturma ve “masa başında değil, toplum içinde olma” ilkesini benimsemiş; rakibim kendim olmak kaydıyla, insan haklarına saygı, sosyal adalet çerçevesinde, insanlara daha fazla yardımcı olma konularına odaklanmaya özen göstermişim. Artık, mevcut durumu değerlendirerek, kendimi ve uğraştığım konuyu geliştirebilme alternatiflerini araştırıyor, kısa ve uzun vadeli hedefler ve öncelikleri belirleyerek projeler, plan ve programlarımı yapabiliyordum. Varsa, uygun mevcut gruplarda görev almaya, yoksa iş-güç birliği içinde, katkı ve katılımlı yeni oluşturduğum ekip ve oluşumlarla, girişimlerle başarıya ulaşabilme yönünde çaba sarf etmişim. Zaman içinde, görev, yetki, sorumluluk ve çevre edinmemde, nitelik ve içerik artmaya, genişlemeye başlamıştı.

Bu çerçevede, ilke olarak; aile içinde, yakın çevremde, bulunduğum yaşam ortamlarında, eğitim ve çalışma yaşamımda, yer aldığım sivil toplum kuruluşlarında, “mevcut durumu nasıl ve ne kadar daha geliştirebiliriz” yaratıcılık yaklaşımı ile düşünce ve kararlarım, tüm eğitim ve hizmet uygulamalarındaki özgün yaklaşımı oluşturmuştum.

Bu kazandığım özelliklere ilave olarak, ilk resmi iş deneyimim Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)’ndeki çalışma yaşamımdaki bilgi ve deneyimlerimin gelecekteki karar ve uygulamalarıma oldukça desteği ve rehberliği olduğunu belirtmek isterim. Özellikle, bu eğitim ortamında edindiğim çevre, benim ileride yapacağım çalışmalarda rehberlik ve destek vermişlerdi.

Akademi lisans eğitimim ise; mesleki bilgi ve becerilerimi kazanmamı, mesleki uygulamalarımda, gereksinim duyarak aldığım hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler sayesinde, hizmete adaptasyonum ve etkin hizmet sunumum mümkün olabilmişti.

Çalıştığım alanlara uygun olarak seçtiğim konulardaki bilim uzmanlığı eğitimlerim sayesinde de daha geniş ekip içinde görev alabilme, konuları ulusal ve uluslararası platformlara taşımama, karşılıklı dayanışmaya olanak vermişti.

Siyasi yönden olumsuz karalamalara aldırmadan, bilimsel, teknik ve mesleki hizmetlere, mevcut durumu belirleyerek, geliştirmek için neler yapmam gerektiğine odaklanmaya karar vermiştim. Tüm görevlerim sırasında sahip olduğum bilgi ve deneyimlerim sayesinde, bu yoğun siyasi dönemlerde bile, çabalarım ile yeniden yapılanma ve geliştirme olanağı sağlayarak, yaptığım yeni projelerle, pek çok etkinliğe imza atabilmem mümkün olabilmişti. Görevden alınmalara da engel olabiliştim. Ancak, yanlış olarak yapılan fişleme ile daha üst makamlara terfi edebilmem engellenmiş, kişisel hak kaybına uğramıştım.

Yurtdışındaki sağlık ve sosyal işbirliği heyetlerinin devamlı üyesi olarak, düzenli hem yurtiçi, hem de yurtdışı ziyaret programları düzenler hale gelmiştim. Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği içinde yurtdışı ziyaretlerini, Bakan düzeyine çıkartmayı, ikili, çok taraflı ve uluslararası işbirliği anlaşmaları yapılmasını sağlamayı ve ilişkilerin artırılabilmesini başarabilmiştim.

. Bu Komisyon çalışmalarında, resmi toplantılara, sektörler arası yaklaşımın vazgeçilmez unsurlarından olan, ancak işbirliği yapılmasından çekinilen, mesleki ve özel sektör temsilcilerinin de katılımını ve desteğini sağlar, onlarla işbirliği içinde pek çok proje ve hizmeti birlikte yürütür hale gelmiştik.

Bakanlık tarafından yaptırılan güvenlik soruşturmam sonrası, Bakanlık temsilen Milli Güvenlik Kurulu Toplantılarına da girebilmeye başlamıştım. Ama dosyamdaki olumsuz şerhin kaldırılamaması nedeniyle asaleten görevlere atamam yapılamamıştı.

Müsteşar yardımcısı kadrosuna atamam yapılamaması nedeniyle, Bakan müşaviri olarak görevlendirilmem süresince de zamanımı değerlendirebilmek amacıyla, Bakan’ın izniyle, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü’nde, proje hazırlanması konusunda eğitimlerde bulunmuştum. Oluşturduğum bir ekiple halk sağlığı, hizmet içi eğitim ve Hemşirelik Daire Başkanlıkları kurulmasını ve Başbakanlık Personel Dairesi’nden kadroların oluşturulmasını sağlamıştım. Bu dairelerin elemanları aracılığı ile halk sağlığı eğitimiyle ilgili projelerin oluşturulmasına rehberlik ve danışmanlık

hizmetlerinde bulunmuştum. Bu dönemde, STK'da gönüllü çalışmalarım yoğunlaşmıştı. Deneyimlerim, bilgi ve becerilerim ile çevremın genişlemesine, uluslararası projeleri geliştirme ve uygulamaya olanak sağlamıştı,

Kızılay Kızıllaç Dernekleri Federasyonu ile işbirliği çalışmalarında öğrendiğim, “Fırsat Projeleri” kavramı, gerçekleştirilmesi güç ve kapsamlı girişimlerin, yine toplum kaynaklarını kullanarak onlar için üretmek anlamı taşıdığı için, yaptığım projelerde yeni ve çok geniş bakış açısıyla konuları ele almak bilgi ve deneyimi kazanmıştım. Bu yaklaşımı, Kızılay'da çalıştığım sürece uyguladığım gibi, sivil toplum kuruluşları için yeni projelerde de kullanabilir ve çalıştığım gruplarla da paylaşabilir hale gelmiştim. Deprem sonrası gereksinimleri fırsat bilerek, Kızılay'da bu yaklaşımla gerçekleştirmeyi başardığım ve ilerisi için planladığım projelerden birkaçı; Sahra, seyyar ve mobil hastaneler sisteminin geliştirilmesi, Kızılay müze çalışmaları, ilkyardım eğitim sisteminin Türkiye çapında yaygınlaştırılması, sosyal hizmet bölümünün kurulması, toplum merkezleri oluşturulması ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin başlatılması vb. olarak sıralanabilir.

Bugüne kadarki yaşantım süresince, sivil, resmi, mesleki ve özel yaşantımda başarıya ulaşma kriterlerini ve uygulamalardaki gereksinimlere uygun olarak aldığım eğitimleri ve üretimde bulunduğum bazı materyalleri, başlıklar halinde aşağıda özetlemeye çalıştım. Bu sunumun temel amacı, eğitim ve uygulamalarda, yaklaşımlarımı, bilgi ve becerimi, deneyimlerimi sizlerle paylaşarak, özellikle gençlere eğitim ve hizmet uygulamalarında katkıda bulunmak olarak belirtilebilir. Bu yaklaşımlar ve çalışma kurallarını, özetlemek ve vurgulamak için, aşağıda maddeler halinde listelemeye çalıştım.

2.Elde edilen başarının temelindeki yaklaşımlarım, kazanımlarım:

Yaklaşımlar:

- 2.1.İnsanı sevme ve sayma
- 2.2.Güven duyma ve yaratma
- 2.3.İnsanlık değerlerine önem verme
- 2.4.Irk, cinsiyet, dini, etnik, ekonomik-sosyal vb. ayrımcılık yapmama
- 2.5. Adil davranma,
- 2.6.Anlayış,
- 2.7.Hoşgörü,
- 2.8.Sabır

3. Çalışma kuralları:

- 3.1. Hedef kitleyi iyi tanıma,
- 3.2. Gereksinimleri doğru ve zamanında belirleme
- 3.3. Hizmeti geliştirmek üzere yenilikçilik, yaratıcılık, üreticilik ruhu
- 3.4. Özverili ve sabırlı çalışma,
- 3.5. Hedefe ulaşmada kararlılık ve azim
- 3.6. Ekip çalışması (bizlik) ruhu,
- 3.7. Uygulama alanına uygun, ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırma düzenleme, proje hazırlama, uygulama, danışmanlık becerisi kazanımı çabası
- 3.8.Ulusal ve uluslararası disiplinler (meslekler) ve sektörler arası iş-güç birliği (resmi, gönüllü, mesleki, eğitim-araştırma, özel kurum ve kuruluşlar)

3.9.Partnerleri doğru seçebilme

- 3.10. İnsan gücü yetiştirme, değerlendirme, toplam kalite yönetimi,
- 3.11. Ayrımcılık yerine birleştirici olma,
- 3.12. Olaylara zamanında müdahale edebilme,
- 3.13. Olumsuz olayları değerlendirerek, kişi, grup ve toplum yararına fırsatları belirleyebilme ve olumlu sonuçlar çıkarabilme,
- 3.14. Mesleki ilgi ve sevgi, inanış, bilgi, deneyim, beceri, güven
- 3.15. Mesleki etikleri uygulama
- 3.16. Mesleki dayanışma

4. Uygulamalarım:

4.1.Sosyal Hizmet ve Sağlık Konusundaki Çalışma Konularım

(Akademik eğitim araştırma, inceleme ve yayın konularım)

- 4.1.1 Çalışan çocuklar
- 4.1.2 Çalışan çocuklar ve aileleri
- 4.1.3 Çalışanların işten memnuniyetleri
- 4.1.4 Aile sağlığı hizmetleri
- 4.1.5 Kadın sağlığı hizmetleri
- 4.1.6 Genel Kadınlar ve Çocukları
- 4.1.7 Engellilik Hizmetleri
- 4.1.8 Yaşlılık hizmetleri
- 4.1.9 Toplum tanıma ve toplumla çalışma hizmetleri
- 4.1.10 Toplum merkezleri
- 4.1.11 Psiko-sosyal destek hizmetleri
- 4.1.12 Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Sağlık Hizmetleri
- 4.1.13 Halk sağlığı ve sağlık eğitimi hizmetleri
- 4.1.14 Ankara Zabıta Memurlarını Sağlık Eğitimi Konusunda Model Oluşturma
- 4.1.15 Aile Planlaması
- 4.1.16 İlk yardım eğitim hizmetleri
- 4.1.17 İletişim teknikleri ve halkla ilişkiler
- 4.1.18 Proje hazırlama teknikleri, Proje hazırlama uygulaması
- 4.1.19 Araştırma, inceleme ve değerlendirme teknikleri
- 4.1.20 Yapılan eğitimler öncesi durum saptama ve eğitim sonrası değerlendirme alan araştırmaları.
- 4.1.21 Sağlıkta sosyal hizmet ve rehabilitasyon hizmetleri
- 4.1.22 Sağlık alanında sosyal hizmetler durum saptaması
- 4.1.23 Sağlık alanında çalışanlarla ulusal ve uluslararası toplantılar düzenlenmesi
- 4.1.24 Sağlık alanında sorunlar ve çözüm yolları
- 4.1.25 Sağlık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının görev, yetki ve sorumluluk yönergesinin çıkartılması
- 4.1.26 Sağlık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının kılık-kıyafet yönetmeliğine özel madde eklenmesi
- 4.1.27 Sağlık kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sağlık sınıfına alınması ve ek gösterge cetvelinin yükseltilmesi, full-time tazminatından yararlandırılması

5. Engellilerle Çalışmalarım

- 5.1.1 Mevzuat Çalışmaları ve Uygulamaları
- 5.1.2 Sakatlar Yasa Tasarısı

- 5.1.3 İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'nda Sakatlarla İlgili Hükümlerin Konulması
- 5.1.4 Alanda uygulamaya geçilmesi ve denetim Çalışmaları
- 5.1.5 Sigorta Kanunundaki sakatlık bariyer ve puanlandırma sisteminin kullanılması
- 5.1.6 “Sakatlık” yerine “Engellilik” teriminin kullanılması ve savunulması
- 5.1.7 “İşe göre engellilik” kavramının ortaya konulması ve savunulması
- 5.1.8 Korunmalı İş Atölyelerinin oluşturulması
- 5.1.9 Sakatlar Komitesinin Oluşturulması
- 5.1.10 Sakatların Toplumla Kaynaştırılması
- 5.1.11 Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübünün Kurulması

6. Diğer Çalışmalarım

- 6.1.1 STK'lara Projeler hazırlanması (Türkiye Körler Vakfı, Altı Nokta Körler Derneği)
- 6.1.2 Sosyal Hizmet ve Sağlık Danışmanlık Hizmetleri

7. Eğitim – Araştırma Uygulama Etkinliklerim

- 7.1.1 Sosyal Hizmetler Akademisi ve Yüksek Okulu,
- 7.2 Kız Meslek Y.O.
- 7.3 Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi,
- 7.4 Özel Grup Eğitimleri,
- 7.5 Toplumla çalışma ve halk eğitimi
- 7.6 Temel ve formasyon konularında eğitimler vermem

8. Gönüllü çalışmalarım

- 8.1 Sosyal Hizmetler Akademisi Fikir ve Tanıtma Derneği Başkanlığı
- 8.2 Türkiye Aile Planlaması Derneği'nde Projeler Ulusal Koordinatörlüğü, eğitmenlik, araştırma düzenleyici ve uygulayıcısı olarak, danışman olarak
- 8.3 Engelliler için Ankara'da ilk olarak “Ankara Yaşam Gücü Spor Kulübü kurucu üyeliği, Genel sekreterliği, Başkanlığı görevlerinde bulunmam.
- 8.4 Kadın Sağlığı Komitesi kurucuları arasında yer almam ve genel sekreterlik görevini ifa etmem
- 8.5 Türkiye Halk Sağlığı ve Eğitimi Derneğinin başkan yardımcılığı ve başkanlığı görevlerinde bulunmam
- 8.6 UNESCO Türkiye Halk Sağlığı ve Eğitimi Komisyonu'nda genel sekreter, başkan yardımcılığı ve başkanlığı görevinde bulunmam vb
- 8.7 .Üniversitelerde eğitimci ve danışmanlık görevi (Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde 3 yıl düzenli eğitmen olarak ders verme, Mesleki Eğitim Fakültesi ve Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu öğrencilerine danışmanlık)

9. Deneyimlerim:

- 9.1 Görevleri süresince yeni hizmet projelerinin geliştirilmesi,
- 9.2 Proje düzenleme eğitimi,
- 9.3 Eğitim ve araştırma düzenleme, uygulama, danışmanlık, (100'ü aşkın araştırmada)
- 9.4 Yeni hizmet birimlerinin tesisi, yönetimi ve geliştirilmesi,(Sakatlar Koordinasyon Kurulu, Spor Kulübü, Dernek Kurma, Devlet teşkilatında Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi ve Halk Sağlığı Eğitimi Müstakil

- Daireleri Başkanlıklarını kurma ve işletme, Sağlık ve Sosyal hizmetler birimleri kurma, işletme ve geliştirme,
- 9.5** Ulusal ve uluslararası düzeyde eğitim programları ve toplantılar düzenlenmesi, yönetilmesi,
- 9.6** Toplam kalite yönetimi,
- 9.7** Ulusal ve uluslararası düzeyde özel sektör, sivil toplum kuruluşları, resmi kurumlar ve eğitim kurumları arasında etkin işbirliği geliştirilmesi, sözleşmeler düzenlenmesi (Toplum organizasyonu ve toplum katılımı sağlama)
- 9.8** Protokol düzenlemeleri, profesyonel yönetim
- 9.9** Üniversitelerde eğitimci ve danışmanlık görevi (Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde 3 yıl düzenli eğitmen olarak ders verme, Mesleki Eğitim Fakültesi ve Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu öğrencilerine danışmanlık)
- 10. Aldığım Eğitimler:**
- 10.1** SHA. Sosyal Hizmet Uzmanlığı (Lisans)
- 10.2** TODAİE Kamu Yönetimi Uzmanlığı (Lisansüstü)
- 10.3** H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi (Sağlık alanında lisans fark eğitimi)
- 10.4** H.Ü.SBF. Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Sağlık Eğitim Uzmanlığı (Lisansüstü)
- 10.5** HÜ.SBF. Çocuk Sağlığı Ana Bilim Dalı/ Aile sağlığı Doktora Programı
- 10.6** HÜ.SBF.Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı/ Halk Sağlığı Doktora Programı onayı
- 11. Aldığım Diğer Eğitimler:**
- 11.1** Halkla ilişkiler Kursu- (1 ay)- TODAİE/ Ankara-Sertifika
- 11.2** Sağlık Hizmetleri Adaptasyon Programı -(3 ay)- Sertifika
- 11.3** Norveç'te Sağlık Hizmetleri – (1.5 ay) -Oslo/ Norveç- Üstün başarı belgesi
- 11.4** A.Ü. SBF./ ATKM Temel Eğitim ve uzmanlık Programı
- 11.5** Avrupa Topluluğu Kursu - (1 ay)- İtalya, Belçika ve İngiltere – Sertifika(1991)
- 11.6** Halk sağlığı ve eğitim materyali üretimi ve projeler hazırlama ile ilgili eğitimler
- 11.7** Yönetim, halkla ilişkiler, stres yönetimi, Psiko-sosyal destek eğitimleri (2000-2003)
- 11.8** Psikososyal destek eğitimi (2Hafta)- Hollanda, Danimarka (2001)
- 11.9** ERU(Acil sağlık hizmetleri yönetimi-2hafta)- Almanya (2002)
- 12. Verdiğim Eğitimler:**
- 12.1** SH.Mesleği ile ilgili hizmet içi eğitim programları, paneller, konferanslar ve diğer toplantılar,
- 12.2** Halkın sağlık eğitimi programları-halkla ilişkiler, iletişim teknikleri, ilk yardım, AIDS, Hepatit B ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar, çeşitli sağlık konuları, (Örgün, yaygın eğitimler ve hizmet içi eğitim programları)
- 12.3** Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu eğitim programları,
- 12.4** Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Araştırma Teknikleri, Ölçme-Değerlendirme ve Öğretim Metotları Dersleri, İletişim Teknikleri, Proje Zopp Tekniği eğitimleri (3 Yıl sürekli)

13. Hizmet Durumu :**Hizmet Süresi** : 30 Yıl (Sağlık ve sosyal hizmetler alanında) + 10 yıl

İŞYERİNİN ADI	İŞİN KONUSU	GİRİŞ TARİHİ	AYRILIŞ TARİHİ
Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü	Muamelat Memuru ve Öğrenci İşleri Şefi	1Ağustos 1965	1 Ekim 1966
İmar ve İskân Bakanlığı Nazım Plan Bürosu Başkanlığı	Anketör ve Araştırmacı	Ocak 1969	Aralık 1970
SSYB. Sos.Hiz.Gn.Md.lüğü	Sosyal Hizmet Uzmanı	Temmuz 1971	15Nisan 1972
Milli Savunma Bakanlığı	Yedek subay	15 Nisan 1972	31Eylül 1973
Ç.B. İş ve İşçi Bulma Kurumu	Uzman	1 Ekim 1973	Nisan 1976
SSYB. Çubuk Sağlık Grup Başkanlığı-SAİG Projesi Bölgesel Eğitim ve Araştırma Merkezi	Bölgesel Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkan Vekili (SHU)	Nisan 1976	Nisan 1979
SSYB. Hıfzıssıhha Okulu	Sos.Hiz.Uzm., Eğitimci, Araştırmacı. Sos.Hiz.Bl.Bşk Yrd.	Nisan 1979	Nisan 1983
SSYB. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Şb.Md., Bşk.Yrd., Başkan Vekili	Nisan 1983	Mayıs 1989

SB. Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı	Daire Başkan Vekili	Mayıs 1989	Eylül 1991
SB. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Başkan Yardımcısı, Başkan Vekili	Eylül 1991-	Eylül 1993
Sağlık Bakanlığı	Enformasyon, Dış İlişkiler ve Halk Sağlığı Eğitimi Müşaviri	Eylül 1993	Mart 1999
SB.Ankara Hastanesi	Kadro: Sos.Hiz.Uzm. Görev Bakan Müşaviri	Mart 1999	22 Şubat 2000 (Emeklilik)
TKD. Kızılay Genel Müdürlüğü	Sağlık İşleri ve Eğitim Müdürü	22 Şubat 2000- Mayıs 2005	(Sözleşmeli)

14. Bazı Yayınlarım:

Eğitim materyalleri ve araştırmalara dayalı yayınları mevcuttur.

100’ü aşkın sosyal hizmet ve sağlık alanında araştırmalarda planlayıcı, danışman, uygulayıcı, eğitici, araştırmacı olarak görev yapmıştır. (Yayın listesi ayrıca mevcuttur)

Bazı araştırma ve yayın konuları:

- Çalışan çocuklar (sosyal hizmet uzmanlık ve aile sağlığı doktora tezi)
- Yaşlılar (tercüme)
- Fuhuş sektöründe çalışan kadınlar ve çocuklarıyla ilişkileri (alan araştırmaları)
- Gıda kontrolü (Sağlık eğitimi uzmanlık tezi)
- Halkla İlişkiler (Ders notları)
- Toplum katılımı (Ders notları)
- Sakatlar (İki ciltlik hizmet raporu)
- Hizmet içi eğitim programı (Sağlık Alanında İnsan Gücünün Geliştirilmesi Proje raporu)
- Aile planlaması, Üreme Sağlığı Erkek Eğitim Araştırma ve Projeleri Raporları, broşür geliştirme,
- Hizmet Raporları ve tanıtım materyalleri düzenlemeleri
- Yayın eleştirisi raporları

- Halk sağlığı, halk sağlığı eğitimi, psiko-sosyal destek eğitimi, ilk yardım, deprem, mülteciler vb. konularda makaleler,
- Komisyon üyesi olarak ortak materyaller geliştirme: deprem, aile planlaması, psiko-sosyal destek, sağlık günleri ve haftaları, ilkyardım vb. konularında